

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ

ΒΑΤΡΑΧΟΙ

ΕΜΜΕΤΡΟΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΠΟΛΥΒΙΟΥ Τ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ (1910)

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (Βάκχος)

ΞΑΝΘΙΑΣ (υπηρέτης)

ΗΡΑΚΛΗΣ

ΕΝΑΣ ΝΕΚΡΟΣ

ΧΑΡΩΝ

ΑΙΑΚΟΣ κριτής του Άδου

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ της Περσεφόνης

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

ΠΛΟΥΤΩΝ

ΧΟΡΟΣ ΒΑΤΡΑΧΩΝ

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

ΠΑΝΔΟΧΕΥΤΡΙΑ (Ξενοδόχος)

(ΠΛΑΘΑΝΗ)

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ

ΒΑΤΡΑΧΟΙ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Η σκηνή παριστά οδόν τινα παρά την Τίρυνθα, εις την οποίαν βλέπει μικρός οικίσκος—κατοικία του Ηρακλέους. Εισέρχεται ο Διόνυσος, ενδεδυμένος, κιτρίνην πολυτελή εσθήτα, άνωθεν αυτής φέρει λεοντήν, εις τους πόδας κόθορνον θεατρικόν και σύρων ρόπαλον βαρύ, ως Ηρακλής. Ακολουθεί ο Ξανθίας επί όνου, φέρων επί της ράχεώς του δέμα στρωμνής προσηρμοσμένον επί ξύλου.

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ - ΞΑΝΘΙΑΣ

ΞΑΝΘΙΑΣ

Να ειπώ, αφέντη, κάτι τι απ' τα συνηθισμένα
που του θεάτρου οι θεαταί γελάνε ολοένα;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Πες ό,τι θέλεις• πρόσεξε μη βγάλης απ' το στόμα σου
ότι το φόρτωμά σου αυτό ετσάκισε το σώμα σου,
γιατί αρκετά της άκουσα και αυτές της αηδίες
[σε τόσες κωμωδίες {1}]

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ε, άλλο χωρατό να ειπώ κανένα ό,τι λάχη ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Εξ απ' αυτό: « μου τσάκισε το φόρτωμα τη ράχη».

ΞΑΝΘΙΑΣ

Χεμ! τι να ειπώ για χωρατό ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ό,τι αγαπάς, εξ' απ' αυτό.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ποιό ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Απ' τον ένα νώμο σου τραβάς το φόρτωμά σου
στον άλλο νώμο, σαν να θες να κάνης τα κακά σου.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Να μην ειπώ, το πως αυτό το βάρος μ' έχει σπάση,
και αν κανένας δεν βρεθή να μου το κατεβάση
θ' αναγκασθώ να κλάσω ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ούτε κι' αυτό• η όρεξι σαν μούρθη να ξεράσω,
ο ίδιος να το ειπής, εγώ, θα σε παρακαλέσω.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Τότε γιατί τα πράματα στη ράχη μου να θέσω,
μην έχοντας δικαίωμα να ειπώ κ' εγώ αστεία,
καθώς αυτή του Φρύνιχου {2} του Λύκι κι' Αμειψία {3},
που φορτωμένος πάντοτε στης κωμωδίες χώνουνε,
[κι' αστεία ξεφορτώνουνε;]

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Να μην το κάμης, γιατί εγώ και να τ' ακούσω μόνο
τέτοια σαχλά στο θέατρο, μα κι' από ένα χρόνο
περσσότερο μου φαίνεται πως φεύγω γερασμένος.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ωχ! ο δυστυχισμένος!
ο σβέρκος μου τσακίσθηκε και τώρα δεν αντέχω!
κ' έπειτα να μην έχω
δικαίωμα, βρε αδελφέ, να ειπώ και δυο αστεία;!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Έπειτα είνε τεμπελιά τρανή κι' αχαριστία,
Διόνυσος εγώ, θεός,

γυιός του Σταμνίου {4} [του Διός],
να παίρνω τέτοια κούρασι, πεζός να ταξιδεύω,
και να τον έχω αυτόν εδώ να τον κ α β α λ λ ι κ ε ύ ω {5}
για να μην υποφέρη,
και βάρος να μη φέρη.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Και πώς ; δεν φέρνω απάνου μου μια φορτωσιά μεγάλη ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Πώς φέρνεις, βρε, που φέρνεται σε άλλο πράμα πάλι ;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Νά, φέρνω αυτά.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Τα φέρνεις πώς ;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Δεν υποφέρω τάχα;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Αυτά τα φέρνει ο γαίδαρος και όχι εσύ, [βρε χάχα]!

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μα το θεό, και όμως
ο γαίδαρος δεν τάχει αυτά πούχει ο δικός μου νώμος.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Αφού και άλλος φέρνει εσέ, πώς συ το φέρνεις τάχα
το φόρτωμα ;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ξέρω κ' εγώ ; νά, ξέρω αυτό μονάχα:
ο νώμος μου πως έσπασε.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Αφού μου λες εμένα
το πως δεν βρίσκεις όφελος στο γαίδαρο κανένα,
πάρ' τον κι' αυτόν στον ώμο σου.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μωρέ, τι δυστυχία!

που μέρος αν ελάβαινα κ' εγώ στη ναυμαχία
[στης Αργινούσες, που μαζί πολέμησαν κ' οι δούλοι
και γι' αμοιβή της νίκης τους λευθερωθήκαν ούλοι] {6}
θα σου 'λεγα: βουρλίσου.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Παληάνθρωπε! γκρεμίσου!
γκρεμίσου κάτω! — Έφθασα στην πόρτα τούτη τώρα
που' πρεπε να την κτύπαγα εδώ και τόσην ώρα.

(Κρούει την θύραν).

Ε, παιδί! παιδί!

(Εμφανίζεται ο Ηρακλής εις την θύραν φέρων ωσαύτως λεοντήν
και ρόπαλον)

* * * *

{1} Ο Αρ. σατυρίζει δια τούτου τους κωμικούς ποιητάς, οι οποίοι
επαρουσίαζον συνεχώς φορτωμένους υπηρέτας επί της σκηνής,
και προκαλούντας
με τας μεμψιμοιρίας των τον γέλωτα των θεατών.

{2} Ποιητής ανουσίων και κακομέτρων ποιημάτων, κωμωδούμενος
και ως ξένος•
αναφέρονται και άλλοι τρεις Φρύνιχοι, εκτός αυτού.

{3} Ωσαύτως ως τοιούτοι σατυρίζονται ο Λύκις και ο Αμειψίας. Ο
τελευταίος
ούτος όμως ενίκησε τον Αρ. εις δύο διαγωνισμούς, των Νεφελών
και των
Ορνίθων.

{4} Παρωδεί τον τίτλον του Διός δια του «Σταμνίου», κατά τον
τύπον του
Ξενίου, Φιλίου (Διός) κλπ, διότι ο Διόνυσος είναι θεός του οίνου.

{5} «Τούτον δ' οχώ» το «οχώ» επέχει διπλήν έννοιαν ενταύθα
σημαίνον: κάμνω
τούτον να ιππεύη, ταυτοχρόνως δε υποσημαίνον και το
οχώ=οχεύω
(συνουσιάζομαι), διά τούτο και απεδόθη εις την δημοτικήν διά της
λέξεως

«καβαλλικεύω» εις την διπλήν της ωσαύτως σημασίαν.

{6} Μήνας τινάς προ της συγγραφής της κωμωδίας ταύτης είχε συγκροτηθή η εν Αργινούσαις ναυμαχία, κατά την οποίαν λαβόντες μέρος και οι δούλοι και επιδείξαντες παραδειγματικήν ανδρείαν, εκηρύχθησαν ελεύθεροι.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΗΡΑΚΛΗΣ και οι ανωτέρω.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Τι τρέχει ; ποιος κτυπά τη θύρα [πάλι
και με δύναμι μεγάλη]
σαν τον Κένταυρο ; Ποιος είσαι ; μίλησε!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (εξακολουθών να καλή ως έμφοβος)
Παιδί!

ΞΑΝΘΙΑΣ

Τι τρέχει;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Ξανθίαν)
Δεν επρόσεξες ;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Τι πράμα ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (δεικνύων τον Ηρακλέα)
Μωρέ φόβο που τον έχει!

ΞΑΝΘΙΑΣ

Θα σε πήρε, μα τον Δία, για ζουρλόν εις την εντέλεια.

ΗΡΑΚΛΗΣ

(παρατηρών περιέργως τον Διόνυσον και γελών)

Δεν μπορώ να τα κρατήσω, μα τη Δήμητρα, τα γέλια•
σφίγγομαι... μα τι να κάνω;... θα γελάσω...δεν αντέχω....

(καγχάζει θορυβωδώς)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Ηρακλέα)

Βρε ευλογημένε, έλα, κι' από σε ανάγκην έχω.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Μα μπορεί λοιπόν το γέλιο, αδελφέ να μη με πάρη,
που σε ρούχο από μετάξι{7} βάζεις λιονταριού τομάρι;
Δεν μου λες: ποιά σκέψι τάχα σ' έφερε 'ς αυτά τα μέρη
με τον κόθορνο {8} στο πόδι, με το ρόπαλο στο χέρι;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ξέρεις, ήμουν επιβάτης{9} του Κλεισθένη μέσ' στα πλοία.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Μπα! αλήθεια ; και συ μέρος έλαβες στη ναυμαχία ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Κ' εβουλιάξαμε και πλοία
δώδεκα ως δεκατρία,

ΗΡΑΚΛΗΣ

Εσείς ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μα τον Απόλλωνα!

ΞΑΝΘΙΑΣ (ειρωνικώς)

Βέβαια• και σε λίγο.
εξύπνησα!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Έτσι λοιπόν, [σαν έτυχε να φύγω]
διαβάζοντας μονάχος μου 'ς εκείνο το ταξίδι
την Ανδρομέδα, [δηλαδή το δράμα του Ευριπίδη],
άξαφνα ένα πόθο
μέσ' στην καρδιά μου νοιώθω,
βάλε με νου σου πόσο.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Πόθο; και πόσος ήτανε ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Πολύ μικρός, να, τόσο...

(κάμνει σχήμα μεγάλου)

μικρός καθώς ο Μόλων.{10}

ΗΡΑΚΛΗΣ

Κι' αυτόν τον πόθον όλον
τον είχες για γυναίκα ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (αρνητικώς)

Μπα!

ΗΡΑΚΛΗΣ

Παιδί;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (ως άνω)

Μπα!

ΗΡΑΚΛΗΣ (με κάποιαν στενοχωρίαν)

[Τι συμβαίνει!]

μήπως... για άνδρα ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (μετ' αηδίας)

Τατατά!

ΗΡΑΚΛΗΣ

Μήπως με τον Κλεισθένη...

τη φτιάσατε ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ωχ αδερφέ! την κοροϊδεία πάφ'τη•
μα και γι' αυτό είμ' άσχημα και μέσα μου ανάφτει
τέτοια φωτιά.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Σαν πόση,
βρε αδελφούλη ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Τόση,
που είναι απερίγραπτη, μα θα στην εξηγήσω
λιγάκι αλληγορικά•
πες μου θα σ' ερωτήσω:
μήπως και σούρθε όρεξι για φάβα ξαφνικά
καμμιά φορά ;

ΗΡΑΚΛΗΣ (με έκφρασιν λαιμαργίας).
Για φάβα ; ου!... [και μια φορά μονάχα];
χίλιες φορές!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Να σου δωκα να καταλάβης τάχα,
αυτό που θέλω να σου ειπώ, ή να σου το εξηγήσω
αλλοιώςτικα ;

ΗΡΑΚΛΗΣ

Μην ξαναπής το ίδιο πράμα πίσω•
όσο για φάβα, νοιώθω.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Τέτοιο λοιπόν αισθάνθηκα μέσ' στη καρδιά μου πόθο
γι' αυτόν τον Ευριπίδη.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Μπα! [δεν το καταλαβαίνω]•
πόθο αισθάνθης στην καρδιά για ένα πεθαμένο ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

[Κ' επιθυμία μεγάλη],
που δεν μπορεί από το νου κανένας να μου βγάλει
το να μην τρέξω να τον βρω.

ΗΡΑΚΛΗΣ

πού ; κάτω από το χώμα,
στον Άδη ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Κι' αν βρισκότανε και παρά κάτω ακόμα.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Καλά• και όλ' αυτά γιατί ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Γυρεύω έναν ποιητή•
κανένα πεια δεν έχουμε, και όσους έχουμ' άφ'τους,
ούτε κι' αξίζει τίποτα κανένας από δαύτους.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Μα τι, [μ' αυτούς τους ποιητάς, που λες, τους τελευταίους]
τάχα δεν ζη κι' ο Ιοφών {11} [ο γυιός του Σοφοκλέους,
αυτός, που στον πατέρα του έφτιασε τόσα πράματα,
κ' είπε πως ήταν και ζουρλός, μα τούκλεφτε τα δράματα ;]

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ε, μόνον τούτο το καλό έχουμ' απάνου-κάτου,
κι' αν τώχουμε• τα έργα του αν είχε ιδικά του
ποιος ξέρ' ή του πατέρα του ;

ΗΡΑΚΛΗΣ

Και δεν μου λες: γιατί
από κει κάτω που ζητείς να φέρης ποιητή,
δεν οδηγείς τον Σοφοκλή, που είναι και τρανότερος
από τον Ευριπίδη αυτόν, κι' ακόμα γεροντότερος ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Όχι, ποτέ, πριν πιάσω
και κατά μέρος μια φορά το γυιό του δοκιμάσω,
με δίχως τον πατέρα του, να ιδώ τι τάχα φτιάνει.
Κι' ο Ευριπίδης πονηριές μπορεί κ' εκεί να κάνη
και να επιχειρήση,
κολλώντας εις το Σοφοκλή, στον κόσμο να γυρίση,
ενώ αυτού του Σοφοκλή [είν' η ψυχή του μαλακή],
ήταν καλόβολος κ' εδώ, Θάνε καλόβολος κ' εκεί.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Και ο Αγάθων ; {12}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μού φυγε και πάει. Ήταν άριστος
για ποιητής, και ποθητός στους φίλους του κ' ευχάριστος.

ΗΡΑΚΛΗΣ

πού βρίσκεται;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Στους μάκαρας κι' αυτός γλεντοκοπάει.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Κι' ο Ξενοκλής ;{13}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Επέθανε, μα το θεό, και πάει.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Και ο Πυθάγγελος ; {14}

ΞΑΝΘΙΑΣ

Για με κανένας λόγος όμως,
που μου τσακίσθηκε μ' αυτό το φόρτωμα ο νώμος.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Και πώς τάχα, δεν υπάρχουν παιδαρέλια χίλια τόσα
που να φτιάνουν τραγωδίες, δρόμο παίρνοντας στη γλώσσα,
πειο πολύ κι' απ' Ευριπίδες;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ναι, γλωσσούδικα είν' όλα και ως είδος αγουρίδες,
φλύαρα σαν χελιδόνια, που την τέχνη τη χαλούνε,
κι' όταν πεια τα επαινούνε
χάνοντ' από τη χαρά τους,
μόλις προς την τραγωδίαν ρίξουνε τα κάτουρά τους.{15}
Τώρα γόνιμον κανένα ποιητή δεν θ' απαντήσης,
να γεννά μεγάλα λόγια, όσο θέλεις κι' αν ζητήσης.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Γόνιμον ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Που ευκολία νάχη δηλαδή μεγάλη
ναραδιάζη κάτι τέτοια που θα τούρθουν στο κεφάλι:
Σπίτι του Διός [να λέη] και παλάτι τον αιθέρα {16}
για του χρόνου το ποδάρι{17}• [να σου λέη πάρα πέρα],
και για γλώσσα [να σου λέη] όπου κάνει επιορκία
δίχως της ψυχής κακία! {18}

ΗΡΑΚΛΗΣ

Ε, κι' αυτά σ' αρέσουν τάχα ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Και τρελλαίνομαι ακόμα.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Δεν σου φαίνονται κ' εσένα πως γεμάτα είνε' από βρώμα ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Σπίτι έχεις• μην τρυπώνης μέσ' στο νου μου.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Και για μένα
σαχλαμάρες είνε όλα όσα έχουν ειπωμένα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

[Συ για κριτικός δεν κάνεις]• να με μάθης πώς να τρώγω.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Και για μένα ούτε λόγο;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Έλθα να σε βρω δω πέρα, όπως είσ' εσύ ντυμένος,
να μου ειπής εκεί στον Άδη, όπου ήσουν παγεμένος,
για το κάθε κατατόπι, αν μου το καλέσ' η χρεία,
δηλαδή σταθμούς, λιμάνια, φούρνους με ψωμιά, πορνεία,
βρύσες, πύλες, μονοπάτια, κατοικίες, κάθε στράτα,
τέλος και ξενοδοχεία όχι με κορηούς γεμάτα.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Και για μένα ούτε λόγο ;

ΗΡΑΚΛΗΣ (προς τον Ξανθίαν)

Δύστυχε! και θα τολμήσης
για να πας και συ επίσης ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Άφησέ τον τούτον τώρα
και μη χάνουμε την ώρα•
πες μου για το δρόμο μόνο
που οδηγεί στον Άδη κάτω, νάχω κέρδος μου το χρόνο,
Θέλω να μην είνε όμως
ούτε κρύος-παγωμένος, ούτε και ζεστός ο δρόμος.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Για να ιδούμε σαν ποιό δρόμο να σου πρωτοδείξω τάχα ;
του σκαμνιού και της κρεμάλας {19},-τούτον ξέρω εγώ μονάχα

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Δρόμο πνιγηρό μου είπες.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Είνε κι' άλλος [δεν σου είπα]:
είνε' ένα στενό, που βγαίνει από του γουδιού την τρύπα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Α, το κώνειον ;

ΗΡΑΚΛΗΣ

Τι άλλο ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Είνε δρόμος παγωμένος
και κακοχειμωνιασμένος
και παγώνει και τα πόδια {20}.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Να σου ειπώ και έναν άλλο
δρόμο, γρήγορον ακόμα, με κατήφορο μεγάλο ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ναι, τον προτιμώ αυτό
που δυσκολοπερπατώ.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Στον Κεραμεικό να τρέξης...

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Κ' ύστερα, παρακαλώ;
Ν' ανεβής εκεί απάνου εις τον πύργο τον ψηλό... {21}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Τι να κάνω ;

ΗΡΑΚΛΗΣ

Αναμμένη τη λαμπάδα να κυτπάς,
κι' όταν δης τους θεατάς

Μ' ό,τι πης να με τρομάξεις, κι' ό,τι πης να με φοβίσης,
ξέρω, δεν θα μ' εμποδίσης.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Έπειτα και λάσπην έχει,
μα πολύ παχειά κει πέρα• και σκατό θα ιδής να τρέχη,
κ' εκεί μέσα βουτηγμένους:
όποιον, μια φορά που ζούσεν, είχαν αδικήση ξένους {25},
ή παιδιά είχε βατέψη,
ή και χρήματα είχε κλέψη,
ή την μάννα είχε χτυπήση,
ή του ίδιου του πατέρα τα σαγώνια κοπανίση,
είτε είχ' επιορκήση, ή και γράψη κάτι τι
εναντίον του Μορσίμου {26} [του γιατρού και ποιητή].

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Έπρεπε με τούτους όλους να υπάρχη, μα τον Δία,
κι' όποιος έχει μάθη ως τώρα το χορό του Κινησία {27}

ΗΡΑΚΛΗΣ

Ύστερ' από κει και πέρα
ήχους των αυλών θ' ακούσης κι ώμορφο [σαν την ημέρα
ένα φως θα ιδής—σαν τούτο,
και θα ιδής ακόμα κήπους
με μυρσίνες φυτεμένες,
θα ιδής άνδρες και γυναίκες, συντροφίες ευτυχισμένες,
και χεριών θ' ακούσης κτύπους.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μπα! κι' αυτοί ποιοι τάχα νάνε ;

ΗΡΑΚΛΗΣ

Στα μυστήρια όσοι πάνε {28}.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μα τον Δία! να κ' εγώ
τα μυστήρια κομίζω, σαν γαιδούρι φορτηγό {29}
ε λοιπόν, δεν τα κρατώ
πειο πολλές ακόμη ώρες, [κι' όλα κάτω τα πετώ].

(Ρίπτει το φορτίον του κατά γης)

ΗΡΑΚΛΗΣ

Μόνο εκείνοι θα σου δώσουν κάθε μια πληροφορία,
που θα τύχη νάχης χρεία•

γιατί αυτούς κοντά στο δρόμο πρώτους θα τους βρης μπροστά σου

και στου Πλούτωνα της θύρες. Αδελφέ μου, τώρα γεια σου!

(Εισέρχεται και κλείει την θύραν)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μα τον Δία, και συ χαίρει!

* * * * *

{7} «Κροκωτός» φόρεμα του Διονύσου λεπτόν και κίτρινον εκ μετάξης, χρήσιμον εις τας γυναίκας ως ένδυμα πολυτελείας.

{8} «Κόθορνος» υπόδημα αριστεροδέξιον (τσόκαρο), το οποίον έφερον οι υποκριταί εις το θέατρον.

{9} Ο Κλεισθένης, ως και πολλαχού κωμωδείται, ήτο αισχροβίος, σπανός και όμοιος με ευνούχον• επομένως η φράσις «επεβάτευον Κλεισθένει» επέχει διπλήν σημασίαν, ήτις απεδόθη ως ανωτέρω.

{10} Δύο αναφέρονται Μόλωνες, είς λωποδύτης μεγαλόσωμος, και έτερος υποκριτής μικρόσωμος• οι αρχαίοι σχολιασταί διαφωνούσι περί του τίνα εννοεί εκ των δύο• προτιμητέος ο μεγαλόσωμος δια την κωμικήν αντίθεσιν.

{11} Ιοφών, υιός του Σοφοκλέους διά τον οποίον υπήρχεν υποψία ότι ωκειοποιείτο τα δράματα του πατρός του, όστις και τον εισήγαγεν εις δράμα του ως φθονερόν. Προς το γήρας του Σοφοκλέους ο Ιοφών, ορεγόμενος την περιουσίαν του, κατηγόρησεν αυτόν ως παράφρονα• ο δε Σοφοκλής, διά να αποδείξη ότι δεν είχε χάση τας φρένας του, ηρκέσθη ν' αναγνώση εις τους Φράτορας τον Ύμνον εις τον Κολωνόν, εκείνοι δε θαυμάσαντες επετίμησαν τον

αχάριστον υιόν. Τότε είπε ο Σοφοκλής το παροιμιώδες: «εἰ μὲν εἰμι Σοφοκλῆς, οὐ παραφρονῶ• εἰ δὲ παραφρονῶ, οὐκ εἰμι Σοφοκλῆς!».

{12} Τραγικός ποιητής, κωμωδούμενος διὰ θηλυπρέπειαν καὶ διακωμωδήσας το διδασκαλείον του Σωκράτους.

{13} Ποιητής άξεστος εν τη ποιήσει καὶ συμβολικός.

{14} Τραγικός ποιητής μοχθηρός καὶ άσημος• διὰ να δείξη δε πλειότεραν την ασημότητά του ο Αρ. παρεισάγει τον Ξανθίαν διακόπτοντα τον λόγον καὶ ομιλούντα περί εαυτού!

{15} «Άπαξ π ρ ο σ ο υ ρ ή σ α ν τ α τη Τραγωδία»: παίζει με την λέξιν λαμβάνων αυτήν υπό διπλήν σημασίαν: του ο υ ρ ί ζ ω (πλέω προς ούριον άνεμον) καὶ του ο υ ρ ώ• η διπλή απόδοσις ήτο αδύνατος εις την δημοτικήν καὶ επροτίμησα την δευτέραν έννοιαν, συνηγορούσης καὶ της γραφής του κειμένου: —ρήσαντα: (με η).

{16} Εκ της «Μελανίππης» του Ευριπίδου: όμνυμι δ' ιρόν αιθέρα, οίκησιν Διός.

{17} Εκ της «Αλεξάνδρας» του αυτού• καὶ χρόνου προύβαινε πους.

{18} Εκ του Ιππολύτου του αυτού (612)• η γλώττ' ομώμοχ', η δε φρήν ανώμοτος.

{19} « Από κάλω καὶ θρανίου» εννοεί το σχοινίον της αγχόνης καὶ το εδώλιον, επί του οποίου ανέρχεται ο κατάδικος, διὰ να φθάση μέχρις αυτού. Τον συμβουλεύει ν' απαγχονισθή, διὰ να κατέλθῃ εις τον Άδην ταχύτερον.

{20} Λέγεται ότι ο διά του κωνείου επερχόμενος θάνατος χαρακτηρίζεται
πρώτον διά της ψύξεως των κνημών, κατά την βεβαίωσιν του Σωκράτους.

{21} Λέγεται ότι εγένοντο τρις του έτους αγώνες λαμπαδηδρομίας εις τον
Κεραμεικόν, κατά τας εορτάς της Αθηνάς, του Ηφαίστου και του Προμηθέως•
υπήρχε δε πύργος υψηλός εις τον Κεραμεικόν, επί του οποίου συμβουλεύει τον
Διόνυσον ν' αναβή και να παρατηρή την λαμπάδα του, όταν δε οι λαμπαδηδρομείς εκκινήσουν, να ριφθή και αυτός κάτω.

{22} «θρίω δύο»: θ ρ ί ο ν είνε το φύλλον της συκής, εντός του οποίου
περιετύλισσον κρέας κρεουργημένον (κιμάν) στέαρ, ωά και σεμιγδάλι και
παρεσκεύαζον φαγητόν όμοιον με τους παρ' ημίν «τολμάδες», διά τούτο και
επροτίμησα την λέξιν.

{23} Η Αχερουσία λίμνη, δια της οποίας ο Χάρων μεταφέρει επί ελαφρού
ακατίου τας ψυχάς των νεκρών.

{24} Ο Χάρων.

{25} Το χωρίον τούτο παρέχει υποψίας ότι εκ των « Βατράχων » ενεπνεύσθη
και ο Δάντης προς συγγραφήν της « Κολάσεως ».

{26} Αδέξιος ποιητής τραγωδίας, ταυτοχρόνως δε και οφθαλμίατρος• δια
τούτου υπονοεί ο Αρ. τας εναντίον των φαρμακέων γραφομένας κατηγορίας.

{27} Κινησίας, πολλαχού αναφερόμενος εις τας κωμωδίας του Αρ. ως φλύαρος
διθυραμβοποιός ιδέ « Όρνιθας » μετάφρασίν μου σελ. 111 κ. ε.) και ως
διδάσκαλος του πολεμικού χορού της πυρρίχης.

{28} Εννοεί τους μεμυημένους εις τα Ελευσίνια μυστήρια.

{29} Τα μυστήρια μετεκομίζοντο εξ Αθηνών εις Ελευσίνα επί όνων.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ—ΞΑΝΘΙΑΣ και μετ' ολίγον ΝΕΚΡΟΣ

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Ξανθίαν)

Συ κατέβα τώρα κάτω και τα στρώματά μου φέρε.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Πριν να ξεκαβαλλικέψω
πώς μπορώ να τα μαζέψω;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Κάμε γρήγορα σου λέω.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Καλέ άφησε μ' εμένα,
σε παρακαλώ, και πάρε με μισθό νεκρό κανένα,
έτσι κ' έτσι που θα πάη.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Κι' αν δεν βρω ;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Τότε πηγαίνω.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Καλά λες. Μα να που βγάζουν τώρα κ' ένα παθαμένο.

(Εισέρχονται τέσσαρες νεκροφόροι φέροντες νεκρόν επί σανίδος,
προς τον
οποίον αποτείνεται ο Διόνυσος)

Ε! άνθρωπε του λόγου σου! άκουσε, σε παρακαλώ!

'ς εσένα το νεκρό μιλώ!

Μου πηγαίνεις το μπαλότο εις του Πλούτωνος τον τόπο ;

Ο ΝΕΚΡΟΣ

(ημιεγειρόμενος επί του φορείου του)

Πόσο είναι ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Νά, εκείνο.

Ο ΝΕΚΡΟΣ

Θα μου δώσης για τον κόπο
δυο δραχμούλες.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Βρε πειο λίγα δεν γυρεύεις, μα τον Δία ;

Ο ΝΕΚΡΟΣ [προς τους φορείς)

Δρόμο σεις για την κηδεία.

(επαναπίπτει)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μα για στάσου, ευλογημένε, ίσως γίνη συμφωνία.

Ο ΝΕΚΡΟΣ

Αν δεν δώσης δυο δραχμούλες, λέξι μη μου λες καμμία.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Οβολούς εννηά σου δίνω.

Ο ΝΕΚΡΟΣ (ανακαθήμενος ζωηρώς)

Χωπ! και ζωντανεύω πάλι!

ΞΑΝΘΙΑΣ

Βρε το θεοσκοτωμένο! δεν του σκάτε το κεφάλι;!

(μετά πείσματος)

Όχι! πάω μοναχός μου!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Για σου! είσαι παλληκάρι!

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ας τραβήξουμε στο Χάρο, με το πλοίο να μας πάρη

(Ο νεκρός φέρεται εκ νέου εκτός της σκηνής• ενώ ο Ξανθίας,
λαμβάνων επί
ώμου τα στρώματα απέρχεται προς το αυτό μέρος της εξόδου του
Νεκρού, σύρων
τον όνον και ακολουθούμενος υπό του Διονύσου).

ΑΥΛΑΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Όχθη της Αχερουσίας λίμνης, προς την οποίαν φαίνεται
προσεγγίζων ο Χάρων
με το πλοιάριόν του. Εισέρχονται ο Ξανθίας και ο Διόνυσος, καθ'
ον τρόπον
εξήλθον εις το τέλος του προηγουμένου μέρους.

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΧΑΡΩΝ—ΔΙΟΝΥΣΟΣ—ΞΑΝΘΙΑΣ

ΧΑΡΩΝ

(ρίπτων ναυτικήν αρπάγην εις την όχθην)

Προσάροξον!

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μπα ' τ' είν' αυτό ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Η λίμνη, μα τον Δία,
οπού μας ειπ' [ο Ηρακλής]• βλέπω και τη σχεδία.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Στον Ποσειδώνα! είνε' αυτός ο Χάρος [πούχει φθάση] ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ε, Χάρο! Χάρο! Χάρο, έ!

ΧΑΡΩΝ

Ποιος ήλθε να περάση
από του κόσμου τα κακά κι' απ' τη σκοτούρα την πολλή
στον κάμπο της Λησμονησιάς και στου γαϊδάρου το μαλλί,{30}
[μακράν απ' τους ανθρώπους],
στου Τάρταρου, στους Κόρακες, στου Κέρβερου τους τόπους;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Εγώ.

ΧΑΡΩΝ

Πέρασε γρήγορα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Το πλοίο σου θα πάρη
το δρόμο «για τους κόρακας ;...» {31}

ΧΑΡΩΝ

Ναι, για δική σου χάρι,
μα το θεό. Μα πέρασε!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Ξανθίαν)

Έλα παιδί!

ΧΑΡΩΝ

Το σκλάβο
δεν θα τον παραλάβω,
αν ίσως δεν πολέμησε κι' αυτός στη ναυμαχία,
ελεύθερο το κρέας του να γίνη. {32}

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μα τον Δία
δεν είχα μέρος λάβη

μη έχοντας στα μάτια μου ασθένεια και βλάβη.

ΧΑΡΩΝ

Λοιπόν θα πάρης γύρωθε τη λίμνη αυτή.

ΞΑΝΘΙΑΣ

[Πηγαίνω]•

και πού θα περιμένω;

ΧΑΡΩΝ

Νά, στην Ξερόπετρα {33} εκεί, που οι πεθαμένοι [φαίνονται
και] στέκουν και ξεραίνονται,
και στα Ξενοδοχεία.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ε, καταλαβαίνεις ;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Και πολύ.

(φορτωνόμενος τα ρούχα)

Αλλοίμονον και τρισαλλοί!
πώς τό παθ' απ' το σπίτι μου κ εγώ να ξεμυτίσω
και τούτον ν' απαντήσω!

(φεύγει με το δέμα των στρωμάτων).

* * * * *

{30} Ειρωνεία, διά το αχρησιμοποίητον της τριχός του όνου, κατ'
ακολουθίαν
δε και δια την αχρηστίαν του Άδου εις τον πρακτικόν σκοπόν της
ζωής.

{31} Το ες κ ό ρ α κ α ς ισοδυναμεί, ως γνωστόν, με το σημερινόν
«εις τον
Διάβολον» εν τούτοις υπήρχει τόπος ούτω καλούμενος και εις τας
Αθήνας εις
τον οποίον έρριπτον ή εφόνευον τους εγκληματίας.

{32} Ιδέ υποσημείωσιν {6}

{33} Α υ ν α ί ο υ λίθος: εκ του αύνος = ξηρός• υπήρχεν και εις τας
Αθήνας
βράχος ούτω καλούμενος.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ—ΧΑΡΩΝ—ΧΟΡΟΣ ΒΑΤΡΑΧΩΝ

ΧΑΡΩΝ

Κάθησε τώρα στο κουπί [την ώρα να μη χάνης]•

(Ο Διόνυσος εισέρχεται εις την σχεδίαν και κάθεται εκ
παρεξηγήσεως επί
της κώπης)

και όποιος αγαπάει να μπη, ας έλθη,— Ε, τι κάνεις
αυτού εσύ ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Τι κάνω ;
αυτό που μούπες: έκατσα εις το κουπί απάνω.

ΧΑΡΩΝ

Κάθησ' εδώθε, κοιλαρά!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (μετατοπιζόμενος)

Νά!

ΧΑΡΩΝ (οδηγών αυτόν)

Φέρ' τα χέρια μπρος καλά
και τέντωσε τα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (εκτελών)

Νά!

ΧΑΡΩΝ

Λοιπόν άφησ'τα λόγια τα πολλά•
τράβηξε γρήγορα κουπί και όλο μπρος.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Για στάσου,
πώς θα μπορέσω μόνος μου να σύρω τα κουπιά σου,
πούμ' άπειρος στη θάλασσα, και ούτε μια φορά
στη Σαλαμίνα πήγα ;

ΧΑΡΩΝ

Α, θα μάθης μια χαρά•
σαν θα τραβάς κουπί
θ' ακούς τραγούδια όμορφα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ποιος τάχα θα τα ειπή ;

ΧΑΡΩΝ

Οι κύκνοι θα σου τραγουδούν, κ' οι βάτραχοι, χορός λαμπρός.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Καλά• δος το παράγγελμα.

ΧΑΡΩΝ

Άπωσον! άπωσον! εμπρός!

(Η λέμβος εκκινεί, ακούεται δε άόρατος ο Χορός των Βατράχων).

ΧΟΡΟΣ ΒΑΤΡΑΧΩΝ

Βρεκεκέξ, κοάξ—κοάξ!
βρεκεκέξ, κοάξ—κοάξ!
Παιδιά της βρύσης, ζούμε
στης λίμνης τα νερά,
και ύμνους τραγουδούμε
με αυλούς κάθε φορά,
και με φωνή αρμονική
τραγούδι ψέλνουμε γλυκύ,
—κοάξ —κοάξ! —
για το Βάκχο του Διός,
που στη Νύσα {34} είνε θεός
και στης Λίμνης{35}, στον καιρόν
που τραγούδια μεθυσμένα των Χυτρών των ιερών {36}
ψέλνονται απ' το λαό
στον δικό μου το ναό—
βρεκεκέξ, κοάξ-κοάξ!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Βρε, «Κοάξ-κοάξ» [καϋμένα]!
σεις τραβάτε το χορό σας,
αλλά δεν ρωτάτ' εμένα
που πονώ στο [[κολωνούρι]];

ΧΟΡΟΣ ΒΑΤΡΑΧΩΝ

Βρεκεκέξ, κοάξ-κοάξ!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Βρεκεκέξι, και ξερό σας!
που δεν είσθε τίποτ' άλλο
από 'να «κοάξ» [μεγάλο].

ΧΟΡΟΣ ΒΑΤΡΑΧΩΝ

Τώπες αυτό πολύ καλά,
εσύ, που φτιάνεις τα πολλά.
Η μούσες η γλυκόλυρες εμένα μ' αγαπάν'
και ο κερατοπόδαρος καλαμοπαίχτης Παν•
και στον Απόλλωνα το λυράρη
φέρνω χαρά,
για χάρι
του καλαμιού του τρυφερού, που μέσ' στης λίμνης τα νερά
το τρέφω για τη λύρα—
βρεκεκέξ, κοάξ-κοάξ!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μα εγώ καρούλες [πήρα
κ'] έχω γεμίση όλος•
[τράβα και τράβα το κουπί],
όπου θαρρώ κι' αυτός θα 'πη:
βρεκεκέξ, κοάξ-κοάξ!

ΧΟΡΟΣ ΒΑΤΡΑΧΩΝ

Βρεκεκέξ κοάξ-κοάξ!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Πάψε, τραγουδιστάδικη γενηά!

ΧΟΡΟΣ ΒΑΤΡΑΧΩΝ

Θα τραγουδήσουμε
και θα χοροπηδήσουμε

όπως και κάθε μια φορά,
σε μέρες ήλιου καφτερού,
μέσα πηδάμε με χαρά
στης κύππερες [της δροσερές] και στα καλάμια του νερού,
χαρούμενοι, με της γλυκές
ωδές, της κολυμβητικές,—
ή, του Διός γυρεύοντας της μπόρες ν' αποφύγουμε,
δρόμο στης λίμνης το βυθό γρήγορα τότε ανοίγουμε,
και ψάλλουμε κάθε φορά
τραγούδια ταιριασμένα
μαζύ με τα νερά
τα κυματοαφρισμένα—
βρεκεκέξ, κοάξ-κοάξ!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Α! το βρεκεκέξ αυτό
τώρα πεια σας το κρατώ.

ΧΟΡΟΣ ΒΑΤΡΑΧΩΝ (ειρωνικώς)

Ω! τι κακό που πάθαμε!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Κ' εγώ θα δοκιμάσω
πολύ περσσότερο κακό, απ' το κουπί αν σκάσω.

ΧΟΡΟΣ ΒΑΤΡΑΧΩΝ (μετά πείσματος)

Βρεκεκέξ, κοάξ-κοάξ!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Σκούζετε και δεν με μέλει.

ΧΟΡΟΣ ΒΑΤΡΑΧΩΝ

Μεις θα σκούζουμ' εδώ πέρα
όσο αντέχει ο λάρυγγάς μας και για όλην την ημέρα---
βρεκεκέξ, κοάξ-κοάξ-!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Όσο κι' αν ξεφωνίσετε
μα δεν θα με νικήσετε!

ΧΟΡΟΣ ΒΑΤΡΑΧΩΝ

Ούτε και συ εμάς μπορείς.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ούτε κ' εμένα πάλι εσείς, γιατί θα σκούζ' ολημερής
το «βρεκεκέξ-κοάξ-κοάξ», ως πού η φωνή να φθάση
και το δικό σας το «κοάξ» στο τέλος] να σκεπάση.

ΧΟΡΟΙ ΒΑΤΡΑΧΩΝ

Βρεκεκέξ, κοάξ-κοάξ!

(Το ακάτιον του Χάρωνος φθάνει εις την αντιπέραν όχθην. Ο
Χορός των
Βατράχων σιγά).

ΔΙΟΝΥΣΟΣ μετ' ανακουφήσεως)

Ε! δεν το καταλάβετε
πως το «κοάξ-κοάξ» αυτό στο τέλος θα το παύατε ;

ΧΑΡΩΝ

Ε! βάλε κάτω το κουπί, άφησ' τους λόγους τους πολλούς,
και βγαίνει!... Δος το ναύλο σου.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

(εγχειρίζων νόμισμα και εξερχόμενος)

Πάρε τους δυο σου οβολούς.

(Ο Χάρων λαμβάνει το νόμισμα και απομακρύνεται με την λέμβον
του, ενώ εις
την όχθην εμφανίζεται ο Ξανθίας, φορτωμένος πάντοτε τα
στρώματα).

* * * * *

{34} Νύσα: τόπος της Αραβίας, εις τον οποίον ο Διόνυσος
εγεννήθη• κατ'
άλλους ο Διόνυσος εκαλείτο Νύσιος από της εν Ινδία Νύσης,
κατά την
βεβαίωσιν του Φιλοστράτου εν β. Απολλωνίου Τυανέως.

{35} Λίμναι: τόπος ιερός του Διονύσου και ναός εν Αττική.

{36} Χύτροι: εορτή του Βάκχου (και του Ερμού) εν Αθήναις,
αγομένη κατά την

τρίτην ημέραν των Ανθεστηρίων εν μηνί Ανθεστηριώνι
(Φεβρουάριος προς
Μάρτιον), καθ' ην προσέφερον όσπρια εντός χυτρών. Ετελούντο
δε και αγώνες
καλούμενοι «χύτρινοι».

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ—ΞΑΝΘΙΑΣ

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Και ο Ξανθίας, πούνε τος;...Ξανθία!... Ε!... πού είσαι;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ου!...

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Έλα δω, βρε!

ΞΑΝΘΙΑΣ

Γεια χαρά!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Και δεν μου διηγείσαι
τ' είν' από δώθε ;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Λασπουριά και σκότος.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Δώθε πέρα
είδες κανένα απ' αυτούς που δέρνουν τον πατέρα,
κ' επίορκο κανένα,
κατά που είπ' ο Ηρακλής σε μένα και σε σένα ;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Εσύ δεν είδες απ' αυτούς [σε τούτη εδώ τη χώρα] ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Στον Ποσειδώνα! βέβαια• τους βλέπω, νά, και τώρα.
Και τι θα κάνουμε λοιπόν ;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ο πειο καλός ο τρόπος
είνε να πάμ' εμπρός, θαρρώ, γιατί αυτός ο τόπος,
[κι' αυτή δω πέρα η μεριά],
όπως μας είπ' ο Ηρακλής, έχει τα φοβερά θεριά.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Σκασμό να βγάλη στο λαιμό,
που μούκανε παλληκαριές, γιατ' ήξερε πώς πολεμώ
και ζήλεψε! Μωρέ κανείς δεν είχε γεννημένος
από τον Ηρακλή αυτόν πειο ψωροφантаσμένος!
Εύχομαι νάβρω κάτι τι κ' εγώ σε τούτη τη μεριά,
κι' αντάξια του ταξιδιού να κάνω μια παλληκαριά.

ΞΑΝΘΙΑΣ (ακροώμενος)

Μα το θεό! σαν τρίξιμον ακούσανε ταυτιά μου.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (έμφοβος)

Πού;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Πίσω.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

(τοποθετούμενος ταχέως προ του Ξανθίου)

Έλα πίσω μου.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μπροστά.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (ερχόμενος όπισθεν του)

Έλα μπροστά μου.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μα το θεό, ένα θεριό πολύ τρανό θωρώ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (έντρομος πάντοτε)

Τι λόγο είναι;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Φοβερό.
πολλές μορφές αλλάζει,
πότε βωδιού ή μουλαριού, πότε γυναίκας μοιάζει..

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

πού είναι; δείξε μου να ιδώ.

ΞΑΝΘΙΑΣ (δεικνύων προς τα παρασκήνια)

Νά κύττα τώρα πάλι:
δεν φαίνεται γυναίκα πεια, σαν σκύλλα έχει προβάλη.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (παρατηρών)

Μα τότε Θάνε Μπόμπιρας. {37}

ΞΑΝΘΙΑΣ

Φωτιές που βγάζει [και κακό]
το μούτρο της ολόκληρο!...

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Και είν' από χαλκό
το ένα της το πόδι...

ΞΑΝΘΙΑΣ

Και τάλλο είνε κοπριά από γαϊδούρ' ή βώδι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (έντρομος)

Πούθε να κάνω τώρα εγώ;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Κ' εγώ που θα το σκάσω;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Φύλαξε, Ιερέα μου{38}, κ' εγώ θα σε κεράσω
κρασί, να πιής μαζί μου

ΞΑΝΘΙΑΣ

Χανόμαστε, Ηρακλή μου!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Άνθρωπε, σε παρακαλώ αφ' της προσκλήσεις της πολλές,
και τώνομα του Ηρακλή μη μου το ξαναλές.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Θέλεις Διόνυσο λοιπόν [και πάλι να σε βγάλω];

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Να λες και τούτο τώνομα λιγώτερ' από τάλλο.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Για έλ', αφέντη, από δω, και τράβ' αυτόν το δρόμο.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Τι τρέχει;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Πάρε θάρρος πεια, [και άφησε τον τρόπο]•
τώρα καλά την έχουμε, όπου μπορεί να ειπούμε
κ' εμείς σαν τον [ηθοποιό] Ηγέλοχο: «θωρούμε
γαλήν' υπό τα κύματα »! {39} Μπόμπιρας [κι' όλα], πάνε.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Αλήθεια ; όρκο κάνει!

ΞΑΝΘΙΑΣ

Στο Δία!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ξανακάμε τον.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Στο Δία•

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μια φορά

και πάλι.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μά τον Δία!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ωχ! τρανή μου συφορά!
τι κιτρινάδα έλαβα στο πρόσωπο μεγάλη!

ΞΑΝΘΙΑΣ (δεικνύων τον Ιερέα) {40}

Και τον [κοκκινομάλλη] {41}
τον ιερέα κύτταξε, που γίνηκε στο χρώμα
παιο κόκκινος ακόμα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Αχ! από που τα βάσανα μου πέσαν στο κεφάλι,
και ποιος θεός εβάλθηκε λοιπόν να με ξεβγάλη ;
Μη το «παλάτι του Διός» που λένε τον αιθέρα
ή «το ποδάρι του καιρού». {42}

ΞΑΝΘΙΑΣ

(παρατηρών προς τα παρασκήνια και αποτεινόμενος προς τον
Διόνυσον)

Ε, ε!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (ανησύχως)
Τ' είν' αυτού πέρα ;

ΞΑΝΘΙΑΣ
Δεν άκουσες;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ
Ν' ακούσω τι;

ΞΑΝΘΙΑΣ
Τον ήχο μιας φλογέρας.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ
Αλήθεια• κάποιος μυστικός μ' εχτύπησεν αγέρας
που έχει και μια μυρουδιά,
σαν νάρχεται από δαδιά.
Στάσου ν' ακούσουμε καλά• [το μόνο που θα πράξουμε
θα είνε] να λουφάξουμε.

(Λαμβάνουν αμφοτέροι πλαγίαν τινά θέσιν εις το δεξιόν πρόσθιον
της σκηνης
και ακροώνται).

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ (έσωθεν)
Ίακχε! {43} ω Ίακχε!
Ίακχε! ω Ίακχε!

ΞΑΝΘΙΑΣ (ιδία προς τον Διόνυσον)

Ἄκουσ', αφέντη, άκουσε... θα παίζουn με φλογέρα
αυτοί που μυηθήκανε{44} [και βρίσκοντ' εδώ πέρα]
—κατά που είπ' ο Ηρακλής—και τραγουδούνε τώρα
κι' αυτοί εδώ τον Ἴακχο, ωσάν το Διαγόρα. {45}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ἔτσι θαρρώ• μα πειό καλά θα ήταν να ησυχάσουμε,
να μάθουμε τι γίνεται και λέξι να μη χάσουμε.

(Ακροώνται. — Εισέρχεται ο Χορός των Μυστών αριστερόθεν και
λαμβάνει θέσιν
επί της σκηνης• όλοι κρατούν δάδας ανημμένας)

* * * * *

{37} Ἐ μ π ο υ σ α: εμυθολογείτο ως δαίμων φασματώδης
αποστελλόμενος υπό
της Εκάτης προς εκφόβισιν των οδοιπορούντων την νύκτα• κατ'
άλλους ήτο
μονόπους, ή ενίπους, εξ ου το όνομα• κατ' άλλους δε
εναλλάσσουσα μορφάς,
ως και ανωτέρω σημειούται, ή ταυτόσημος της Εκάτης, ως εν τη
απολεσθείση
κωμωδία του ιδίου Αρ. «Ταγηνισταίς», αναφέρεται, κατά τον
Σχολιαστήν.
Απέδωκα ανωτέρω την λέξιν διά της συγχρόνου Μπόμπιρας, καθ'
όσον είνε αυτή
η ίδια η λέξις Ἐ μ π ο υ σ α, ανταποκρινομένη εις την γαλλικήν
vampire και
εις την ιταλικήν vampiro, εξ ης επανήλθεν εις την καθ' ημάς
ομιλουμένην
υπό την παραφθοράν β ό μ π ι ρ α ς—μ π ό μ π ι ρ α ς. Παρά τω
Ἑλλην λαώ
ο Μπόμπιρας είνε δαίμων (νάνος) ροφών το αίμα των βρεφών.

{38} Ενταύθα διπλή υπόθεσις: ή ακολουθεί τον Διόνυσον ιερεύς,
προς ον
αποτείνεται ούτος, ή ότι ο Διόνυσος στρέφεται από της σκηνης
προς τον εν
τω ακροατηρίω ευρισκόμενον ιερέα του Διονύσου και αποτείνεται
προς αυτόν

διά την επίτασιν της κωμικότητος της σκηνής• η δευτέρα υπόθεσις
είνε και η
πιθανωτέρα, καθόσον η πρώτη εις ουδένα στηρίζεται
προηγούμενον υπαινιγμόν
εν τω κειμένω.

{39} Παρωδεί ενταύθα ο Αρ. κακόζηλον στίχον του Ευριπίδου εν
Ορέστη (269)

« εκ κυμάτων γαρ αύθις αυ γαλήν' ορώ»

τον οποίον και ο Πλάτων κατακρίνει• τον στίχον τούτον κατά την
παράστασιν
του Ορέστου εν Αθήναις ο υποκρινόμενος τον ήρωα τραγικός
υποκριτής
Ηγέλοχος τόσον κακώς απήγγειλεν, ώστε αντί της λέξεως γ α λ ή ν
(α), την
οποίαν ενόει ο ποιητής, ηκούσθη η λέξις γ α λ ή ν, αιτιατική της λ.
γαλή.

{40} Ανάγεται εις την προηγουμένην μου σημείωσιν {38}, ότι ο
Διόνυσος
δεικνύει τον μεταξύ των θεατών Ιερέα του Διονύσου.

{41} Πολλαί επεξηγήσεις υπάρχουν της φράσεως ταύτης παρά τοις
Σχολιασταίς:
τινές λέγουν ότι ο ιερεύς του Διονύσου ήτο πυρρός το χρώμα,
συσχετίζοντες
τούτο προς το του Ευπόλιδος, ονομάζοντος τον ιερέα του Διον.
αιγόπυρρον• ο
Αρίσταρχος εννοεί τον ίδιον Ξανθίαν, έχοντα το όνομα εκ του
χρώματος της
κόμης. Αναφέρεται δε και ετέρα επεξήγησις, ότι ο Ξανθίας,
«εκκαλύψας το
αιδοίον είπε τούτο, προς το επυρρίασε παίζων• πυρρόν γαρ ήν και
το
αιδοίον» (Σχολιαστής).

{42} Παρωδεί και πάλιν στίχους του Ευριπίδου, ως αναφέρεται και
εν τη
σημειώσει μου {39}

{43} Ίακχος: επώνυμον του Βάκχου, (ή άλλης υποχθονίας θεότητας), τον
οποίον επεκαλούντο κατά τα Ελευσίνια Μυστήρια.

{44} Εννοεί τον χορόν των μεμνημένων εις τα Ελευσίνια Μυστήρια.

{45} Ποιητής και φιλόσοφος Μήλιος άθεος, καταδικασθείς επί
εξυβρίσει και
ασεβεία προς τα Ελευσίνια Μυστήρια. Περί τούτου ιδέ και
σημείωσιν εις την
μετάφρασίν μου των «Ορνίθων» έκδοσιν Φέξη, 1910, σελ. 91.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ και οι ΑΝΩΤΕΡΩ

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Ίακχε! που εδώ πέρα μεγαλότιμο έχεις θρόνο,
— Ίακχε! ω Ίακχε!—
έλα με τους αγιασμένους τους συντρόφους σου και μόνο,
έλα στήσε το χορό
στο λιβάδι [το ιερό],
το πολύκαρπο στεφάνι, που έχεις βάλη
ένα γύρω στο κεφάλι,
έλα, τίναξε το κάτω,
πουν' από μυρτιές γεμάτο,
και μαζί μ' εμάς τους μύστες κτύπα πόδι ζωηρό
εις τον άγιο αυτό χορό,
τον γεμάτον από χάρες, τον αγνό, τον ιερό.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Θεία και πολυτίμητη της Δήμητρας κοπέλλα! {46}
μια ευωδία, τρέλλα,
μου έφθασεν ως εδώ νά...
από κρεάτα χοιρινά!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ήσυχα• θα κάνης έτσι

αν θα φας και κοκορέτσι;

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Σήκω, τίναχτ' της λαμπάδες που κρατείς
φλογισμένες μέσ' στο χέρι,
για να φωτισθή ο λειμώνας απ' το φως της τελετής
και να λάμψη σαν αστέρι.
Τα γεροντικά τεντώνουν
γόνατα, και ξανανειώνουν •
κ' η τιμές η ιερές
της παληές και φοβερές
λύπες διώχνουν και τους πόνους
από περασμένους χρόνους.
Έλα, τη λαμπάδα κράτει
και με το ρυθμό περπάτει,
ευτυχής, ξανανειωμένος,
για να φωτισθή ο λειμώνας του χορού ο ανθισμένος.

(ΗΜΙΧΟΡΟΣ)

Ας φύγη απ' αυτά τα μέρη
όποιος τα λόγια μου δεν ξέρει
κι' ούτ' έχει σκέψι καθαρή, κι' όσοι δεν ήσαν χορευτές
εις των Μουσών της τελετής,
ούτ' έμαθαν τη γλώσσα εκείνου
του ταυροφάγου του Κρατίνου, {47}
κι' όσοι αστείότητες γυρεύουν
ξετοπισμένες και χαζές,
και γύρω απ' τους βωμούς λοχεύουν
για να τους έλθη ένας μεζές {48}
ή εχθρική οποιός αφίνει
στάσι, και δεν την καταλεί,
κ' η κοινωνία δεν του δίνει
τιμή κ' υπόληψι πολλή,
αλλά κι' ο ίδιος κάνει στάσεις
κι' ανάβει έχθρα φοβερή,
οπού να βρίσκη περιστάσεις
για να κερδίζη ό,τι μπορεί• ή σε καιρό, που όλ' η χώρα
σε δυστυχίες υποφέρει,
ως άρχοντας δέχεται δώρα, ή και της πόλεως προσφέρει
φρούριον στον εχθρό, ή πλοίον,
κι' όπως αυτός ο Θωρυκίων, {49}
που εικοστή μας έχει βάλη,
ο φορομπήχτης! ένα-ένα

τραβάει ταπαγορευμένα
από την Αίγινα να βγάλη,
πίσσα, [πανιά], πετσιά, λινάρι,
η Επίδαυρος για να τα πάρη
η οποίος πάλι κατορθώση
άλλον [πειο πλούσιο] να 'πείση
και χρήμα στον εχθρό να δώση
το στόλο του για να βοηθήση,
ή εχθρός είνε της Εκάτης
και τους χορούς της τραγουδάει
τους κυκλικούς στ' αγάλματά της,
ή ρήτορας, που έχει φάη
το χρήμα κάθε ποιητή
και κοροϊδείες τούχουν ψάλη
στον Διονύσου τη μεγάλη
πατροπαράδοτη γιορτή.
'Σ αυτούς όλους καθαρά
λέω με φωνή μεγάλη
και για δεύτερη φορά
και για τρίτη λέω πάλι:
ας τραβούν απ' τους χορούς
των μυστών τους ιερούς.
Σεις ωδές να πήτε θείες
μέσα στην ολονυχτίες,
όπως πρέπει 'ς αυτή
την [ατέλειωτη] γιορτή.

(ΗΜΙΧΟΡΟΣ)

Με θάρρος ας προβαίνη
καθείς, και με ρυθμό ποδιών,
στην αγκαλιά των λιβαδιών
την πολυανθισμένη,
ψέλνοντας, και μ' αστεία
και κάθε κοροϊδεία•
κ' εκεί όπου θα πάη
θα βρη πολλά να φάη.
Μα έμβα μέσα να υψώσης τώρα
με δόξες και τραγούδια [γιορτινά],
την Σώτεια θεά, την Αθηνά,
όπου 'ς αυτήν τη χώρα
τη σωτηρία πάντοτε στέλλει,
κι' ο Θωρυκίων αν δεν το θέλη.
Ελάτε τώρα πάλι

κι' άλλα τραγούδι' αρχίσετε
 με ύμνους θείους να στολίσετε
 τη Δήμητρα την καρπερή και τη μεγάλη.
 Έλα, ω Δήμητρα, κυρά,
 στα όργια τα ιερά
 και τους χορούς σου σώσε!
 Δύναμι έλα δώσε,
 [που να μπορώ]
 ολομερής να παίζω και να τραβώ χορό,
 πολλά να λέω κάθε φορά
 και χωρατά και σοβαρά•
 και όταν άξια, [με τη δύναμί σου]
 και παίζω και γελάσω στη γιορτή σου,
 και της νίκης να μπορέσω
 το στεφάνι να φορέσω.
 Και τον θεό παρακαλέστε τούτο
 με άλλον ύμνον ιερό,
 όπου της ωμορφιάς έχει τον πλούτο
 και συντροφεύει το χορό.
 Ίακχε πολυτίμητε! τραγούδι να ζητήσης
 για τούτη τη γιορτή γλυκό, κ' έλα ν' ακολουθήσης
 μαζί με τη θεά και συ, και ν' αποδείξης πάλι
 πως δεν σου φέρνουν κούρασι κ' οι δρόμοι οι μεγάλοι.
 Ίακχε φιλοχορευτή! έλα μαζί μ' εμένα!
 όπου, για γέλια, μας φορείς κουρέλια και σχισμένα.
 και ρούχα και 'ποδήματα, {50}
 και, δίχως έξοδα πολλά,
 παιγνίδια κάνουμε τρελλά
 και του χορού πηδήματα
 Ίακχε φιλοχορευτή! έλα μαζί μ' εμένα•
 επήρε τώρα ένα
 η ματιά μου κοριτσάκι,
 που παίζει κάπου δω κοντά, μ' ώμορφο προσωπάκι,
 κι' απ' τα πουκαμισάκια του,
 που φαίνονται σκασμένα,
 πετιώνται τα βυζάκια του,
 Ίακχε φιλοχορευτή! έλα μαζί μ' εμένα!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μ' αρέσουνε η συντροφιάς και θέλω με παιγνίδια
 και με χορούς να βρίσκωμαι μ' αυτή. {51}

ΞΑΝΘΙΑΣ

Κ' εγώ τα ίδια.

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Θέλετε τον Αρχίδαμο να κοροϊδέψουμε μαζί,
που χρόνια ολόκληρα εφτά μέσα στην πόλι τώρα ζη,
 μα δεν του φύτρωσε κανείς
 ακόμα συγγενής, {52}
που κάνει το δημαγωγό στους πεθαμένους τώρα
 πούχ η απάνω χώρα, {53}
 κι' έχει στη μοχθηρία
 παρμένα τα πρωτεία ;
 Ξέρω και για τον Κλεισθένη {54}
που στους τάφους των ηρώων [στον Κεραμεικό πηδά]
 κι' από πάνου τους πηγαίνει
και τα γένεια του τραβάει, και τον κώλο του μαδά•
 που σκυμμένος μια φορά
 είχε κλάψη φοβερά
 προσκαλώντας το Σ ε γ ά μ η, {55}
που είνε' ένας ψωλοτρίφτης, και το γυιό του Α λ ο γ ο γ ά μ η,
 όπως λένε τον Καλλία,
 οπού και στη ναυμαχία
 μέρος θέλοντας να πάρη,
εφορτώθηκε στη ράχη ένα λιονταριού τομάρι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

(προς τον χορόν, εξερχόμενος της κρύπτης του)

Δεν μας λέτε πού ο Πλούτων κατοικεί; είμαστε ξένοι
και οι δυο νεοφερμένοι.

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Ούτε μακρυά από δώθε, ούτε να ξαναρωτήσης:
βρίσκεσαι μπροστά στη θύρα [που μπορείς και να κτυπήσης]

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Ξανθίαν)

Ε, παιδί! και πάλι [δρόμο]•
πάρ' τα στρώματα στο νώμο.

ΞΑΝΘΙΑΣ

(εγείρων το φορτίον του με κόπον)

Ωχ! αυτό το σύρε κι' έλα θα τραβήξω τάχ' ακόμα ;

«Διός Κόρινθος» {56} χωμένος μήπως βρίσκεται στο στρώμα;
(Εξέρχεται δεξιόθεν με το φορτίον του ακολουθών τον Διόνυσον)

* * * * *

{46} Εννοεί την Περσεφόνην.

{47} Ο Κρατίνος ήτο κωμικός ποιητής, σατυρίσας με πολλήν
ελευθεροστομίαν
και δριμύτητα τας αθηναϊκάς ασχημίας, σκωπτόμενος και από τον
Αρ. ως
μαλθακός και μέθυσος• διά τούτο δε ο ποιητής αποδίδει αυτώ και
τον τίτλον
του Ταυροφάγου, όστις είνε επίθετον του Βάκχου, ως θεού του
οίνου ή διότι
εθύετο εις αυτόν ταύρος, ή διότι οι νικηταί εις τα Διονύσια
ελάμβανον
ταύρον ως βραβείον.

{48} Βωμολόχοι εκαλούντο οι περί τους βωμούς ιστάμενοι
πειναλέοι, οι
οποίοι διά διαφόρων αστειοτήτων και χυδαιοτήτων προεκάλουν
την προσοχήν
των θυτών, εκλιπαρούντες τεμάχια ή εντόσθια των σφαγίων• εκ
τούτου και η
λέξις βωμολοχία.

{49} Στρατηγός κατά την εποχήν του Πελοποννησιακού πολέμου,
κατηγορούμενος
επί προδοσία, της οποίας τας λεπτομερείας βλέπει ο αναγνώστης
εν τω
κειμένω.

{50} Υπαινίσσεται ενταύθα ο Αρ. την πενιχρότητα των
παραστάσεων των
θεατρικών έργων κατά τα Διονύσια, ελλείπει πλουσίων χορηγών.

{51} Εννοεί την κορασίδα, περί ης ανωτέρω.

{52} Αθηναίος δημαγωγός, κωμωδούμενος και ως ξένος, όστις
πολιτογραφηθείς,
επί επτά ολόκληρα έτη δεν είχεν αποκτήση συγγενείς—
(φράτορας)• ενταύθα

παίζει ο Αρ. με την λέξιν φράτορες και φ ρ α σ τ ή ρ ε ς (=οι
οδόντες του
ποιδίου) λέγων: «ος επταετής ών ουκ έφυσε φ ρ α τ ο ρ α ς»,
όπως ημείς θα
ελέγομεν εις άλλην συνεκδοχήν τραπεζίτας.

{53} Εννοεί τους Αθηναίους.

{54} Σατυρίζει τούτον ο Αρ. κατά κόρον ως φαυλόβιον εις τας
πλείστας των
κωμωδιών του.

{55} Σ ε β ί ν ο ς: όνομα πλαστόν εκ του σ έ και β ι ν ώ,
(=συνουσιάζομαι)• ομοίαν έπλασε κατωτέρω και την λέξιν ι π π ο β
ί ν ο ς,
εκ του β ι ν ώ — ί π π ο ν, ή ως ίππος, ην απέδωκα δια της
ανωτέρω εν τω
κειμένω λέξεως.

{56} Παροιμία επί των επαναλαμβανόντων τα αυτά πράγματα,
προελθούσα εκ του
μύθου, ότι ο Κόρινθος, υιός του Διός έκτισε την ομώνυμον πόλιν,
αποθανόντα
δε οι Κορίνθιοι τον ετίμησαν ως θεόν• οι δε Κερκυραίοι, άποικοι
των
Κορινθίων όντες και αποστατήσαντες, εδέχοντο καθ' εκάστην
προτροπάς παρά
των Κορινθίων ν' αφοσιωθώσιν εις την μητρόπολιν διά πρέσβεων,
οίτινες
επανελάμβανον συνεχώς «μέμνησθε του Διός Κορίνθου» μέχρις
ότου οι
Κερκυραίοι, απήλασαν τους κήρυκας δια ραβδισμών λέγοντες:
«παίε, παίε του
Διός Κόρινθον»!

ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Εμπρός! σύρετε τώρα το χορό
τον κυκλικό και ιερό,
παίζοντας στ' ανθοσκέπαστα εκεί
της Δήμητρας λιβάδια,
όσοι έχετε την άδεια
για τη γιορτή τη θεϊκή.
Κ' εγώ με της γυναίκες και της κόρες,
οπού για τη θεά περνούν ολονυχτίας ώρες,
στον ίδιο τον καιρό
το φως θα φέρνω το ιερό.
Με τους δικούς μας τρόπους,
μέσα στους ανθισμένους
και ροδοσκεπασμένους
των λιβαδιών μας τόπους,
πάμε, οι ώμορφοι χοροί να γίνουν,
που ευτυχισμένες Μοίρες διευθύνουν.
Για μας που μυηθήκαμε
και πάντοτε φερθήκαμε
σε ξένους και πολίτας μας με τρόπο ευγενικό,
ο ήλιος είνε' ευχάριστος κ' είνε το φως γλυκό.

(Εκκινούν και διασχίζουν βραδέως την σκηνήν με τας λαμπάδας
εις τας
χείρας, υπό τον ήχον μουσικής μελωδίας).{57}

ΑΥΛΑΙΑ

* * * * *

{57} Επειδή αι συνθήκαι της από σκηνής σημερινού θεάτρου
παραστάσεως
απαιτούν δράσιν, το Δεύτερον τούτο μέρος δύναται να
συγχωνευθή με το
επόμενο, αφού περικοπούν τα χορικά τα αναγόμενα εις
πρόσωπα ωρισμένα,

τοποθετηθή δε εξ αρχής το Ανάκτορον του Πλούτωνος επί της σκηνής και
έναντι το μικρόν ξενοδοχείον της Πανδοκευτρίας.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Επί της σκηνής βλέπει η πρόσοψις και η θύρα του Ανακτόρου του Πλούτωνος.—Αριστερά προς το παρασκήνιον μικρός οικίσκος της Ξενοδόχου.—

Εισέρχεται ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ, ακολουθούμενος από τον ΞΑΝΘΙΑΝ, φορτωμένον πάντοτε τα στρώματα.

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ—ΞΑΝΘΙΑΣ και μετά στιγμήν ΑΙΑΚΟΣ

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Πες μου, πώς θα κτυπήσουμε τη θύρα; με ποιόν τρόπο ;
της θύρες τάχα πως κτυπούν εδώ, 'ς αυτόν τον τόπο ;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μη χάνης και την ώρα σου• κτύπα τη θύρα δυνατά,
σαν έχης σχήμα Ηρακλή και τα φορέματα σου αυτά.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (κτυπών την θύραν)

Παιδί! παιδί!

(εξέρχεται ο ΑΙΑΚΟΣ {58})

ΑΙΑΚΟΣ

(εκπληττόμενος επί τη θέα του Διονύσου ως Ηρακλέους)

Ποιος είν' αυτός;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (με στόμφον)

Ο Ηρακλής ο δυνατός.

ΑΙΑΚΟΣ(μετ' οργής)

Ω σιχαμένε τολμηρέ, και ω ξεντροπιασμένε!

ω μολυσμένε! μιαρέ και χιλιοσιχαμένε!

που έπνιξες και, φεύγοντας, πήρες από δω χάμου
το σκύλλο μας τον Κέρβερο, που είχα φύλακά μου.

Μα τώρα επιιάσθης στα γερά,

και θα σου φτιάσουνε φρουρά

του ποταμού Αχέρωνα ο ματωμένος βράχος,

και τα σκυλλιά του Κωκυτού, {59} που τρέχουνε με τάχος,

και τούτ' η πέτρα της Στυγός {60} με την καρδιά τη μαύρη,

κ' η Εκατοντακέφαλη Οχιά,{61} που τώρα θαύρη

τα σπλάγχχνα σου να σχίση,

κ' η Σμύρνα η Ταρτήσια {62} πλεμόνι δεν θ' αφήση

αξέθαφτο 'ς εσένα•

και τάντερα και τα νεφρά τα δυο σου ματωμένα

Γοργόνες η Τιθράσιες {63} θα σου τα χύσουν έξω

να τα κατασπαράξουνε! 'Σ αυτές κ' εγώ θα τρέξω!

(Εξέρχεται του Ανακτόρου και απέρχεται ταχέως.—Ο Διόνυσος εκ
του φόβου του

αφοδεύει επί της σκηνής)

* * * * *

{58} Αιακός: υιός του Διός και της Αιγίνης, από της όποιας έλαβε το
όνομα

και η ομώνυμος νήσος. Εβασίλευσε με τόσην δικαιοσύνην, ώστε
μετά θάνατον

εμυθολογήθη ως αποτελέσας μέρος του τριπλού δικαστηρίου του
Άδου, του

οποίου εκράτει και τας κλείδας.

{59} Ποταμός του Άδου.

{60} Πηγή της Αρκαδίας, της οποίας τα ύδωρ, ως εκ της
ψυχρότητάς του,

εθεωρείτο θανατηφόρον. Εις την πηγήν ταύτην ώμνυον τον
φρικτότερον όρκον.

{61} Θηρίον του Άδου, το οποίον εφαντάσθη πρώτος ο Ευριπίδης
εις τον
«Θησέα».

{62} Ταρτησία Μύραινα: Φοβερά δαίμων. Την ωνόμασε Ταρτησίαν
κατά κωμικήν
συνεκδοχήν, καθόσον αι Ταρτήσiai γαλαί εθεωρούντο ως αι
μεγαλοσωμότεραι
του καιρού εκείνου. Η Τάρτησος ήτο πόλις της Ιβηρίας παρά την
Άορνον
λίμνην, η δε Μ ύ ρ α ι ν α είνε είδος θαλασσίου ιχθύος, κοινώς παρ'
ημίν
σμύρνα.

{63} Διπλή απόδοσις: Ή από ομωνύμου δήμου της Αττικής
πενομένου και κακού,
ανήκοντος εις την Αγηίδα φυλήν, ή από του Τιθρασίου, τόπου της
Λιβύης,
ένθα μυθολογείται ότι διητώντο αι Γοργόνες.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ—ΞΑΝΘΙΑΣ

ΞΑΝΘΙΑΣ

Τι κάνεις αυτού χάμου ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

κάλεσ' το θεό [να ρθη βοήθεια μου]. {64}

ΞΑΝΘΙΑΣ

Γελοίοι! δεν σηκώνεσαι, μήπως κανέναν ξένον
σε ιδή [κατά που είσαι καθισμένος];

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Παράλυσαν τα γόνατά μου •
πάρε σφουγγάρι γρήγορα και βρέξε την καρδιά μου.

(Ο Ξανθίας εξαγεί μετά σπουδής σπόγγον εκ του δέματος, τον
οποίον βρέχει
εις το ύδωρ της λίμνης και προσφέρει εις τον καθήμενον Διόνυσον)

ΞΑΝΘΙΑΣ

Πάρε και βρέξου μόνος σου...

(Ο Διόνυσος βρέχει τα οπίσθια του αντί της καρδιάς.— Ο Ξανθίας
έκπληκτος:)

πού είνε τα; [για στάσου]!

Χρυσοί θεοί! εδώ λοιπόν την έχεις την καρδιά σου;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Γλίστρησε απ' το φόβο της στην κάτω μου κοιλία.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Εσύ κι' ανθρώπους και θεούς πέρασες στη δειλία!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (εγειρόμενος)

Εγώ είμαι δειλός, μωρέ, που ζήτησα σφουγγάρι ;
κανένας δεν θα τόλμαγε τα μούτρα του να πάρη,
να κάνη αυτό.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Τι θά κανε;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Δειλός, θάπεφτε κάτου,
όπου θα μυριζότανε στο χώμα τα κακά του•
ενώ εγώ σηκώθηκα και,[μ' ανδρειά περίσσια],
σκουπίσθηκα.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μα το θεό! πολύ παλληκαρίσια!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Έτσι κ' εμέ μου φαίνεται• και πώς ; σέν' αυτού πέρα
τάχα δεν σε τρομάξανε τα λόγια κ' η φοβέρα;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μπα, ούτε τα λογάριασα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Σαν είσαι παλληκάρι
κ'είν' άφοβα τα σπλάγχνα σου, να, πάρε το τομάρι
το λιονταρίσιο• να κι' αυτό το ρόπαλο στο χέρι,
κι' αφού η καρδιά σου [όπως λες] το φόβο δεν τον ξέρει,
έλα να γίνης συ εγώ• κ' έτσι εγώ μαζί σου
μ' αυτόν τον τρόπο θάρχωμαι σκευοκουβαλητής σου.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Φέρτα λοιπόν, για να πεισθώ 'ς αυτή τη συμφωνία,
και κύτταξε τώρα καλά τον Ηρακλο-Ξανθία, {65}
αν θάμαι φοβιτσιάρης
μ' όλην αυτή τη φορεσιά, που βρήκες συ να πάρης.

(Ο Διόνυσος παραδίδει την περιβολήν του Ηρακλέους εις τον Ξανθίαν)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μα το θεό, πολύ καλά τα καταφέρνει [ως τόσο]
το Μελιτοκοπέλλι{66} μου. Ε, φέρε να σηκώσω
εγώ τα στρώματα λοιπόν.

(Ο Ξανθίας βοηθεί τον Διόνυσον να φορτωθή το δέμα των στρωμάτων.—Εξέρχεται
εις την θύραν του Ανακτόρου του Πλούτωνος η θεραπαινά {67} της Περσεφόνης)

* * * * *

{64} Εννοεί βεβαίως τον εν τω εγγύς ανακτόρω Πλούτωνα

{65} Εννοεί τον εαυτόν του φέροντα την περιβολήν του Ηρακλέους.

{66} «Ο εκ Μελίτης μαστιγίας»: Αντί του «ο εκ Μελίτης Ηρακλής», τούτο
διότι εις την Μελίτην, δήμον της Αττικής, ο Ηρακλής εμυήθη εις τα Μικρά
Μυστήρια, υπήρχε δε εκεί και ιερόν του Αλεξικάκου Ηρακλέους• ο δήμος
εκείνος είχε λάβει νόμομα από της Νύμφης Μελίτης, ερωμένης του Ηρακλέους.
Κατ' άλλους χλευάζει τον Καλλίαν Ιππονίκου, κατοικούντα εις Μελίτην, περί

του οποίου ιδέ εκτενέστερον εις μετάφρασίν μου «Ορνίθων». Εκδ.
Φέξη 1910,
σελ. 29, σημ. 2.

{67} Κατ' άλλους εξέρχεται θεράπων, αλλά προτιμότερα διά το
θέατρον είνε η
Θεράπαινα.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Η ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ και οι ΑΝΩΤΕΡΩ

Η ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ (προς τον Ξανθίαν)

Και πάντα με καλό,
Ω Ηρακλή αγαπητέ! ορίστε [σε παρακαλώ],
πέρασε μέσα. Η θεά, {68} σαν έμαθεν ότι θα 'ρθής,
εζύμωσε ψωμιά ευθύς,
σε δυο-τρεις χύτρες [σου] βρασε τη φάβα, βώδι ένα
ολόκληρο σου έψησε στη θράκα, και ψημένα
σούχει ψωμιά τετράγωνα, {69} και πίπτες σου φτιασε πολλές.
Μα έλα, πέρασε λοιπόν!

ΞΑΝΘΙΑΣ (ειρωνικώς και αρνητικώς)
Μπα! μωρέ μπράβο! τι μας λες;

Η ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Εγώ, μα τον Απόλλωνα, ποτέ δεν θα σε ιδώ,
[χωρίς να πάρης τίποτε], να φύγης από δω,
γιατί και κρέας έβρασε πουλερικών, να φας εσύ,
στραγάλια σου καβούρδισε κ' εκέρασε γλυκό κρασί.
Μα έλα γρήγορα λοιπόν, έμβα μαζί μ' εμένα.

ΞΑΝΘΙΑΣ (ως ανωτέρω)
Μωρ' τι μας λες ;! πολύ λαμπρά!...

Η ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Τάχεις, καλέ, χαμένα ;
Αμ' δεν σ' αφίνω τώρα πεια• για σένα εδώ προσμένει
μια αυλητρίδα ώμορφη [και καλοκαμωμένη],

και δύο-τρεις χορεύτριες...

ΞΑΝΘΙΑΣ

Χορεύτριες;! πώς είπες;

Η ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ

Και νηές, που μόλις τώρα δα της μάδησαν της τρύπες,{70}
[σαν νηόπαντρες]• έλα λοιπόν μέσα στο σπίτι τώρα,
γιατί αυτός ο μάγερας, εδώ και τόσην ώρα,
πήγε να κλέψη τα φαγιά απ' το τραπέζι απάνω.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Τράβα, και στις χορεύτριες να ειπής πως τώρα φθάνω.

(Η Θεράπαινα εισέρχεται).

* * * * *

{68} Περσεφόνη, σύζυγος του Πλούτωνος.

{69} «Κολλάβους»: αρτίσκους τετραγώνους, ομοιάζοντας κατά
πολύ με τους
κολλάβους ή κ ό λ λ α π α ς (κλειδιά, ντουζένια) της κιθάρας ή της
λύρας
και του βιολιού. Τοιουτοτρόπως ελέγχεται, ότι η παρ' ημίν εν
χρήσει λέξις
καβαλλέτο της κιθάρας ή του βιολιού, είνε μόνον ξενόμορφος, αλλ'
ουχί και
ξένη, είνε δε αύτη η αρχαία λέξις κόλλαβος κατά μετάθεσιν και
μετατροπήν
γραμμάτων: κ ό β α λ λ ο ς— κ α β α λ λ ο ς», αφού άλλως τε και ο
Σχολιαστής το παρ' ημίν καβαλλέτο ονομάζει καβάλλιον. (Scholia
Graeca in
Aristophanem, Parissis, Edit. Firmin Didot, σελ. 291 εις στίχον
507).

{70} « Ηβυλλιώσαι κάρτι περιτετιλμένοι»: Η β υ λ λ ι ώ σ α
ι=«Ηβώσαι και
αισchrώς πίλλουσαι το αιδoίον, ή αντί του ακμάζουσαι την ηλικίαν»
(Σχολιαστής)• άρτι π ε ρ ι τ ε τ ι λ μ έ ν α ι: με προσφάτως
μαδημένον από
τας τρίχας του αιδoίον• τούτο ήτο σύνηθες εις τας μελλονύμφους,
όπως
σήμερον εις τας οθωμανίδας.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ—ΞΑΝΘΙΑΣ—ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

ΞΑΝΘΙΑΣ (προς τον Διόνυσον)

Ε! συ, παιδί!.. έλα κοντά και σήκωσε το μπόγο.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Για στάσου! πήρες στα σωστά έναν αστείο λόγο
πως θα σε κάνω Ηρακλή ; Άφησε τη μεγάλη
τη φλυαρία σου αυτή, Ξανθία, κ' έλα πάλι
και σήκωσε τα στρώματα.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Α, α! για να σου ειπώ...
Έχεις λοιπόν σκοπό
να ξαναπάρης πάλι αυτή που μου 'κανες τη χάρι ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μόνο σκοπό ; το εκτελώ και κάτω το τομάρι!

ΞΑΝΘΙΑΣ

Σε παραδίνω στους θεούς που είναι μάρτυρές μου.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Σε ποιους θεούς; [για πες μου].
Δεν είχε κουταμάρ' αυτή, που θάρρεψες να γίνης
συ, ένας δούλος και θνητός, ο γόνος της Αλκμήνης;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Καλά λοιπόν• να, πάρε τα• μα η ώρα δεν θ' αργήσει
να λάβης την ανάγκη μου, αν ο θεός θελήσει.

(Ο Ξανθίας παραδίδει την περιβολήν του Ηρακλέους εις τον
Διόνυσον, όστις
περιάλλεται αυτήν εκ νέου και παραδίδει τα στρώματα. Κατά την
διάρκειαν

της ανωτέρω μετενδύσεως ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΜΥΣΤΩΝ εκτελεί τας
κάτωθι στροφάς:)

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Τούτο στέκει πειό καλά
'ς έναν άνδρα με μυαλά,
πούχει και το νου γερό:
βόλτες πάντοτε να φέρνη
και να στρίβη και να σέρνη
προς τον τοίχο το χορό, —
παρ' ακίνητος να στέκη και με μια μορφή να μένη,
σαν εικών ζωγραφισμένη.
Στρίψ' εδώ και στρίψ' εκεί
στη μεριά τη μαλακή,
μόνον έξυπνος το κάνει, — και περσσότερο πηγαίνει
με την [πονηρή] τη φύσι [του γνωστού] του Θηραμένη. {71}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μα θα ήτανε γελοίον, ο Ξανθίας, το κοπέλλι,
εις το στρώμα της Μιλήτου το καθήκι του να θέλη
ξαπλωμένος, τη χορεύτρα να πλακώνη αντικρύ μου,
κ' εγώ μόνο να τον βλέπω και να τρίβω την ξερή μου, {72}
κι' αυτός, έτσι τιποτένιος, όπως είνε, να κυττάζη
και με μια γροθιά και δόντια και μασσέλα να μου βγάζη!

(Εμφανίζεται εις την θύραν του έναντι Πανδοχείου η Ξενοδόχος,
και η
υπηρέτριά της Πλαθάνη) {73}

* * * * *

{71} Ο Θηραμένης ήτο εις των 30 τυράννων, επικαλούμενος διά
την
επιπολαιότητα και το ευμετάβολον του χαρακτήρος του και
«Κόθορνος»
(υπόδημα αριστεροδέξιον των ηθοποιών, τσόκαρο). Κατεδικάσθη
υπό των ιδίων
συναρχόντων του εις το κώνειον, κατηγορηθείς υπό του Κριτίου
επί προδοσία.

{72} «Τουρεβίνθου»: Αλληγορική έκφρασις διά το ανδρικόν
αιδοίον,
προελθούσα εκ της συνηθείας των υπηρετών, κατά τα γεύματα
των δεσποτών

των, να μασσουν στραγάλια προς διασκέδασιν της πείνης των.

{73} Εκ του π λ ά θ ω.

ΣΚΗΝΗ Ε'.

Η ΞΕΝΟΔΟΧΟΣ—ΠΛΑΘΑΝΗ και οι ΑΝΩΤΕΡΩ

Η ΞΕΝΟΔΟΧΟΣ

Καλέ Πλαθάνη, έλα 'δω!

(Δεικνύουσα τον Διόνυσον ως Ηρακλήν)

Δεν είν' αυτός ο πονηρός,
που στο Ξενοδοχείο μας, θα είνε κάμποσος καιρός,
εμβήκε κ' έφαγε ψωμιά [μονάχος] δεκαέξη ;

ΠΛΑΘΑΝΗ

Ναι, μα τον Δία, είν' αυτός!

ΞΑΝΘΙΑΣ

(δεικνύων εις το κοινόν τον Διόνυσον ειρωνικώς και με χειρονομίαν
ξυλοκοπήματος).

Για κάποιονε θα φέξη!

Η ΞΕΝΟΔΟΧΟΣ

Κ' έφαγε κρέατα βραστά
κομμάτια είκοσι σωστά,
και διατιμημένα
μισώβολο καθένα.

ΞΑΝΘΙΑΣ {ως ανωτέρω)

Α, α! κάποιος, μου φαίνεται, θα τα πλήρωση για καλά!

Η ΞΕΝΟΔΟΧΟΣ

Και σκόρδα έφαγε πολλά.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς την Ξενοδόχον)

Γυναίκα συ, παραμιλείς κι' ούτε τι λες δεν ξέρεις.

Η ΞΕΝΟΔΟΧΟΣ

Περίμενες να μου κρυφτής που τους κοθόρνους{74} φέρεις ;
και όμως δεν εμίλησα ούτε για τα παστά.

ΠΛΑΘΑΝΗ

Μα το θεό, πολύ σωστά•
ούτε για το χλωρό τυρί εμίλησες ακόμα,
όπου καλάθια ολόκληρα τα πέρασε απ' το στόμα.

Η ΞΕΝΟΔΟΧΟΣ

Κ' έπειτα, σαν του ζήτησα την πληρωμή να κάνη,
με κύτταξε με μουγκρητό.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Έτσι παντού τα φτιάνει,
κι' αυτ' είν' η μόνη του δουλειά.

Η ΞΕΝΟΔΟΧΟΣ

Και τράβηξε και το σπαθί,
θαρρούσες κ' είχε τρελλαθή

ΠΛΑΘΑΝΗ

Μα το θεό, η δύστυχη!

Η ΞΕΝΟΔΟΧΟΣ

Δόσαμ' από το φόβο μια,
κ' η δυο μαζί πηδήσαμε στο ράφι [πούνε τα ψωμιά]•
εκείνος τότε άρπαξε κι' όλες της ψάθες αγκαλιά,
και της επήρε κ' έφυγε.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Κι' αυτό δική του είνε δουλειά.
Και όμως έπρεπε και σεις νάχατε κάνη κάτι.

Η ΞΕΝΟΔΟΧΟΣ (προς τον Πλαθήνην)

Για πήγαινε του Κλέωνα {75} να φέρης τον προσάτη.

ΠΛΑΘΑΝΗ (προς την Ξενοδόχον)

Πήγαινε να κυττάξης
πού είνε ο Υπέρβολος, {76} κι' αμέσως να τον κράξης
για να τον διορθώσουμεν αυτόν.

Η ΞΕΝΟΔΟΧΟΣ

Με τί χαρά,
ω συ! λαρύγγι ακάθαρτο! θά σπαζα [στα γερά]
όλους τους μασσητήρες σου, που μούχουν φαγωμένα
φορτώματα ολόκληρα!

ΠΛΑΘΑΝΗ

Και όσο πεια για μένα,
θα σε πετάξω στο γκρεμό!

Η ΞΕΝΟΔΟΧΟΣ

Κ' εγώ μ' ένα δρεπάνι
θα κόψω το λαρύγγι σου, που μούχει θραύσι κάνη
εις τα ψωμιά.

ΠΛΑΘΑΝΗ

Στον Κλέωνα κ' εγώ θα πάω πάλι
να ρθή, κι' από τη μύτη σου όλα να σου τα βγάλη.

(Αποσύρονται ταχέως)

* * * * *

{74} Επειδή ο Διόνυσος ελατρεύετο και ως θεός του θεάτρου,
εμφανίζεται με
περιβολήν Ηρακλέους, αλλά φέρει και τους κοθόρνους του
ηθοποιού.

{75} Εννοεί τον Κλέωνα τον δημαγωγόν, αποθαμμένον τότε.

{76} Υπέρβολος ο δημαγωγός, φονευθείς εις τον πόλεμον κατά
των Σαμίων.

ΣΚΗΝΗ 5'.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ—ΞΑΝΘΙΑΣ—ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (καθ' εαυτόν)

Μου φαίνεται πως χάθηκα, αν δεν τα καταφέρω

νάν' ο Ξανθίας φίλος μου.

ΞΑΝΘΙΑΣ

 Ησύχασε και ξέρω...
δεν ξαναγίνομ' Ηρακλής.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (ικετευτικώς)

 Καθόλου; [δεν θα γίνης]
ξανθούλη μου ;

ΞΑΝΘΙΑΣ (ειρωνικώς)

 Πώς γυιός εγώ θα γίνω της Αλκμήνης,
που είμαι δούλος και θνητός ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (κολακευτικώς)

 Εθύμωσες, το ξέρω•
μα κ' έχεις δίκηο• δείρε με και θα το υποφέρω.
Μ' αν τύχη κι' άλλη μια φορά στα ξαναπάρω να ντυθώ,
να θάψω τη γυναίκα μου και τα παιδιά μου• να χαθώ
κ' εγώ, και ο Αρχέδημος, που τσίμπλες έχει βγάλη.

ΞΑΝΘΙΑΣ

 Καλά, τον όρκο δέχομαι, και θα τα πάρω πάλι.

(Ο Ξανθίας και ο Διόνυσος ανταλλάσσουν εκ νέου περιβολάς,
ώστε ο πρώτος να
φαίνεται Ηρακλής, και ο δεύτερος θεράπων- Διαρκούσης της νέας
ταύτης
μετενδύσεως ο Χορός απαγγέλλει τας κάτωθι στροφάς:)

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ (προς τον Ξανθίαν)

 Είνε πεια δουλειά σου τώρα
τη στολή αφού επήρες, πούχες δω και λίγην ώρα,
και το νειό να ξανακάνης,
και να θυμηθής πως πρέπει
ένα γύρω η ματιά σου φοβερά ν' αγριοβλέπη,
το θεό {77} σαν παριστάνεις.
Μ' αν σε νοιώσουμε ν' αρχίσης
σαχλαμάρες
και μας κόψης κουταμάρες,
εις τα στρώματα και πάλι εξ ανάγκης θα γυρίσης.

ΞΑΝΘΙΑΣ (προς τον Χορόν)

[Δίκηο έχετε], ω άνδρες, δεν είνε κακή πολύ
η δική σας συμβουλή•
μα κ' εγώ το ίδιο τώρα μέσ' στο νου μου έχω βάλει•
γιατί αν κανένα πράμα για συμφέρον έβγη πάλι,
ξέρω [πως θα μετανοιώση] και θα μου το ξαναπάρη.
Μα εγώ θα δείξω τώρα πόσον είμαι παλληκάρι
και το μάτι μου θα βλέπη
σαν τη ρίγανη [δριμύ]•
μα μου φαίνεται πως πρέπει
από τούτη τη στιγμή
[το καθήκον μου] ν' αρχίζω,
γιατί άκουσα στη θύρα κάποιο κτύπημα [νομίζω].

(Ο Ξανθίας λαμβάνει κωμικώς ηρωικήν στάσιν, πάλλων το
ρόπαλον του
Ηρακλέους.— Εξέρχεται εκ του Ανακτόρου του Πλούτωνος ο
ΑΙΑΚΟΣ
ακολουθούμενος από θεράποντας ραβδούχους).

* * * * *

{77} Εννοεί τον Ηρακλέα.

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

ΑΙΑΚΟΣ—(ΘΕΡΑΠΟΝΤΕΣ) και οι ΑΝΩΤΕΡΩ

ΑΙΑΚΟΣ (προς τους ακολούθους του)
Γρήγορα δέστε τον αυτόν το σκυλλοκλέφτη{78} τώρα,
να δώση λόγο!.. γρήγορα!.. (μη χάνετε την ώρα!.

(Οι ακόλουθοι ορμούν προς τον Ξανθίαν)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (απομακρυνόμενος έμφοβος)

Ωχ, νά!.. πλάκωσεν η μπόρα!

ΞΑΝΘΙΑΣ

(αμυνόμενος, προς τους ακολούθους)

Να χαθήτε, βρε, δεν πάτε ;
μη ζυγώνετ' εδώ πέρα!

ΑΙΑΚΟΣ

Εμπρός!.. [θάρρος]!.. πολεμάτε!..
ο Διτύλας, κι' ο Σκεβλύας κι' ο Παρδόκας{79}, προχωρήστε
και αυτόν εδώ χτυπήστε!

(Γίνεται συμπλοκή.— Ο Ξανθίας δέρει τους ακολούθους, οι οποίοι υποχωρούν)

Ε! μα φοβερό δεν είναι, ξένα πράματα να παίρνη
και στο τέλος να μας δέρνη;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

(Υπό πνεύμα διαβολής, ώστε να προκαλέση νέον ερεθισμόν κατά του Ξανθία,
διά να μη στραφή η οργή κατ' αυτού).

Είναι πράμα φοβερό!

ΑΙΑΚΟΣ

Φοβερό και τρομερό!

ΞΑΝΘΙΑΣ (συνδιαλλακτικώς)

Μα τον Δία, εδώ πέρα
εάν ήλθα κάμμιά μέρα,
και αν 'ίσως χέρι κλέφτη έβαλα σε πράμ' απάνω,
που ν' αξίζει και μια τρίχα, δέχομαι και να πεθάνω.
Μα για χάρι σου [ως τόσο]
μιαν απόδειξι μεγάλη ['ς όσα είπα] θα σου δώσω:

(Δεικνύων τον Διόνυσον)

Πιάσε το παιδί ετούτο και βασάνισ' το γερά,
κι' αν σου πη πως σούχω κάμη αδικία μια φορά,
πάρε με και σκότώσέ με.

ΑΙΑΚΟΣ

Με ποιόν τρόπο θα το κάνω;

ΞΑΝΘΙΑΣ

[Κάμε το] με κάθε τρόπο: δέσε τον σε σκάλ' απάνω,
κρέμασε τον, χτύπησε τον με καμτσίκι από γουρούνι,
δείρε τον, ξεσβέρκωσε τον, χύσ' του ξείδι στο ρουθούνι,
[κάψε] βάλ' του κεραμίδες,
κι' άλλα, όξω από πράσο κι' από φρέσκες πρασουλίδες{80}.

ΑΙΑΚΟΣ

Μωρ' τι λες ;! κι' αν σακατέψω του παιδιού αυτού το σώμα
απ' το ξύλο, θα γυρεύης και την πληρωμήν ακόμα
της ζημιάς.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Εγώ; καθόλου [τέτοιο πράμα]• άρπαξε τον
κι' όσο θες βασάνισέ τον! {81}

ΑΙΑΚΟΣ

Ε, λοιπόν, κ' εγώ θα κάνω την ανάκρισι μπροστά σου.

(Προς τον Διόνυσον)

Βάλε συ τα πράματά σου
κάτω γρήγορα, και ψέμα να μη μας ειπής κανένα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Στον καθέν' απαγορεύω για να βασανίζη εμένα•
είμ' αθάνατος, Ειδ' άλλως, όποιος λίγο μ' ενοχλήση,
το ξερό του θα χτυπήση.

ΑΙΑΚΟΣ

Τι μας λες ;!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Αυτό που λέω• είμ' αθάνατος, [θεός],
Βάκχος, τέκνον του Διός,
και αυτόν τον έχω δούλο.

ΑΙΑΚΟΣ (προς τον Ξανθίαν)

Τον ακούεις πώς μιλεί;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Έτσι λέω• και για τούτο θέλει ξύλο πειο πολύ•
γιατί, αν είναι, όπως λέει, και θεός αληθινά,

στης ξυλιές δεν θα πονά.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Κι' αφού δέχεσαι πως είσαι Ηρακλής, και μας κομπάζεις,
γιατί τάχα σαν εμένα να της φας δεν δοκιμάζεις;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Τάπες δίκη και σωστά.

(Προς τον Αιακόν)

Κι' όποιον 'δης από τους δυο μας πως θα κλάψη πειο μπροστά
και περσσότερο πονέση απ' το ξύλο, τότε κρίνε
πως αυτός θεός δεν είνε.

ΑΙΑΚΟΣ

Α, λοιπόν συ πρέπει νάσαι και παλληκαράς λαμπρός,
και τραβάς γραμμή στο δίκη. Έλα! να γδυθήτ', εμπρός!

ΞΑΝΘΙΑΣ

Πώς ο νους σου θα μας κρίνη
και με την δικαιοσύνη;

ΑΙΑΚΟΣ

Κρίσιν εύκολα θα βγάλω•
[της ξυλιές θα της μοιράζω] μια στον ένα, μια στον άλλο.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Καλά λες• κύτταξε τώρα για να ιδής αν θα σαλέψω

ΑΙΑΚΟΣ (ραβδίζων αυτόν)

Νά, σ' εχτύπησα.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Καθόλου.

ΑΙΑΚΟΣ

Μα κ' εγώ θα το πιστέψω•
στάσου τώρα να χτυπήσω και αυτόν εδώ επίσης.

(κτυπά τον Διόνυσον)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Καλά, πότε θα κτυπήσης ;

ΑΙΑΚΟΣ

Μα σε χτύπησα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Αλήθεια; πώς δεν μούρθε φτερνητό;

ΑΙΑΚΟΣ

Ξέρω γω ; ας δοκιμάσω κι' άλλη μια φορά [μ' αυτό].

ΞΑΝΘΙΑΣ

Κάμε γρήγορα.

(Ο Αιακός κτυπά• ο Ξανθίας μορφάζων από πόνον:)

Πωπώπω!

ΑΙΑΚΟΣ

Τ' είναι το πωπώπω ; μήπως
και σε πόνεσεν [ο χτύπος] ;

ΞΑΝΘΙΑΣ

Όχι, μα τον Δία• [μόνον]
τον καιρό των Διομείων {82} συλλογίσθηκα αγώνων
στο Ηράκλειο.

ΑΙΑΚΟΣ

[Αλήθεια ;] Θεοσέβεια που έχει!
ας τραβήξω κατά τούτον [πάλι].

(Στρέφεται προς τον Διόνυσον και τον κτυπά)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (πονών)

Ω!... ω!... ω!...

ΑΙΑΚΟΣ

Τι τρέχει;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προσποιούμενος αδιαφορίαν)

Νά, καβαλλαραίους βλέπω.

ΑΙΑΚΟΣ

Γιατί κλαις, [μ' αυτόν τα ίδια];

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Να...μυρίσθηκα κρομμύδια.

ΑΙΑΚΟΣ

Για το ξύλο δεν σε μέλει;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Δεν με μέλει [και πολύ].

ΑΙΑΚΟΣ

Ας τραβήξω κατά τούτον.

(κτυπά τον Ξανθίαν)

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ωχ, αλλοί και τρισαλλοί!

ΑΙΑΚΟΣ

Ε λοιπόν, τι έχεις πάθη ;

ΞΑΝΘΙΑΣ

(αναστρέφω τον πόδα και δεικνύω την πτέρναν)

Βγάλε μου αυτό ταγκάθι.

ΑΙΑΚΟΣ (στενοχωρημένος)

Μωρέ τ' είν' αυτό! ας στρίψω κατ' αυτόν εδώ [το φίλο].

(κτυπά τον Διόνυσον)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (αλγών καταφανώς)

Ω Απόλλων, που υπάρχουν στους Δελφούς και εις τη Δήλο!

ΞΑΝΘΙΑΣ (με πνεύμα διαβολής)

Δεν ακούς ; έχει πονέση!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Δεν αισθάνομαι τον πόνο,
γιατί έβαλα στο νου μου έναν ίαμβο [και μόνο]
του Ιππώνακτος. {83}

ΞΑΝΘΙΑΣ

Αμ' έτσι δεν θα κάνης και δουλειά.
Πάστρεψέ του την κοιλιά.

ΑΙΑΚΟΣ

Μα τον Δία, έχεις δίκηο.

(προς τον Διόνυσον)

Γύρισε μου την κοιλιά σου.

(κτυπά τον Διόνυσον εις την γαστέρα)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (αλγών)

Ποσειδώνα!...

ΞΑΝΘΙΑΣ (χαιρεκάκως)

Κάποιος σκούζει!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (εξακολουθών ως ανωτέρω)

...πούχεις τα βασίλεια σου

στου Αιγαίου τακρωτήρια και στης θάλασσας τα βάθη
τα γαλάζια! {84}

ΑΙΑΚΟΣ

Αν είν' έτσι δεν μπορεί κάνεις να μάθη,
μα τη Δήμητρ' απ' τους δυο σας ποιος είνε σωστή θεότης.
Μπήτε μέσα [στο παλάτι] και [ο Πλούτων] ο δεσπότης
κ' [η κυρά] η Περσεφόνη,
που είνε θεοί κ' εκείνοι, θα το καταλάβουν μόνοι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Καλά λες• κ' ήθελα τούτο μοναχός σου να το νοιώσης.
πριν να με ξυλοφορτώσης.

(Ο Διόνυσος και ο Ξανθίας εισέρχονται εις το Ανάκτορον του
Πλούτωνος,
ακολουθούντος του Αιακού).

* * * * *

{78} Υπαινίσσεται την απαγωγήν του Κερβέρου από τον Άδην υπό του Ηρακλέους.

{79} Ονόματα συνήθη δούλων.

{80} Διά των φύλλων του πράσου, ως ελαφροτέρων, έδερν τους παίδας συνήθως και τους ελευθέρους πολίτας.

{81} Εικάζεται ότι αι καταθέσεις των δούλων, διά λόγους δυσπιστίας προς την φιλαλήθειάν των, ελαμβάνοντο διά βασάνων.

{82} Διόμειοι αγώνες, τελούμενοι εις τον Διόμειον, δήμον της Αττικής (Αιγηίδος φυλής), λαβόντα το όνομα από του Διόμου, ερωμένου του Ηρακλέους. Εκεί ευρίσκετο και ναός του Ηρακλέους, Ηράκλειον καλούμενος• πιθανόν να ήτο το αυτό με το σημερινόν, χωρίον Ηράκλειον.

{83} Ποιητής ιαμβικών στίχων και σατυρικός• έζησεν εν Κλαζομεναίς κατά τους χρόνους του Κύρου, καλούμενος Ιππώναξ ο Κλαζομένιος• κυρίως ήτο Εφέσιος την καταγωγήν.

{84} Χωρίον από τον «Λαοκόοντα» του Σοφοκλέους:
Ω Πόσειδον, ός Αιγαίου μέδεις πρῶνας,
ή γλαύκας μέδεις ευανέμου λίμνας,
εφ' υψηλαίς σπιλάδεσι στομάτων..

Εις το κείμενον (στ. 664-5) ευρίσκεται μόνον η φράσις «Ω Πόσειδον... ός Αιγαίου πρῶνας ή γλαυκάς μέδεις αλός εν βένθεσιν».

ΣΚΗΝΗ Η'.

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Μούσα των ιερών χορών! μ' εμάς να ρθής
να ευφρανθής
με τα γλυκά τραγούδια μας, να ιδής εδώ [που τρέχει]
το πλήθος του λαού, οπού σοφίαν έχει
κάθε λογής, και πειο ευγενική
κι' από τον Κλεοφώντα {85} — που με βουητό
στα φλύαρα τα χείλη του, σε βάρβαρο φυτό,
αχολογά η χελιδόνα η θρακική,
και κελαδεί με κλάματα περίσσια
και μ' αηδονήσια {86}
φωνή,
ως που να καταδικασθή, κ' ισοψηφία αν φανή. {87}
Δίκηο είνε' ο ιερός χορός [να βγαίνει]
τα φρόνιμα και τα καλά στην πόλι να μαθαίνει.
Έχουμε σκέψι πρώτη,
πως πρέπει κ' οι πολίτες μας να έχουν την ισότη,
κ' οι φόβοι [για τον πόλεμο] να πάψουνε οι μεγάλοι•
και αν από το Φρύνιχο, {88} που έμβασε την πάλη
στην τραγωδία,
εξεγελάσθηκε κανείς, ας έλθη ν' απολογηθή
γι αυτήν την αμαρτία,
και να συχωρεθή.
Γιατί, νομίζω, άτιμον στην πόλι πως δεν πρέπει
κανένας μας να βλέπη.
Κ' είνε γελοίο πραγματικά
οι δούλοι, που ναυμάχησαν {89} κι' αυτοί [σαν στρατιώτες]
για μια φορά, να γίνουνε των Πλαταιών δημότες
και από δούλοι αφεντικά!
Δεν θέλω βέβαια να ειπώ η πράξις πως δεν είνε' καλή.
γι' αυτό και σεις το κάνετε κ' εγώ το επαινώ πολύ•
μα πρέπει να συχωρεθούν για μια τους αμαρτία
κι' όσοι πολίτες γνήσιοι μέρος στη ναυμαχία
κι αυτοί και οι πατέρες τους ελάβανε μαζύ σας. {90}
Σεις είσθε φυσικά σοφοί• αφήστε την οργή σας,
ω άνδρες, και απόφασιν ας πάρουμε [στην πόλι],
όσοι εναυμαχήσανε να γίνουν ίσοι όλοι
κ' επίτιμοι πολίτες•
κι αν στέκουμε περήφανοι και με ψηλά της μύτες,
όταν η πόλις βρίσκεται στου κύματος την αγκαλιά,
εις τους μετέπειτα καιρούς δεν θα φανή σοφή δουλειά.
Και αν να κρίνω ήθελα [μέσα 'ς αυτόν τον τόπο]

και τη ζωή του καθενός πολίτη και τον τρόπο
που πρέπει να τιμωρηθή, μα ούτ' ο πίθηκος αυτός
ο Κλειγένης {91} ο κουτός,
θάμενε για πολύν καιρό,
πούχει μυαλό πειο πονηρό
από τον κάθε λουτρατζή, όπου το σταχτονέρι
να το νοθεύη ξέρει
[και να τανακατώνη
κρυφά] με Κιμωλία γή και ψευτονίτρου σκόνη•
και με το να το ξέρη
τι φτιάνει, αρματώνεται μ' ένα ραβδί στο χέρι,
μη τον ευρή χωρίς ραβδί κανέννας, και τον γδύση
απάνω στο μεθύσι.
Πολλές φορές το είδαμ' όλοι
αυτό που είχε πάθ' η πόλι
με τους πολίτες τους καλούς, όπως κανείς παθαίνει
με το παληό το νόμισμα, όταν καινούργιο βγαίνει:
άχρηστο: μένουν οι παληοί
όπου δεν είχε κίβδηλοι, και είν' απ' όλους πειο καλοί—
σαν τα παληά νομίσματα τα περιφρονημένα,
μόλο που κόπηκαν σωστά κ' είνε δοκιμασμένα
στους ξένους και στους Έλληνας, μα προτιμάτε τα χαλκά,
που κόπηκαν τώρα κοντά,
κι' ας ήνε όλα κίβδηλα και από μέταλλα κακά.
Έτσι, το ίδιο καταντά
με τους πολίτες: σαν κανείς
τους κρίνη άνδρας ευγενείς,
φρόνιμους, δίκηους και καλούς, και στην παλαιστική
αναθρεμμένους, στους χορούς και εις τη μουσική,
τους διώχνουμε σαν τιποτένιους•
και τους κοκκινομάλληδες, {92} και τους χαλκωματένιους,
που είνε ξένοι και κακοί κι' από κακή καταγωγή,
μόλις έλθουν 'ς αυτή τη γη
τους τα προσφέρουμ' όλα,
που πριν δεν θάσαν άξιοι να πάρουν ούτε φόλα {93}
Μα τώρα, ω ανόητοι! ν' αλλάξετε τους τρόπους
και πάλι να τους πάρετε τους τίμιους ανθρώπους.
Αν θα το κάματε αυτό,
είνε καλό κ' επαινετό.
μ' αν γίνουνε και λάθη,—
για την κρεμάλα πειο καλό είν' το γερό το ξύλο•
και κάλλιον [από φίλο]
κανέννας να την πάθη,

κι' από σοφόν και γνωστικόν,
[παρά να πάθη απ' τον κακόν]!

(Εξέρχονται εκ του Ανακτόρου ο Αιακός και ο Ξανθίας).

* * * * *

{85} Κλεοφών: δημαγωγός και στρατηγός των Αθηναίων,
κωμωδούμενος ως
βάρβαρος, καθό Θραξ εκ μητρός, και απότομος τους τρόπους και
φλύαρος, διό
και παραβάλλεται προς την χελιδόνα. Είνε γνωστός υπό το
επώνυμον Κλεοφών ο
λυροποιός, έγραψε δε ο Πλάτων ομώνυμον διάλογον, εις τον
οποίον εισάγεται
η μήτηρ του βαρβαρίζουσα.

{86} Σατυρίζει τον ανωτέρω ως ψάλλοντα φλυάρως μεν, αλλά και
κλαυθμηρώς.—
όπως η αηδών η θρηνούσα τον υιόν της Ίτυν (ιδέ μετάφρασίν μου
«Ορνίθων»,
εκδ. Φέξη 1910, σελ. 23)—καθό συναισθανόμενον τας υπ' αυτού
διαπραχθείσας
αδικίας.

{87} Η φράσις αύτη, λεγομένη καθ' υπερβολήν, προδίδει την κατά
του
Κλεοφώντος αγανάκτησιν εν Αθήναις, καθόσον εν ισοψηφία ο
κατηγορούμενος
απελύετο. Εν τούτοις ο Κλεοφών κατεδικάσθη και εισήχθη εις
ειρκήν, εντός
της οποίας εφονεύθη κατά τινα στάσιν.

{88} Ο ποιητής Φρύνιχος εις την τραγωδίαν του «Ανταίος»
εισήγαγε κατά
κόρον την πάλην και την κίνησιν μεταξύ των χορών, και τούτον
σατυρίζει ο
Αρ. (ιδέ και {2}). Κατ' άλλους εννοεί τον ομώνυμον στρατηγόν, υπό
τον
οποίον ηττήθησαν οι Αθηναίοι. Επροτίμησα διά την μετάφρασιν
την πρώτην
απόδοσιν.

{89} Ἰδέ σημ. {6}. Οἱ οὕτως ἀπελευθερωθέντες δούλοι
ἐνεγράφησαν δημόται
Πλαταιῶν.

{90} Ἐννοεῖ τοὺς τέσσαρας στρατηγοὺς ἐκ τῶν σωθέντων κατὰ τὴν
ἐν
Ἀργινοῦσαις ναυμαχίαν, καταδικασθέντας ὡς μὴ θάψαντας τοὺς
νεκροὺς καὶ
φυγοδικούντας.

{91} Ὁ Κλειγένης ἦτο πλούσιος ἐκ τῶν μετοίκων, ἀσχολούμενος εἰς
τὴν
πολιτικὴν καὶ κωμωδούμενος ὡς συκοφάντης καὶ καταμηνυτής. Διὰ
τοῦτο καὶ
τὸν παραβάλλει πρὸς τοὺς βαλανεῖς τοὺς μεταχειριζομένους
διάφορα μίγματα
εἰς τὸ λουτρόν.

{92} Π υ ρ ρ ί α ς: ὄνομα δούλου ἀπὸ τοῦ πυρρᾶς τὴν κόμην, ὅπως
καὶ Ξ ἀν θ
ί α ς ἀπὸ τοῦ ξανθός.

{93} «Οἷσιν ἡ πόλις πρὸ τοῦ οὐδέ φαρμακοῖσιν εἰκὴ ραδίως
ἐχρήτατ' ἄν»•
φ α ρ μ α κ ο ί σ ι ν: ἐννοεῖ τὰ λεγόμενα κ α θ ἄ ρ μ α τ α, ἥτοι τοὺς
ασθενικοὺς καὶ νοσηροὺς ἐν γένει, τοὺς οἵοιους ἐφόνευον, ὅσκις
ἠπειλείτο
ἡ πόλις ὑπὸ λιμοῦ• διὰ τὴν ἀπόδοσιν ταύτην ἐθεώρησα
καταλληλοτέραν τὴν φ ὁ -
λ α, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς μεταχειριζόμεθα διὰ τοὺς κύνας, καὶ
συνεκδοχικῶς διὰ
πάντα στερούμενον ἀξίας.

ΣΚΗΝΗ Θ'.

ΑΙΑΚΟΣ—ΞΑΝΘΙΑΣ—ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

ΑΙΑΚΟΣ

Μα τὸν Δία τὸν σωτήρα! ὁ δικός σου ὁ δεσπότης

είνε παλληκάρι πρώτης!

ΞΑΝΘΙΑΣ

πώς τον θέλεις παλληκάρι να μη φαίνεται [μεγάλο]
που δεν ξέρει τίποτ' άλλο
παρά μόνο το πιστό και το γαμήσι;

ΑΙΑΚΟΣ

Απορώ
πώς δεν σου δωκε γερό
ξύλο, που εξεσκεπάσθης πως δεν εισ' αφεντικό,
όπως ήθελες να δείξης, παρά μόνον δουλικό.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ναι, μα θα κλαιγε κι' εκείνος.

ΑΙΑΚΟΣ

Μπράβο σου! στο δούλο πρέπει
[τον αφέντη του να βρίζω, αν εκείνος δεν τον βλέπη],
όπως συ το κάνεις τώρα• μα κ' εγώ κάθε φορά
έτσι κάνω με χαρά.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μπα! σου φαίνεται καλό ;
πες μου, σε παρακαλώ.

ΑΙΑΚΟΣ

Όταν στα κρυφά τον βρίζω, επιτηρητής θαρρώ
[στα μυστήρια] πως είμαι, [πούνε πράμα ιερό].{94}

ΞΑΝΘΙΑΣ

Και τι λες [κάθε φορά]
σαν της τρως εις τα γερά,
και τραβιέσαι προς την θύρα του σπιτιού με μουγκρητό;

ΑΙΑΚΟΣ

Α τρελλαίνομαι γι' αυτό!

ΞΑΝΘΙΑΣ

Και τι νοιώθεις, με το ξύλο σαν σου κάνουνε κακό;

ΑΙΑΚΟΣ

Μα τον Δία! δεν είν' άλλο από τούτο πειο γλυκό!

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ζευ θεέ! που προστατεύεις κάθε όμοιο πράμα! {95}—[Στάσου]:
κι' όταν πας να κρυφακούσης το τι λεν ταφεντικά σου;

ΑΙΑΚΟΣ

Τούτο πεια μου φέρνει τρέλλα, μα κι' ακόμα πειο πολύ!

ΞΑΝΘΙΑΣ

Κι' όταν βγαίνης στην αυλή
και τους βρίζης στους γειτόνους ;

ΑΙΑΚΟΣ

Τέτοιαν ηδονή μου δίνει,
όταν κάνω τέτοιο πράμα, που νομίζω πως μου χύνει!

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ω Απόλλων μου και Φοίβε!— Δος μου [σε παρακαλώ]
το δεξί σου το χεράκι, φίλα με να σε φιλώ,
κ' έλα πες μου, μα τον Δία,
—που κι' αυτός είνε μπασμένος σαν εμάς εις την δουλεία—
σαν τι γίνετ' εκεί μέσα, που αντηχούσαν τόσοι λόγοι
και βοή και βρισολόγι ;

(Ακούεται έσωθεν θόρυβος φιλονεικίας).

ΑΙΑΚΟΣ

Του Αισχύλου κ' Ευριπίδη...

ΞΑΝΘΙΑΣ

Αι!

ΑΙΑΚΟΣ

Μεγάλη φασαρία,
κ' έκαμαν οι πεθαμένοι στάσι.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Και για ποιαν αιτία ;

ΑΙΑΚΟΣ

Είνε νόμου διατάξεις εδώ κάτω, σχετικές
με της τέχνης της μεγάλης και της πειο ευγενικές:
από τους τεχνίτες όλους ο πειο πρώτος [γι' αμοιβή του,

δωρεάν] στο Πρυτανείο {96} θα λαβαίνει την τροφή του
κι' αυτός [μόνο]
θάχην θρόνο
εις τα πλαγινά στημένο
απ' του Πλούτωνος το θρόνο.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μάλιστα, καταλαβαίνω.

ΑΙΑΚΟΣ

Ως που να ξανάρθη άλλος με την τέχνη πειο μεγάλη,
οπού τότε' αυτός το θρόνο θα τον παραδώση πάλι.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Κι' ο Αισχύλος τι φοβάται;

ΑΙΑΚΟΣ

Μόνος του κρατούσ' αυτός
τον τραγωδικό το θρόνο, πούνε πλέον δυνατός.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ε, και τώρα ποιος τον πήρε από κείνον;

ΑΙΑΚΟΣ

Απ' την ώρα
που κατέβη ο Ευριπίδης [εις αυτήν εδώ τη χώρα],
επιδείχθηκε [στους δρόμους]
σε κακούργους{97} λωποδύτες και σε βαλλαντιστόμους
κι' όσους να τρυπούν της μάνδρες ξέρουνε καλά τον τρόπο,
—όπου είναι από δαύτους πληθυσμός 'ς αυτόν τον τόπο,—
κι' όλοι αυτοί, με το ν' ακούσουν κάθε του αντιλογία,
της στροφές, τους λυγισμούς του, τέτοια πάθαινε μανία,
που για πειο σοφόν απ' όλους τον επήραν τούτον μόνο,
κ' έτσι, από φαντασμάρα, άρπαξε κι' αυτός το θρόνο
που καθόνταν' ο Αισχύλος.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Δεν του πέταξαν οι άλλοι
και λιθάρια [στο κεφάλι];

ΑΙΑΚΟΣ

Μα τον Δία, δίκηο έχεις, μα [εβγήκε] να ζητήσει
με τρανή βοήν ο δήμος για τους δυο να γίνη κρίσι,

και ν' αποδειχθή ποιος θάνε ο σοφώτερος στον τρόπον.

ΞΑΝΘΙΑΣ

[Βρε ποιος δήμος κάνει κρίσι]; Τούτος δω των παληανθρώπων;

(Δεικνύει το κοινόν)

ΑΙΑΚΟΣ

Πες και κάτι παραπάνω.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μα καλά και ο Αισχύλος
πώς κανένα δεν ευρήκε νάνε σύμμαχος [και φίλος];

ΑΙΑΚΟΣ

Ε, μα ξέρεις, κ' εδώ κάτω, όπως και στον τόπον τούτον,

(δεικνύει το κοινόν.)

λίγοι έχουν την τιμήν τους.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ε, και τι θα κάμη ο Πλούτων;

ΑΙΑΚΟΣ

Νά, αγώνα θα τους φτιάση,
είδος κρίσι, και την τέχνη καθενός να εξετάση.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μα για πες μου: τι συνέβη
που ο Σοφοκλής δεν πήρε τα πρωτεία;

ΑΙΑΚΟΣ

Σαν κατέβη
[εις αυτά εδώ τα μέρη
πήγε], του πιασε το χέρι
τον εφίλησε [σαν φίλο]
κ' υποχώρησεν, ο θρόνος ν' απομείνη στον Αισχύλο.
Τώρα δευτερώτερός του εις το πλάγι θα καθήση,
όπως είπ' ο Κλειδημίδης{98}• ο Αισχύλος αν νικήση,
θαν' τα πράματα όπως πρώτα• μ' αν στην τέχνη νικηθή,
τότε μένει ο Ευριπίδης και μ' αυτόν θα μετρηθή.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ε, και τι θ' ακολουθήση;

ΑΙΑΚΟΣ

Νά, εδώ και λίγη ώρα το τρανό κακό θ' αρχίση,
και θα ζυγισθ' η αξία καθενός στη ζυγαριά.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Θα ζυγίσουν τραγωδίες [για να βρουν την πειο βαρειά];

ΑΙΑΚΟΣ

Ναι, και θα μετακομίσουν
και κανόνες, και τα λόγια με την πήχη θα μετρήσουν,
και περβάζια θα τους βάλουν...

ΞΑΝΘΙΑΣ

Πλίθες απ' τη γη θα βγάλουν;!

ΑΙΑΚΟΣ

Και [θα βάλουνε ακόμη]
'ς αυτές σφήνες, διαμέτρους. Είν' του Ευριπίδη γνώμη
ότι στίχο με το στίχο η εξέτασις να γίνη
εις της τραγωδίες πρέπει.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Μα θαρρώ πως θα το κρίνη
τέτοιο πράμα ο Αισχύλος σαν πολύ βαρύ [και μαύρο].

ΑΙΑΚΟΣ

Βέβαια• θα σκύψη κάτω και θα βλέπη σαν τον ταύρο.{99}

ΞΑΝΘΙΑΣ

Ε, κι' αυτά ποιος θα τα κρίνη ;

ΑΙΑΚΟΣ

Βλέπω δύσκολον τον τρόπον,
γιατί βρίσκουνε κ' οι δυο τους έλλειψι σοφών ανθρώπων•
αφού μάλιστ' ο Αισχύλος για κριτάς του [καθώς πρέπει]
ούτε και τους Αθηναίους παραδέχεται.

ΞΑΝΘΙΑΣ

Θα βλέπη
[με το κόμμα του Ευριπίδη] λωποδύτες αρκετούς.

ΑΙΑΚΟΣ

Κι' αν ειπής και για τους άλλους, μήπως δέχεται κι' αυτούς
πως μπορούνε νάχουν γνώμη
και για ποιητάς ακόμη;

Έτσι τον αφεντικό σου για κριτή θα φέρουν γύρα
που χει [λένε] για την τέχνη του θεάτρου [κάποια] πείρα. {100}
Έλα τώρα πάμε μέσα• γιατί, σαν ταφεντικά μας
κάτι γρήγορα γυρεύουν, το ξεσπάνε στα πλευρά μας!

(Εισέρχονται αμφότεροι εις το Ανάκτορον).

* * * * *

{94} Ως εξηγείται και διά των εν ταις ακύλαις παρεντεθειμένων, η
επιτήρησις των Μυστηρίων εθεωρείτο μεγάλη τιμή και ιερά
υπηρεσία.

{95} Ούτως απεδόθη η λέξις «ομόγνιε»: θαυμάζει την ομοιότητα
των
πραγμάτων, δηλαδή τα όμοια ελαττώματα των υπηρετών, αντί να
είπη «ω της
ομοιότητος!»

{96} Μεταφέρει το εν Αθήναις έθιμον και εις τον Άδην. Το
Πρυτανείον ήτο,
ως γνωστόν, δημόσιον κτίριον, ένθα συνεδρίαζον οι Πρυτάνεις,
διετήρουν τα
αγήματα, εφιλοξενούντο οι επίσημοι ξένοι και έτρωγον οι πολίται
εις
δημοσίαν σίτισιν, εις νεωτέρους δε χρόνους μόνον οι
ανεγνωρισμένοι σοφοί.

{97} Πατραλοίας.

{98} Κατ' άλλους υιός του Σοφοκλέους, κατά δε τον Απολλώνιον
υποκριτής των
σοφοκλείων τραγωδιών, κωμωδούμενος ως ξένος.

{99} Εννοεί την μεγαλοπρέπειαν του ποιητικού ύφους του
Αισχύλου.

{100} Ο Διόνυσος ήτο θεός και προστάτης της τέχνης, ανεφέρθη
ως και

αλλαχού.

ΣΚΗΝΗ Ι'.

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Στην ψυχή του δίχως άλλο
ο βροντόφωνος Αισχύλος θάχη το θυμό μεγάλο,
όταν τον αντίπαλό του τον σκουξιάρη θ' αντικρύζη,
που τα δόντια θ'ακονίζει.
Απ' τη μανία τη μεγάλη
και τρομερή
θα γίνη πάλι
με λόγια, που θα μοιάζουνε με κράνη αστραφτερά
που νάχουν κι' αλογοουρά,
[λόγια]—αγκίδες καλαμιού—παρακινδυνευμένα,
μα κ' έργα торνευμένα•
Κι' ο [Ευριπίδης] από δω προφύλαξι θα πάρη
[απ' τον Αισχύλο τον αντίπαλο του],
που μοιάζει κάθε λόγος του με καβαλλάρη,
κ' έχει την τέχνη μέσα στο μυαλό του.
Και ο [Αισχύλος από κει] τη χαίτη του τινάζοντας
απ' τα δικά του τα μαλλιά, τα πυκνωμένα,
θα ειπή με βροντερή φωνή και σκουντουφλιάζοντας
λόγια σφιχτοδεμένα,
και ξεκολλώντας [τώρα με το άλλο],
όπως σανίδες карабиού από σεισμό μεγάλο! {101}
Μα και του άλλου η γλώσσα η γυαλιστερή
και η καλοδεμένη,
θα βγη ξετυλιγμένη•
οι χαλινοί της οι φθονεροί
θα κινηθούνε, και [δεν θ' αργήση]
να κομματιάση, να λεπτολογήση,
τα λόγια, που [για να τα ειπή κανένas μόνο,
θα νοιώση να του φέρνουνε μέσ'] στα πλεμόνια πόνo!

ΑΥΛΑΙΑ

* * * * *

{101} Αδύνατος δι' εμέ τουλάχιστον η ακριβεστέρα απόδοσις εις
στίχους
ομοιοκαταλήκτους του χορικού τούτου, έχοντος επί λέξει εν τω
κειμένω ως
εξής:

«...τότε δη μανίας υπό δεινής
όμματα στροβήσεται.
έσται δ' ιππολόφων τε λόγων κορυθαίολα νείκη,
σκινδαλάμων τε παραξόνια, σμιλεύματα τ' έργων,
φωτός αμυνομένου φρενοτέκτονος ανδρός
ρήμαθ' ιπποβάμονα.
φρίξας δ' αυτοκόμου λοφιάς λασιαύχενα χαίταν,
δεινόν επισκύνιον ξυνάγων βρυχώμενος ήσει
ρήματα γομφοπαγή, πινακηδόν αποσπών
γηγενεί φυσήματι.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

[Αίθουσα του εν τω Άδη ανακτόρου του Πλούτωνος, εν είδει
προαυλίου. — Ο
Πλούτων κάθηται επί θρόνου εις το μέσον του βάθους της σκηνής,
παραπλεύρως
δε αυτού επί μικροτέρου θρόνου ο Αισχύλος.—Ο Διόνυσος
κάθηται εις έτερον
θρόνον, τοποθετημένον προς το αριστερόν παρασκήνιον, ο δε
Ξανθίας ίσταται
όπισθεν του.— Ο Χορός των Μυστών έναντι του Διονύσου προς
το δεξιόν
παρασκήνιον και προ αυτού ο Ευριπίδης όρθιος, με την δεξιάν
χείρα
προκλητικώς τοποθετημένην επί του θρόνου του Αισχύλου].

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ — ΑΙΣΧΥΛΟΣ — ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ — ΠΛΟΥΤΩΝ —
(ΞΑΝΘΙΑΣ) ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (προς τον Διόνυσον)

Μη χάνης τα λογάκια σου• το θρόνο δεν αφήνω•
είμαι στην τέχνη πειο καλός απ' [τον Αισχύλο] εκείνο.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Αισχύλε, τι εσώπασες ; Ακούς το τι σου ψάλλει;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Στάσου, τη σοβαρότητα να πάρη τη μεγάλη,
όπως στης τραγωδίες του φορές παρά πολλές
μας το σκαρώνει.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ε, και συ! πολύ χονδρά τα λες!
ευλογημένε άνθρωπε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Τον ξέρω από προτήτερα
κι' απ' όλους πειο καλήτερα:
που φτιάνει άγριους ήρωας [στα έργα του], κι' ακόμα:
έχει τη γλώσσ' αυθάδικη, μα έχει και το στόμα
ακράτητο κι' απύλωτο και δίχως χαλινούς•
που [ο δικός του νους]
δεν είπε τίποτε σωστά,
και βγαίνουνε τα λόγια του ξυλοδεματιαστά. {102}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Ω γυιέ της Λαχανοθεάς! {103} να λες αλήθεια τάχα ;
συ, που μαζεύεις όπου βρης φαφλαταριές {104} μονάχα
[κ' έχεις για μόνη σου δουλειά]
φτωχόν τον κάθε βασιληά {105}
να φτιάνης,—συ λοιπόν μιλείς 'ς εμένα με τη γλώσσ' αυτή,
ω κουρελομπαλωματή ;{106}
Ησύχασε, κι' ώρες πολλές
δεν θα χαρής γι' αυτό που λες!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Κόφ το, Αισχύλε! [στάσου!]
δεν πρέπει και ν' αναφτούνε πολύ τα αίματά σου.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Δεν παύω τούτη τη φορά,
πριν αποδείξω καθαρά
ποιος είν' η αφεντιά του,
που φτιάνει [όλο ήρωας] κουτσούς [στα δράματά του]. {107}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Χορόν)

Μαύρο αρνί φέρτε, παιδιά! {108} όπου κι' αν ήνε τώρα
θα μας πλακώσ' η μπόρα.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ (προς τον Ευριπίδη)

Συ, μονολόγους κρητικούς στα έργα σου συνάζεις, {109}
και γάμους όλο ανόσιους μέσα στην τέχνη βάζεις {110}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Αισχύλε πολυτίμητε! κρατήσου απ' το βρισίδι.

— Και συ, αν είσαι φρόνιμος, ω πονηρέ Ευριπίδη,
φυλάξου απ' το χαλάζι αυτό, μήπως και σου τινάξη
κανένα λόγο απ' το θυμό βαρύ στον κρόταφό σου,
σαν το ραπανοκέφαλο, {111} και όξω σου πετάξη
τον Τήλεφό σου!

— Αλλά και συ δίχως θυμούς, Αισχύλε, ρώτησε τον
κ' ήσυχα ξέτασέ τον
γιατί κανείς δεν πρέπει
τους ποιητάς να βλέπη
ως είδος τι φουρνάρισσες ν'αλλάζουνε βρισίδια•
μα σαν πουρνάρι, που άναψε, τριζοβολάς τα ίδια.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Εγώ είμαι τώρα έτοιμος και τόπο δεν θα δώσω,
ή πρώτα τον δαγκώσω,
ή πρώτα δαγκωθώ εγώ• ας κάμη όπως ξέρει,—
στους στίχους και στα λυρικά και 'ς [όσ' ακόμα μέρη
έχουνε] νεύρο τραγικό• [κι' αν θέλη ας ορίση
να' βάλουμε σε κρίσι]
Αίολο και Μελέαγρο και τον Πυλέα ακόμη. {112}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Και συ ποιάν έχεις γνώμη ;
για πες, Αισχύλε, τι ζητείς ;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Θα ήθελα η κρίσι
να μη γενή στον τόπο αυτόν, γιατί δεν είνε ίση
η θέσις καθενός.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Γιατί;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Γιατί μαζί μ' εμένα
τα έργα δεν πεθάνανε. που έχω εγώ γραμμένα,
[και μένουν με τους ζωντανούς μαζί], μα η δική του
η ποίησις, επέθανε και ήλθ' εδώ μαζί του,
και θάχη να μας ψάλλη•
μα σαν σου φαίνεται καλό, κ' έτσι θα γίν'η πάλη.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον χορόν)

Εμπρός! ας έλθη κάποιος να μου φέρη
λίγο λιβάνι και φωτιά στο χέρι•
θέλω να ευχηθώ προτού ν' αρχίση
των επιχειρήματων τους η κρίσι,
να κρίνω τούτον τον αγώνα
με κάθε μουσικόν κανόνα.
Και τώρα σεις ν' αρχίσετε,
στης Μούσες έναν ύμνο σας να σιγοτραγουδήσετε.

(Είς εκ του Χορού προχωρεί και φέρει εις τον Διόνυσον πύραυρον
και
λιβανωτόν).

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Ω Μούσες, [κόρες] του Διός, αγνές εννηά παρθένες,
που των ανδρών της φρόνιμες και λεπτολόγες φρένες,
με της μεγάλης σκέψεις τους,{113} απάνωθε κυττάτε,
όταν καυγάδες πιάνουνε,
και τρικλοποδιά {114} βάνουνε,
κι' αντιλογούν,—ελάτε,
για να επιτηρήσετε
δουο στόματα, που έχουνε τη δύναμι την ίδια,
και λόγια να χαρίσετε
και λογοπριονίδια {115}!

(Προς τους Ευριπίδην και Αισχύλον)

— Ελάτε τώρα εμπρός,
ο αγώνας της σοφίας ν' αρχίση ο λαμπρός,

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

(προς τον Ευριπίδην και Αισχύλον)

Πρέπει και σεις να ευχηθήτε
τους στίχους σας προτού να ειπήτε.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Δήμητρα! που την ψυχή μου έθρεψες [με τόσα δώρα], {116}
και για τα μυστήρια σου να με κρίνης άξιον τώρα!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Ευριπίδην)

Να και συ λιβάνι, ρίχ' το.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

(λαμβάνων και ρίπτων εις το πυρ τον λιβανωτόν)

Ναι, καλά• μα είνε άλλοι
οι θεοί, όπου θα κάνω προσευχήν εγώ [μεγάλη],

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Τι; θεούς δικούς σου ; έχεις και 'ς αυτούς καινούργιο κόμμα ;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Βέβαια.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ε, προσευχήσου και στους ιδικούς σου ακόμα.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Αιθέρια μου βοσκίσματα, {117}
γλώσσας στριφογυρίσματα,
σκέψι με πονηρό σκοπό,
ρουθούνια που βοηθάτε στη φωνή, {118} —
δόστε, δόστε να βγουν αληθινοί
οι λόγοι που θα ειπώ.

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Κ' εμείς επιθυμούμε

λόγους καλούς, αρμονικούς,
από δυο άνδρες λογικούς
ν' ακούσουμε, και το σοφό το δρόμο τους να ιδούμε.
Η γλώσσ' αγρίεψε βαρειά,
και η καρδιά του καθενός έχει αρκετή παλληκαριά.
κι' ο νους τους δεν είν' ήσυχος κι' ακίνητος δεν μένει.
Πρέπει να περιμένη
καθένας μας ν' ακούση, από τον ένα

(δεικνύει τον Ευριπίδη)

λόγια κομψά, καλολιμαρισμένα,
κι' από τον άλλο
να βγη με κάθε λόγο του μεγάλο
και με ορμή πολλή,
και λογομπουρμπουλήθρες {119} να διαλή!
Το λόγο γρήγορα λοιπόν καθένας σας ας πάρη
και να μιλήσετε κ' οι δυο με ευγένεια και με χάρη
δίχως πολλές εικόνες
κι' αυτά, που άλλοι θάκαναν [σε όμοιους αγώνες].

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Α, όσο πεια για μένα
ποιος είμαι για την ποίησι [και τι έχω καμωμένα],
αυτό στο τέλος θα το ειπώ•
έχω προτήτερα σκοπό
αυτόν να εξετάσω,
και να τον ξεσκεπάσω,
η ψωροπερηφάνεια του, που είχε, να φανή
και η απάτη [του η τρανή],
οπού τους κουτοθεατάς τους είχε κοροϊδέψη,
με όλο που ο Φρύνιχος {120} [καλά] τους είχε θρέψη.
Και πρώτα-πρώτα έβγαλε πρόσωπα καθισμένα
και καλοσκεπασμένα:
τον Αχιλλέα [δηλαδή], ή τη Νιόβη [στη σκηνή], {121}
πρόσωπο δίχως να φανή,
— τύπους μονάχα τραγικούς, —
χωρίς ούτ' ένα τόσο δα μурμουρίσμα ν' ακούς.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μα τον Δία, έχει δίκηο• ούτε λέξι δεν μιλούσαν.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Κι' από τέσσαρες αρμάθες οι χοροί εκοπανούσαν
της στροφές, κι' εκείνοι πάλι
απ' το στόμα τους δεν είχαν ούτε μία λέξι βγάλη.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Με διασκεδάζει τούτο και μ' αρέσει πειο πολύ
απ' τα λόγια, που καθένας στον καιρόν αυτόν μιλεί.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Τότε, ξέρε το καλά,
είσαι βλάκας στα μυαλά!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ναι, αυτό κ' εγώ νομίζω. Μα [για πες μου, σε ρωτώ]
και γιατί το κάνει αυτό ;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Πονηριά: το θεατή του να τον κάνη να καθίση,
και να περιμένη πότε η Νιόβη θα μιλήση.
Κ' έτσι πεια [μ' αυτό το πράμα]
παίρνει δρόμο του το δράμα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (εννοών τον Αισχύλον)

Κύτταξε τον πονηρό!
μ' όλ' αυτά πούχε σκαρώση μας κορόιδευε καιρό!

(προς τον Ευριπίδην, ο οποίος εντείνει τα νεύρα του ωσεί
ετοιμαζόμενος
προς πάλην:)

— Τώρα τι ανακλαριέσαι; {122}
βλέπω που στενοχωριέσαι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Να τον ελέγξω πρόκειται. Και φλυαρώνοντας αρκετά,
όταν η τραγωδία του στη μέση φθάνη, μας πετά
και δώδεκα βοϊδόλογα, με φρύδια [σοβαρά]
και με λοφίο, άγνωστα και σκιάχτρα φοβερά
στους θεατάς.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ (ειρωνικώς)

Αλλοίμονο! τρανή μου συφορά!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Αισχύλον)
Σώπα λοιπόν!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
Και τίποτε δεν είπε καθαρά.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (ως άνω)
Μην τρίζης συ τα δόντια σου!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
Και άλλο δεν λέει παρ' αυτούς
Σκαμάνδρους,{123} τάφρους, γρυπαητούς
'ς ασπίδες καθισμένους
κι' από χαλκό φτιασμένους,
και λόγους αλογογκρεμούς, {124} που να τους εννοήση
κανένας δεν είν' εύκολο.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ
Κ' εγώ χω ξενυχτίση,
μα τους θεούς, πολύ,
σπάζοντας το κεφάλι μου να μάθω τι πουλί
είν' ο αλογοπετεινός. {125}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ (προς τον Διόνυσον)
Βρε αμαθή! στα πλοία
ζωγραφισμένος βρίσκεται.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ
[Για κύττα τι βλακεία!]
κ' ενόμιζα τον Έρυξι, το γυιό του Φιλοξένου.{126}

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
Κ' ήταν ανάγκη πετεινού στα δράματα χωμένου ;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ
Και συ, βρε αθεόφοβε! τι έχεις καμωμένα;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
Εγώ ; αλογοπετεινό δεν έφτιασα κανένα,
μα ούτε και τραγέλαφους ακόμα, σαν κ' εσένα,
που βρίσκονται στα περσικά πανιά ζωγραφισμένα•
μα μόλις την παράλαβα την τέχνην από σένα,
πρησμένην από λόγια σου βαρειά και φουσκωμένα,

την έκαμα πειο αχαμνή, της έβγαλα τα βάρη
με στίχους όλο χάρι,
με λόγια, σαν περίπατο [ανακουφιστικά],
και σέσκουλα καθαρτικά,
και την ετάισα χυλό με τόση φλυαρία,
που όλη την εστράγγισα απ' τάλλα τα βιβλία.
Έπειτα την ανάθρεψα [καλά] με μονολόγους,
και δος του κι' ο Κηφισοφών στη μέση•{127} ούτε λόγος
 ό,τι μου τύχη αρμάθιαζα,
 και ούτε τα σαλάτιαζα,
 μα οποιός είχε πρωτοβγή,
εκείνος και του δράματος έλεγε την καταγωγή.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ε, κάλλιο για το δράμα σου, παρά να λήη για σένα.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Μ' από τον πρώτο λόγο αργόν δεν άφησα κανένα•
και η παρθένες, κ' η γρηές, αφεντικά και δούλοι,
μα κ' η γυναίκες [αν ρωτάς], τα ίδια λένε ούλοι.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Και δεν ήθελες σκότωμα λοιπόν, πούχες τολμήση
 να κάμης [πρώτος] χρήσι
 σε τούτο [το κακό] ;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

 Το βρήκα δημοκρατικό]{128}
αυτό, μα τον Απόλλωνα, [για νάνε όλοι ίσοι]

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ε, κάλλιο τη συζήτησι αυτή νάχες αφήση,
φίλτατε, γιατί δεν θαρρώ προς όφελος σου νάνε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (δεικνύων το κοινόν)

Κ' έπειτα 'γω τους έμαθα και τούτους να μιλάνε.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Μάλιστα• τούτο λέω κ' εγώ: πως έπρεπε να σκάσης
 προτού αυτό τους φτιάσης.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Και των λεπτών κανόνων

τη χρήσι εγώ μόνον
τους δίδαξα, και πως [μπορεί καθένας τους] τη σκέψι
προς τα λοξά να στρέψη,
να νοιώθουνε, να βλέπουνε, να στρίβουν, ν' αγαπάνε,
να κάνουνε τεχνάσματα και να φιλονεικάνε,
και να καταλαβαίνουν
μ' αλληγορίες το κακό, κ' εις κάθε τι να μπαίνουν.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Σωστά• μα τούτο λέω κ' εγώ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Έβαλα στη σκηνή
και πράματ' από'τη ζωή την καθημερινή,
πράματα που τα ξέρουμε κ' εμπρός μας έχουν γίνη,
κ' έτσι μπορεί την τέχνη μου καθέναν να την κρίνη.
[Δράμα εγώ κανένα]
ποτέ δεν παραγέμισα με λόγια φουσκωμένα, {129}
την προσοχή των θεατών με βια να την τραβήξω,
ούτε να τους εκπλήξω
με Κύκνους και με Μέμνονες {130}, να βγαίνουνε στο δράμα
φουντοκουδουνοστόλιστοι {131} σαν τ' άλογα. Τι πράμα
είν' οι δικοί μου μαθηταί και τ' είναι οι μαθηταί του,
ευθύς θα καταλάβετε, περί του Μεγαινέτου
αν πω του Μαγνησίου, {132}
μα και του Φορμησίου {133}
[πούνε παλληκαράδες]
σαλπιγγολογχογέννηδες, {134} χονδροκοροϊδευτάδες. {135}
Δικός μου είναι ο Κλειτοφών {136} [αυτός ο χασομέρης]
κι ο Θηραμένης ο κομπός. {137}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ο Θηραμένης ; [ξέρεις]
είν' άνθρωπος πολύ σοφός και άξιος [ο καϋμένος],
κι' όπου βρεθή βρωμοδουλειά είναι ανακατωμένος•
μα τη γλυτώνει, λέγοντας [με τρόπο πούχει τακτικό]
πότε πως είναι από τη Χιό, πότε πως είναι από την Κώ. {138}

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Να λοιπόν το κάθε πράμα
πούχω για την κριτική•
εγώ έβαλα στο δράμα
σκέψι, μα και λογική,

που να νοιώθω όπως πρέπει
ο καθένας, και να βλέπω
εις το βάθος καθετί.
και το σπίτι να κρατή
πιο καλά και από πρώτα, και να μπαίνει ν' ανακρίνη:
«πώς εγίνη αυτό; κ' εκείνο ποιος το πήρε ; τι έχει γίνη;»

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ναι, μα τους θεούς, το πράμα [όπως συ το λες] συμβαίνει•
γι' αυτό τώρα και στο σπίτι όποιος [Αθηναίος] μπαίνει,
τα κοπέλια του ρωτάει:
— «Πούχετε τη χύτρα βάλει;»
— « Από σας ποιος έχει φάη
της μαρίδας το κεφάλι;»
« —Ποιος έσπασε το περσινό
το πιάτο;»—«Ποιος το χθεςινό
το σκόρδο έχει φάη;»
— «Ποιος έφαγε και της εληές; » Κι' ως τώρα [έτσι πάει]
και μένουνε ακόμα
[οι Αθηναίοι] σαν χαζοί και μ' ανοιχτό το στόμα.

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ (προς τον Αισχύλον)

Ω ένδοξ' Αχιλλέα! αυτά τα βλέπεις [τάχα]; {139}
να ιδούμε τώρα 'ς όλα τι έχεις ναπαντήσης ;
μα πρόσεξε μονάχα
μην τύχη και πηδήσης
τα όρια [και πάλι] {140},
γιατί κατηγορία σου σκάρωσε μεγάλη.
Μα πρέπει, παλληκάρι μου, ν' αρχίσης,
χωρίς και με θυμό, ναντιμιλήσης,
το δρόμο σου να λιγοστέψης
και τα πανιά σου να μαζέψης•
λίγο-λίγο να ορμήσης
με προφύλαξι πολλή,
ως που αγέρα ναπαντήσης.
ελαφρό και ασφαλή.
Με θάρρος λοιπόν άφησε τη βρύσι [την ορμητική],
που μόνος συ στους Έλληνας λόγια επύργωσες τρανά
κ' εστόλισες [παντοτινά]...
την φλυαρία την τραγική.{141}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Αυτό το συναπάντημα [δω κάτω] με θυμώνει

κι' αγανακτούν τα σπλάγχνα μου, που με υποχρεώνει
για ν' απαντήσω εγώ 'ς αυτόν. Αλλά, μην [καταντήση]
να ειπή πως εσυγχύσθηκα, ρωτώ κι' ας απαντήσει:
[να μας είπη λοιπόν] σε τι
θαυμάζουνε τον ποιητή;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Στην επιτηδειότητα
και συμβουλευτικότητα,
[να βρίσκουμε τους τρόπους]
να φτιάνουμε καλύτερους στις πόλεις τους ανθρώπους.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Και αν δεν το καμες αυτό, και οι καλοί [στην πόλι]
και οι γενναίοι, από σε κακοί εβγήκαν όλοι,
τι πρέπει,—πες και μόνος σου—κανένas να του κάνη;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Αυτόν τον ίδιον μη ρωτάς• νά, πρέπει να πεθάνη!

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Σκέψου, τι Αθηναίους
πρωτοπαράλαβε από 'με: εις την ψυχή γενναίους,
τετράπηχους, χωρίς ποτέ να κρύβωνται στη χώρα,
κι' όχι ανθρώπους πρόστυχους και πονηρούς {142} σαν τώρα,
αλλά που επιθυμούσανε τη λόγχη, το κοντάρι,
[που τους ανάβανε] θυμοί μ' εφτά βωδιών τομάρι, {143}
περκεφαλαίες τρίλοφες, περικνημίδες, κράνη!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (με κωμικήν απελπισίαν)

Αν πάη έτσι το κακό θρίψαλα θα με κάνη
με την κ ρ α ν ο π ο ι η τ ι κ ή {144}! Ποια τέχνην είχες πάρη,
που έτσι δα τον έφτιασες καθένα παλληκάρι ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Εμπρός, Αισχύλε, μίλησε και μη στενοχωρήσαι•
μόνον αρκεί περήφανος κι' αυθάδης να μην ήσαι.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Με δράμα μου πολεμικό.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ποιό είνε ;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

«Οι επτά
οι επί Θήβας». Είδανε [οι Αθηναίοι αυτά
που έγγραψα], κ' ηθέλησαν να γίνουνε γενναίοι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Με τούτο έκαμες κακό• εβγήκαν οι Θηβαίοι
πείο δυνατοί στον πόλεμο•— και ξύλο σου χρειάζεται.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Αλλά για τούτο έπρεπε και σεις να τους ωμοιάζετε,
και όμως δεν το κάνατε. Και με τους «Πέρσας» [πάλι],
το δράμα μου το άριστο, τέχνη σας έμαθ' άλλη,
πώς να νικάτε τους εχθρούς.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Αλήθεια• μια φορά
πως ο Δαρείος πέθανε ακούοντας, πολλή χαρά
αισθάνθηκα• μα κι' ο χορός [το ίδιο], απ' τη χαρά του
φώναξε: «α!» και χτύπησε τα χέρια [τα δικά] του.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Ναι, τούτο πρέπει [πάντοτε] οι ποιηταί ν' ακολουθούν,
κι' απ' την αρχήν να το σκεφθούν,
πως οι γενναίοι ωφελούν τον κάθε ποιητή.
Μα κι' ο Ορφεύς μας δίδαξε την ιερά την τελετή
κι' από τους φόνους αποχή.
Μα κι' ο Μουσαίος {145} των χρησμών [μας έκαμε τη διδαχή]
και κάθε αρρώστιας γιατρεία• το έδαφος το καρπερό
μας έμαθ' ο Ησίοδος, και των καρπών κάθε καιρό,
και τώργωμα• κι' ο Όμηρος ο θείος, πούθε πάλι
τη δόξα [τη μεγάλη]
και της τιμές του έλαβε, παρ' από της περιγραφές
όπλων, της αρετές ανδρών, της παρατάξεις και στροφές
πολέμου ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Και όμως μάθημα δεν έδωκε πολύ καλό
στον Παντακλέα {146} τον δειλό,
[αυτόν] που βγήκε μια φορά
εις την πομπή την ιερά,
και έβαλε προτήτερα το κράνος στο κεφάλι,

χωρίς και το λοφίο του να θυμηθή να βάλει.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Μα δίδαξε το Λάμαχο {147} τον ήρωα, κι' άλλους πολλούς
μεγάλους και καλούς.
Σαν το σφουγγάρι ερρούφηξε το πνεύμα μου της αρετής
κ' έφτιασε κι' άλλες σαν αυτές,
Πατρόκλους λεοντόκαρδους και Τεύκρους,{148} για να δώσω
στον κάθε άνδρα τόσο
φρόνημα, που ίσα μ' αυτούς να την τεντώνη την ψυχή,
όταν ακούη σάλπισμα πολέμου ν' αντηχή.
Και πόρνες και Σθενέβοιες και Φαίδρες {149}—[τέτοια πράματα]
δεν έφτιασα σε δράματα,
ούτε γυναίκα είδε κάνεις ερωτευμένη μια.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Η Αφροδίτη χάρι της δεν σου 'δωκε καμμιά.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Τι λες! δεν μου χειάστηκε!
Στο σβέρκο σου θρονιάστηκε
μονάχα η Αφροδίτη,
κ' εχτύπησε και σένανε, και όλο σου το σπίτι! {150}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μα το θεό, πολύ σωστά• ό,τι με κάθε άλλη
έφτιασες συ προτήτερα, σε βρήκε στο κεφάλι!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (προς τον Αισχύλον)

Δυστυχισμένε άνθρωπε! τι; έχεις καταλάβη
πως έφερε η Σθενέβοια στην πόλι καμμιά βλάβη;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Γυναίκες τίμιων ανδρών, όπου κι' αυτές είχαν τιμή,
με τους Βελλεροφόντες σου, κώνειο πήραν [στη στιγμή]
απ' τη ντροπή.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Και ποιος θα 'πη
πως σύμφωνα δεν έγγραψα και με την ιστορία
της Φαίδρας;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Μα τον Δία
υπάρχει το ιστορικό,
μα πρέπει πάντα ο ποιητής να κρύβη το κακό,
και όχι, δείχνοντας αυτό [στους θεατάς κάθε φορά],
να το διδάσκη [φανερά]•
γιατ' οι δάσκαλοι δίνουνε εις τα παιδιά μαθήματα,
κ οι ποιηταί διδάσκουνε τους νέους με ποιήματα,
και πρέπει πράματα καλά να λέμε πάντοτε 'ς αυτούς.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Με το να ψάλλης Παρνασσούς μεγάλους και Λυκαβηττούς
αυτά είνε τάχα τα καλά, που πρέπει να τους λένε
οι ποιηταί, κι' ανθρωπινά ;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Μα, βρε δυστυχισμένε,
[δεν ένοιωσες ακόμη]
πως είν' ανάγκη πάντοτε από μεγάλη γνώμη
και από σκέψιν υψηλή,
που απ' αυτές να γεννηθούν λόγοι μεγάλοι και καλοί;
μα πρέπει κ' οι ημίθεοι λόγια να λεν τρανότερα,
Όπως φορούνε κι' από μας τα ρούχα πειο σεμνότερα.
Για τούτο λοιπόν, όσα
είπα σεμνά, τα λέρωσες [με τη δική σου γλώσσα]!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Τι έκαμα;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Τους βασιλείς τους έβγαλες ντυμένους
κουρέλια, που ελεεινούς και κακομοιριασμένους
τους είδανε οι άνθρωποι. {151}

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Τι έβλαψα με τούτο;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Γιατί, όσ' είχαν πλούτο
και ήσαν άξιοι την αρχή να πάρουνε στην πόλι,
εκλαίγανε την φτώχεια τους, και όξω βγαίναν όλοι
κουρελοφορεμένοι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Αλήθεια, μα τη Δήμητρα• μα ήσανε ντυμένοι
[και απ'αυτούς πολλοί]
μ' ένα χιτώνα κάτωθε με κατσαρό μαλλί•
κ' ενώ τον κόσμο μ' όλ' αυτά εκοροϊδεύαν άδικα,
[από την άλλη τη μεριά] τραβούσαν στα ψαράδικα {152}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Έπειτα τους εδίδαξες λόγια πονηρεμένα
και επιτηδευμένα,
τους τόπους της γυμναστικής άφησες όλους αδειανούς,
κι όπου γλωσσούδικα παιδιά, τους χάλασες τους πισινούς,
και έκαμες τους άτιμους να βγαίνουνε στη χώρα
και φανερά στους άρχοντες ν' αντιλογούνε τώρα.
Στην εποχή που ζούσα εγώ, άλλο δεν ήξευρε να ειπή
κανείς, παρά «ξερό ψωμί» {153} και να φωνάζη «στο κουπί».
{154}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ω ναι, μα τον Απόλλωνα• και κλάνανε ακόμα
οι κωπηλάται, που έστεκαν ψηλότερα, στο στόμα
των άλλων, που ήσαν χαμηλά, {155} και τους μοσχομυρίζανε,
και βγαίνοντας, με τη κλεψιά κάποιον θα συγυρίζανε.
Μα ο κωπηλάτης σήμερα σου κάνει αντιλογία,
και πάει το πλοίο 'δω κ' εκεί.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Και ποιών κακών αιτία
δεν είν' αυτός ; δεν έφτιασε προαγωγούς [ένα σωρό] ;
γυναίκες που κατάφυγαν και γέννησαν στο ιερό ; {156}
κι' άλλες, που της πλακώνανε [κρυφά] οι αδελφοί τους, {157}
κι' άλλες που λέγαν τη ζωή πως δεν είνε ζωή [τους] ; {158}
Απ' όλ' αυτά στην πόλι
γραφειάδες βγήκαν όλοι,
στα λόγια τους ανήθικοι
κι' ως είδος δημοπίθηκοι,
και απατούν τη χώρα.
Αγύμναστ' είνε τώρα,
κι' ούτε μπορεί να φέρη
κανένας τη λαμπάδα [του παλαιστού στο χέρι]. {159}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μα το θεό, κανένας δεν είνε [στην εντέλεια]•
ξεράθηκα στα γέλια,

όταν στα Παναθήναια εγώ
έτυχε να παρατηρήσω
άνθρωπον άσπρο, παχουλό κι' αργό,
μένοντας όλο πίσω-πίσω,
να φτιάνη τουρλωμένος πολύ κακή δουλειά.
Κι' όσ' ήσαν στου Κεραμεικού της πύλες [στους αγώνες]
τον εχτυπούσαν {160} στης πλευρές και στην κοιλιά,
στον κώλο, στους λαγόνες,
κ' εκείνος, τρώγοντας πλατειές ξυλιές, επήρε πόδι
σβύνοντας τη λαμπάδα του με μια πορδή [ευώδη]!

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Πράμ' αρχίζει σοβαρό•
θάχουμε τρανό καυγά,
και θα ιδούμε φοβερό
πόλεμο [σιγά-σιγά].
Είνε δύσκολο κανένας
έννοια σωστή να παίρνη,
σαν με βια χτυπάη ο ένας
και ο άλλος γύρω φέρνη,
κ' είνε άξιος [ταχτικά]
ν' απαντάη παστρικά.

(προς τους Ευριπίδην και Αισχύλον)

— Μα μην κάθεσθε στα ίδια, [ξεκολλήστε και μια στάλα]•
έχετε πολλά να ειπήτε και σοφίσματα μεγάλα.
Εμπρός λοιπόν κ' οι δυο ριχθήτε
και πιάστε στον καυγά [δουλειά],
να ειπήτε και να ξαναειπήτε
τα νέα [σας] και τα παληά,
και κάποιο πράμα με γενναιότητα
και με σοφία και με λεπτότητα,
και αν φοβήσθε μήπως ποτέ
δεν καταλάβουν οι θεαταί
όποιο θα πήτε πράμα λεπτό,
να μη σας μέλη όσο γι' αυτό.
Δεν είνε πεια το ίδιο σαν και τότε
[όλ' οι ικανοί στην τέχνη του κριτή]•
έγιναν όλοι τώρα στρατιώται•
αλλά μπορεί στο χέρι να κρατή
καθένας το βιβλίο για να βλέπη,,
και να καταλαβαίνει ό,τι πρέπει.

Πάντοτε είχανε πολύ καλή τη φύσι,
κ' έχουνε τώρα και το νου τους ακονίση.
Είν' οι θεαταί σοφοί• τίποτε μη φοβηθήτε,
και να ειπήτε [καθαρά] ό,τι έχετε να ειπήτε

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (προς τον Αισχύλον)

Και λοιπόν [θα προχωρήσω
κι'] απ' τους ίδιους σου προλόγους την εξέτασι θ' αρχίσω,
— πρώτο μέρος απ' το δράμα,
πούνε μπερδεμένο πράμα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ε, και ποιόν θα εξετάσης ;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Ποιόν να πάρω, ποιόν ν' αφήσω!
Ας ειπή της «Ορεστείας» {161} [λίγον πρόλογο—[ν' αρχίσω].

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον χορόν)

Έλα! όλοι! σιωπή!
— ο Αισχύλος ας ειπή!

ΑΙΣΧΥΛΟΣ (απαγγέλλων)

«Ερμή χθόνιε, πατρώ εποπτεύων κράτη,
σωτήρ γενού μοι σύμμαχος τ' αιτουμένω,
ήκω γαρ ες γην τήνδε και κατέρχομαι» {162}

(προς τον Ευριπίδην)

Βρίσκεις λάθη 'ς όλα τούτα για να τα χτυπήσης; [χτύπα]!.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Και περισσότερ' από δέκα.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Μα εγώ τρεις στίχους είπα!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Ε καλά• μα βρίσκω λάθη δυο δεκάδες στον καθένα.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Τι μας λες ; καταλαβαίνεις ; Αλλά τι με νοιάζει εμένα!
[ό,τι θέλει ας ειπή].

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Συμβουλεύω σιωπή
στον Αισχύλο• γιατί οι στίχοι θα γίνουν, οι τρεις, αιτία
που να του χρωστάς στο τέλος κι' άλλη μια κατηγορία.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Μα εγώ να σιωπήσω μπρος 'ς αυτόν;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Άκουσ' εμένα.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Νά, αμέσως έκαν' ένα
'μέγα λάθος, όπου φθάνει
ως τον ουρανό!

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Αλήθεια; σαν τι λάθος νάχω κάνη;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

[Στάσου και θα το πιτύχω]•
πες απ' την αρχή το στίχο.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ (απαγγέλλων)

Ερμή χθόνιε, πατρώ' εποπτεύων κράτη».

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Δεν μου λες ; αυτά τα λέει
ο Ορέστης εις τον τάφο του πατέρα του [που κλαίει];

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Βέβαια.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Και τι μας είπε ; ότι ο Ερμής στεκόταν
από πάνω [απ' το κρεβάτι] κ' επιθεωρούσεν, όταν
ο πατέρας του, με δόλιο και με φονικό μαχαίρι],
σκοτωνόταν απ' της ίδιας της γυναίκας του το χέρι; {163}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Για τον [δόλιον] δεν λέει τον Ερμή, μα για τον άλλο,
(που για] βοηθό μεγάλο {164}

[τον λατρεύουν] και για τούτο χθόνιον τον εκαλούσε•
μ' άλλους λόγους εννοούσε
πως, μαζί με τον πατέρα,
ήταν κι' ο Ερμής κει πέρα.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Τα μπέρδεψες περσσότερο, [στους στίχους και στα κείμενα]
παρ' ό,τι εγώ περίμενα:
να λήη τον πατέρα του, που ήταν πεθαμένος,
και χθόνιον, σαν τον Ερμή!..

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Θα ήταν επομένως
και τυμβωρύχος! ο Ερμής δεν κάθετ' όλο κάτω {165}...

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Διόνυσε! πίνεις κρασί που δεν είνε μοσχάτο! {166}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Αισχύλον)

Πες κι' άλλο στίχο απ' τους δικούς σου.

(Προς τον Ευριπίδην)

Κ' έχε στα λάθη εσύ το νου σου.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ (απαγγέλλων)

«Σωτήρ γενού μοι σύμμαχός τ' αιτουμένω•
«ήκω γαρ ες γην τήνδε και κατέρχομαι».

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Είπ' ο Αισχύλος ο σοφός τα ίδια για διπλή φορά.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Διπλή φορά ;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Ναι• πρόσεξε και θα στο δείξω [καθαρά]:
«'Ηκω εις γην—κατέρχομαι» λες και τα δυο συνάμα.
Το ήκω και κατέρχομαι» είνε το ίδιο πράμα•
είνε [απάνου-κάτου]
το ίδιο πράμα, σαν να ειπή κανείς στο γείτονα του:
«τη σκάφη του ζυμώματος έστειλα και σου πήρα, {167}
κι' αν δεν σ' αρέση πάλι αυτό, παίρνω τη ζυμωτήρα»!

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Δεν είν' τα ίδια όλ' αυτά,
μα είν' οι στίχοι άριστοι, άνθρωπε φαφλατά!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Πώς ; απόδειξε 'ς εμένα
όσα είπες ένα-ένα.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Ελθείν εις γην, πάει να 'πη πως νόμιμα και ταχτικά
επήγε στην πατρίδα του, χωρίς να πάθη και κακά•
Το ήκει και κατέρχεται,
ως έννοια, περσσότερο για τους φυγάδες έρχεται.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μα τον Απόλλωνα, καλές
της εξηγήσεις έδωκε.—Συ, Ευριπίδη, σαν τι λες ;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Εγώ δεν παραδέχομαι πως ο Ορέστης [πάλι]
κατήλθε στην πατρίδα του, αλλά [με βια μεγάλη
και] μυστικά έφθασ' εκεί,
χωρίς να πάρη κι' άδειαν απ' την αρχή την τοπική!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Ευριπίδην:)

Μα τον Ερμή, είνε κι' αυτό πολύ καλά ειπωμένο,
και μοναχά που ό,τι λες δεν το καταλαβαίνω!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (προς τον Αισχύλον:)

Έλα τώρα, πες μας πάλι κι' άλλο στίχο απ' τους δικούς σου.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Έμβα γρήγορα, Αισχύλε.

(προς τον Ευριπίδην:)

Και στα λάθη συ το νου σου.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ (απαγγέλλων:)

«Τύμβου δ' επ' όχθω τώδε κηρύσσω πατρί
κλύειν, ακούσαι.....». {168}

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Κλύειν κι' ακούσαι [δηλαδή] το ίδιο δεν σημαίνει;
Να κι' άλλο λάθος!

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Μοχθηρέ, αυτ' είναι πεθαμένοι•
και τρεις φορές [το ρήμα]
να τους το ειπής, δεν θ' ακουσθή ποτέ μέσα στο μνήμα.
Μα πες μας και του λόγου σου
πως είχες τους προλόγους σου.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Θα σου το ειπώ, κι' αν δυο φορές τα ίδια θ' απαντήσεις,
ή δίχως νόημα σωρό κουβέντες, — να με φτύσης!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Έλα και λέγε μας λοιπόν άλλη δουλειά δεν έχω,
στους στίχους των προλόγων σου μονάχα να προσέχω.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (απαγγέλλων:)

«Ήν Οιδίπους το πρώτον ευδαίμων ανήρ...». {169}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ (ορμητικώς διακόπτων:)

Ω, μα τον Δία, τίποτε! Αυτός την δυστυχία
την είχε μέσ' στη φύσι του• και πρώτο, προφητεία
υπήρχε του Απόλλωνος, ότι αυτός μια μέρα
τον ίδιο του πατέρα
θα σκότωνε, κ' ειπώθη αυτό πριν νάνε γεννημένος• {170}
πώς ήταν από την αρχή λοιπόν ευτυχισμένος ;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (απαγγέλλων:)

«Είτ' εγένετ' αύθις αθλιώτατος βροτών».

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Ω, μα τον Δία, τίποτε! ποτέ δεν ήλθεν εποχή
να μη τον πούνε δυστυχή.
Και πώς ; μόλις γεννήθηκε αμέσως τον αρπάξανε,
και μέσα 'ς ένα όστρακο, χειμώνα, τον πετάξανε,
μην τύχη, μεγαλώνοντας, σκοτώση τον πατέρα.
Κατόπιν για τον Πόλυβο εσύρθηκε μια μέρα
με τα πρησμένα πόδια του• τραβώντας παρά πέρα
πήρε γυναίκα μια γρηά, την ίδια του μητέρα,

και τέλος εκατάντησε τα μάτια του να βγάλη.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Κι' όμως η ευτυχία του θα ήτανε μεγάλη,
[καϋμένη Ευριπίδη],
αν είχε κάνη στρατηγός με τον Ερασινίδη.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (προς τον Διόνυσον:)

Ανόητα μας λες πολλά•
μα τους προλόγους μου εγώ τους έφτιανα πολύ καλά.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Μα τον Δία, δεν θ' αρχίσω
όσα λόγια θα μου ψάλης στίχο-στίχο να σου ξύσω,
μα με των θεών την χάρι
τους προλόγους σου θα κάψω με το ίδιο σου λυχνάρι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Τους προλόγους τους δικούς μου είπες στάχτη πως θα κάνης
με λυχνάρι;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Μ' ένα μόνο• γιατί έτσι που τους φτιάνεις
ημπορεί κανείς, αν θέλη, μέσ' στους στίχους σου να χώση
και σακκούλι και λυχνάρι και προβιά που νάνε τόση!
Τώρα θα σου ταποδείξω.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Νά τος! συ θ' ταποδείξης ;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Έτσι λέω.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Ευριπίδην:)

Μίλει τώρα [τους προλόγους σου να δείξης].

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (απαγγέλλων:)

«Αίγυπτος, ως ο πλείστος έσπαρται λόγος,
ξύν παισί πεντήκοντα ναυτίλω πλάτη
Άργος κατασχών». {171}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Πάει, πάει το λυχνάρι! {172}

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Το λυχνάρι τ' είνε πάλι;
Δεν θα βγη, μωρέ, κανέννας να του σπάση το κεφάλι;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Ευριπίδην:)

Ε, για να ξαναμπορέση
να σε κρίνη, βγάλε πάλι άλλο πρόλογο στη μέση.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (απαγγέλλων:)

«Διόνυσος ος θύρσοισι και νεβρών δοραίς
καθαπτός εν πεύκαισι Παρνασόν κατά
πηδὰ χορεύων ». {173}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Πάει, πάει το λυχνάρι!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ωχ! τι συφορά μεγάλη!
ξαναπήρε το λυχνάρι να μας κοπανίση πάλι!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Μα δεν θα σου γίνη η χάρι,
και στον πρόλογό μου τούτον δεν κολλάει το λυχνάρι.

(απαγγέλλει:)

«Ουκ έστιν όστις πάντ' ανήρ ευδαιμονεί•
ή γαρ πεφυκώς εσθλός ουκ έχει βίον,
ή δυσγενής ών». {174}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Πάει, πάει το λυχνάρι!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ευριπίδη!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Τι;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Να πιάσης
το πανί να κατεβάσης,

γιατί [αγέρας έχει πάρη]
και φυσάει το λυχνάρι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Μα τη Δήμητρα, [σου λέω] πως καθόλου δεν με νοιάζει,
και θα βαρεθή [στο τέλος τα λυχνάρια] να φωνάζη!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Έλα κάνε μου τη χάρι
πες και άλλον πρόλογό σου, — μακριά από λυχνάρι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (απαγγέλλων)

«Σιδώνιον ποτ' άστν Κάδμος εκλιπών
Αγήνορος παις ». {175}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Πάει, πάει το λυχνάρι!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Ευριπίδην)

Για να μη μας αφανίση
τους προλόγους με το λύχνο, δεν του λες να στον πουλήση ;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Και πώς τάχα ; θαγοράσω πράμα όπου τούτος τώχει;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Άκουσε με εμένα.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Όχι•

γιατ' οι πρόλογοι, που έχω ν' αραδιάσω, είνε
τόσοι,
που αυτός δεν θα μπορέση το λυχνάρι να ζυγώσει•

(απαγγέλλει:)

«Πέλοψ ο Ταντάλειος εις Πίσαν μολών
θοαίσιν ίπποισ ».{176}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Πάει, πάει το λυχνάρι!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Είδες ; πάλι το λυχνάρι
σου το κόλλησε με τρόπο•δος του, φίλε μου, να πάρη
μ' έναν οβολό
άλλο πειο καλό.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Όχι ακόμα, μα τον Δία,
έχω κι' άλλην εσοδεία.

(απαγγέλλει:)

«Οινεύς ποτ' εκ γης... ». {177}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Πάει, πάει το λυχνάρι!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Μα δεν άφησες [ως τόσο]
και το στίχο να τελειώσω.

(απαγγέλλει:)

«Οινεύς ποτ' εκ γης πολύμετρον λαβών στάχυν,
θύων απαρχάς». {178}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Πάει, πάει το λυχνάρι!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Στη θυσία τώχε χάση ;
ποιος το πήρε;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

Άφησε τον τούτο δα να σχολιάση:

(απαγγέλλει:)

«Ζεϋς, ως λέλεκται της αληθείας ύπο... »{179}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Ευριπίδην:)

Μα θαρρώ θα ξαναχάσης, γιατί θα σου ειπή και πάλι
ότι «πάει το λυχνάρι»• φαίνεται πως έχουν βγάλη
το λυχνάρι οι πρόλογοί σου, όπως βγάζουν κριθαράκι

και τα μάτια. Στους θεούς σου! έλα πέρασε [λιγάκι]
στους χορούς.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Θα κατορθώσω
κι' απ' τα [χορικά] να δώσω
μιαν απόδειξι και πάλι
ποιητής κακός πως είνε κι' όλο και τα ίδια ψάλλει.

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Το πράμα τούτο που θα καταντήση ;
είμαι περίεργος να ιδώ
τι κατηγορία θαύρη να κολλήση
στον άνδρ' αυτόν εδώ,
που ' φτιασε τα περσσότερα
μα και τα ωμορφότερα
ποιήματα, που έχουμε σε τούτον τον καιρό•
κι' ανησυχώ για τούτον, κι' απορώ
πώς θα κατηγορήση αυτόν
τον βασιληά των τελετών!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Πολύ ωραία λυρικά!
θ' ακούσης από μένα.
πως όλα του τα χορικά
θα του τα κάνω ένα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Εμπρός κ' εγώ [θα πιάσω]
με τα χαλίκια τούτα δω να του τα λογαριάσω.

(Λαμβάνει, χάλικας και προσποιείται ότι μετρεί.)

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (απαγγέλλων.)

«Φθιώτ' Αχιλεύ, τί ποτ' ανδροδάικτον ακούων•
ιή κ ό π ο ν ου πελάθεις επ' αρωγάν ; {180}

(Μετά στιγμιαίαν παύσιν:)

«Ερμάν μεν πρόγονον πίομεν γένος οι περί λίμναν.
ιή κ ό π ο ν ο ν πελάθεις επ' αρωγάν ; » {181}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Αισχύλε [με τον ίδιον τρόπο]
τον είπες δυο φορές το κόπο.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (απαγγέλλων:)

«Κύδιστ' Αχαιών Ατρέως πολυκοίρανε, μάνθανέ μου, παί•
ιή κόπον ου πελάθεις επ' αρωγάν ; {182}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Αισχύλε, [με τον ίδιον τρόπο]
μας έφτιασες και τρίτον κόπο.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (απαγγέλλων:)

«Ευφαιμίτε• μελισσονόμοι δόμον Αρτέμιδος πέλας οίγειν•
ιή κ ό π ο ν ου πελάθεις επ' αρωγάν ;
κύριος ειμί θροείν όδιον κράτος αίσιον ανδρών•
ιή κ ό π ο ν ου πελάθεις επ' αρωγάν;» {183}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ω Ζευ! [μεγάλε] βασιληά! τι κόπους και κακό μετρώ!•
θέλω να πάω στο λουτρό,
γιατ' απ' τους κόπους τους πολλούς [που άκουσαν ταυτιά μου]
πρησθήκαν τα νεφρά μου!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Όχι ακόμα, πριν ακούσης κι' άλλο στάσιμο {184} να ειπώ
τραγουδιών, πούνε φτιασμένο της κιθάρας το σκοπό.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Γρήγορα να τελειώνης
κι' άλλους κόπους μη φορτώνης.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (απαγγέλλων:) {185}

« Της νεαράς Ελλάδος, πως των Αχαιών
το δίθρονον το κράτος.....
τοφλαττόθρατ! τοφλαττόθρατ!
σκύλλα φύλακα
την τρομερή τη Σφίγγα στέλνει.....
τοφλαττόθρατ! τοφλαττόθρατ!
το πουλί,
πούχει νυχάτο χέρι, το πολεμικό,
με το κοντάρι....
τοφλαττόθρατ! τοφλαττόθρατ!
τα σκυλλιά τα τολμηρά,

όπου πετάνε στον αγέρα άφησε
τοφλαττόθρατ! τοφλαττόθρατ!
'ς εκείνους που πηγαίνουν με τον Αίαντα....
τοφλαττόθρατ! τοφλαττόθρατ!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Αισχύλον:)

Τι «τοφλαττόθρατ» είν' αυτό και πούθε τόχεις φέρη;
από του Μαραθώνα {186} [τα λιβάδια],
ή απ' αυτούς που τραγουδούν, και με σχοινί στο χέρι
τραβάνε το νερό απ' τα πηγάδια; {187}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Στην τραγωδία πέρασα τα πειο καλά τραγούδια,
να μη φανή πως έκοψα τα ίδια τα λουλούδια
μέσα στο ίδιο των Μουσών λιβάδι, το ιερό,
που έκοβε κι' ο Φρύνιχος {188} [σε πειο παληόν καιρό].

Μ' αυτός τάχει παρμένα
απ' όλα τα πορνίδια κι' από τα μεθυσμένα
τραγούδια του Μελήτου, {189}
κι' όλοι οι χοροί οι δικοί του
από τραγούδια Καρικά
[και βάρβαρα] και χορικά,
και θρήνους έχουν μαζευθή.
Τώρα κι' αυτό θ' αποδειχθή:

Φέρτε τη λύρα• μα για αυτά ούτε κι' η λύρα πάει•
φέρτε μου κάλλιο τώργανο που μ' όστρακα χτυπάει.
Ω μούσα Ευριπίδειος! μόνο με σε βοήθεια,
μπορεί να τραγουδή κάνεις τέτοια τραγούδια [ηλίθια]!

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Ευριπίδη:)

Ε, τούτ' η Μούσα που θα φέρη,
από λεσβιασμό {190} δεν ξέρει;
ως και ο Καλλίμαχος αναφέρει εις τα Αποσπάσματα τον αρχαίον
στίχον:

αείδει και που τις ανήρ υδατηγός ιμαίων.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

(απαγγέλλων με κωμικήν έξαρσιν:) {191}

«Ω αλκυόνες, που με κελαδήματα
απάνω στα τρεχούμενα κύματα

με υγρές ρανίδες τα φτερά ποτίζετε
κ' έτσι τα σώματά σας τα δροσίζετε...
Και σεις, σφαλάγγια, στης γωνιές [πηγαίνετε]
κάτω στης στέγες των σπιτιών κ' υυυυυφαίνετε {192}
εις τον αγέρα τεντωμένα υφάσματα,
που η σαγίττα τα δουλεύει μ' άσματα...
Το μουσικό δελφίνι
χτυπήματα ν' αφήνει
των караβιών την πρώρα,
που χώνεται στη χώρα
της θάλασσας τη γαλανή...
Αγάλματα, χρησμοί [τρανοί],
αμπελανθοί, κρασί του αμπελιού,
παυσίπνοο βλαστάρι σταφυλιού.....
αγκάλιασε, παιδί μου,
με τους βραχίονες σου το κορμί μου!...».

(προς τον Διόνυσον:)

Βλέπεις εσύ τον πόδ' αυτό.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (δεικνύων τον πόδα του Αισχύλου)
Βλέπω.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ
Αυτόν;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ,
Αυτόν κυττώ.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ (προς τον Ευριπίδην με οργήν:)
Μ' όλα λοιπόν αυτά που καταφέρνεις,
τολμάς εσύ τα μούτρα σου να παίρνης
και τα δικά μου λυρικά
κατηγορώντας [τακτικά]
να τραγουδάς της δώδεκα της στάσεις,{193} που εκείνη
λαβαίνει στο κρεβάτι της η πόρνη η Κυρήνη;
[Νάτα] λοιπόν τα λυρικά σου,
τέτοια είν' όλα. Τώρα [στάσου].
θα εξετάσω [δίχως κόπο]
των μονολόγων σου τον τρόπο:

(απαγγέλλει με κωμικόν στόμφον:) {194}

«Μαυροφάνερο της νύκτας σκοτάδι, {195}
ποιο απάντεχο, κάτω απ' τον Άδη,
στέλνεις όνειρο δυστυχισμένο,
δούλο, νεκρικό μαυροντυμένο,
με την άψυχη ψυχή του
και της μαύρης της νύχτας παιδί,
όπου φρίττει [όποιος 'δη]
την τρομερή μορφή του•
τα μεγάλα τα νύχια του [δείχνει]
και το μάτι του [τακτικά]
γύρω βλέμματα ρίχνει
φονικά-φονικά!

Ω δούλες μου! ανάψτε το λυχνάρι,{196}
κ' η κάθε μια με το σταμνί ας πάρη
δροσά στον ποταμό [τον δροσερό]•
ζεστάνετε μου το νερό
να ξεπλυθώ απ' τώνειρο το θεϊκό αυτό...
Έλα της θάλασσας θεέ! [εσέ ζητώ]
εβαλον έβαλον α τλάμων...
αλλ', ω Κρήτες, Ίδας τέκνα,
τα τόξα τε λαβόντες επαμύνατε,
τα κώλά τ' αμπάλλετε, κυκλούμενοι τάν οικίαν.
άμα δε Δίκτυννα παις Άρτεμις καλά
τας κυνίσκας έχουσ' ελθέτω
διά δόμων πανταχή.
συ δ' ω Διός, διπύρους ανέχουσα
λαμπάδας οξυτάτας χειροίν, Εκάτα, παράφηνον
ες Γλύκης, όπως αν
εισελθούσα φωράσω».
πούνε το ίδιο πράμα...
ελάτε σεις, συγκάτοικοι, αντάμα
να ιδήτ' αυτό το θάμα...

Η Γλύκη γίνηκε άφαντη, μου πήρε το κοκκόρι....
Πιάστε, Μανία! Νύμφες σεις, που σας γεννούν τα όρη....
Είχα κ' εγώ η δύστυχη το νου μου στη δουλειά μου
κ' έεεεεστριβα μέσ' στα δάχτυλα μου
έν αδράχτι με λινάρι και με γνέματα [γερά]
για να πάω να τα πουλήσω την αυγή στην αγορά..... {197}
Κι' αυτός πέταγε-πέταγεν {198} απάνω στον αιθέρα
στα κούφια του φτερά,
και λύπη-λύπην άφησε 'ς εμέναν• [εδώ πέρα]
και δάκρυα-και δάκρυα από τα μάτια [καφτερά]

έχυνα-έχυνα η δυστυχισμένη!...
Πάρετε σεις τα τόξα σας, Κρήτες [ανδρειωμένοι], {199}
παιδιά της Ίδης, να μ' υπερασπίσετε,
γρήγορα τα ποδάρια να κινήσετε,
το σπίτι μου να περιτριγυρίσετε....
Κ' η Διχτένια {200} η Άρτεμις τα σκυλλάκια της ας φέρη
ς όλα του σπιτιού τα μέρη...

Και συ, ω κόρη του Διός, Εκάτη,
της δίπυρες και καφτερές λαμπάδες έλα κράτει,
φωτίστε μ' ως τη Γλύκη [τη γειτόνισσά μου]
να μπω μέσα και να ψάξω [για να βρω τον κόκκορά μου] {201}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Πάψτε πεια τα λυρικά σας!

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Ναι, αυτό θα προτιμήσω•
μα την ποίησι των δυο μας θέλω τώρα να ζυγίσω,
και να μπη σε ζυγαριά,
να δειχθή, ποιος απ' τους δυο μας είπε λόγια πειο βαρειά.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ε, κοπιάστε, όπως πρέπει και το ζύγισμα [ν' αρχίσω]
και των ποιητών την τέχνη σαν τυρί να την πουλήσω.

(Εις νεύμα του Πλούτωνος δύο εκ των θεραπόντων φέρουν
πλάστιγγα και την
τοποθετούν εις το μέσον της σκηνής).

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Όλ' οι σοβαροί
είνε πονηροί.
Τέτοιο ανήκουστο ποιος άλλο εφαντάσθη ως τώρα θάμα,
και καινούργιο τέτοιο πράμα;.
Όρκο κάνω πως εκείνος που θα το 'χεν ιδωμένα
και θα τόλεγε 'ς εμένα,
από την παραξενιά,
θάλεγα πως μούπε τρέλλες [και πως είναι για σχοινιά].

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Και οι δυο λοιπόν ερθήτε
και στη ζυγαριά σταθήτε.

(Ο Αισχύλος και ο Ευριπίδης προχωρούν και λαμβάνουν θέσιν
εκατέρωθεν της
πλάστιγγας, ο δε Διόνυσος τοποθετείται όπισθεν, ώστε να είνε
άνωθεν
αυτής).

ΑΙΣΧΥΛΟΣ και ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Νά με.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ακουμπήστε τώρα και το χέρι σας απάνω,
και να πήτε από 'να στίχο προ του «κούκκου»{202} εγώ σας
κάνω.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ και ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (εκτελούντες:)

Νά, επιάσαμε.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ε, πέστε και το στίχο σας εγκαίρως
προς της ζυγαριάς το μέρος.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

(απαγγέλλων προς το μέρος της πλάστιγγος).

« Είθ' ώφελ' Αργούς μη διαπτάσθαι σκάφος ».{203}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ (ωσαύτως)

«Σπερχειέ ποταμέ βουνόμοι τ' επιστροφαί» {204}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Κούκκου!... έ! αφήστε τώρα!...

(Η πλάστιγγξ βαρύνει προς τα μέρος του Αισχύλου).

Ού! το μέρος του πηγαίνει
πολύ κάτω, [και βαραίνει].

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Και ποια είνε η αιτία ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Έχει το ποτάμι βάλη

μέσ' στο στίχο, και τον φτιάνει με υγρότητα μεγάλη,
σαν εκείνους που πουλάνε τα μαλλιά [στην αγορά]. {205}
στο δικό σου δε το στίχο έβαλες εσύ φτερά!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Τότε ας ειπή έν' άλλον και στη ζυγαριάν ας βάλη.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ξανατιάστε λοιπόν τώρα.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ και ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (εκτελούντες)
Πιάσαμε.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ειπήτε πάλι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (ως ανωτέρω)

«Ουκ έστι πειθούς ιερόν άλλο πλην λόγος» {206}

ΑΙΣΧΥΛΟΣ (ωσαύτως)

«Μόνος θεών γαρ θάνατος ου δώρων ερά». {207}

(Η πλάστιγξ αποκλίνει προς το μέρος του Αισχύλου).

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ε! αφήστ' αφήστε!.. Νά το!
πάλι ξαναπέφτει κάτω
προς αυτόν η ζυγαριά,
γιατί θάνατο έχει βάλη,
τούν' απ' όλες [πειο μεγάλη]
συφορά και πειο β α ρ ε ι ά.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Την Πειθώ έχω βαλμένη
κ' είναι άριστα οι στίχοι από μένα ειπωμένοι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Ευρυπίδη:)

Η Πειθώ είναι κ ο ύ φ ι ο πράμα και δεν έχει νου μεγάλο. {208}
Από τα βαρειά τα λόγια να μας εύρης κανέν άλλο
πειο τρανό και δυνατό,
που η ζυγαριά να γύρη προς το μέρος σου μ' αυτό.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Χεμ! για πες μου τέτοιο πράμα [τάχα] βρίσκεται 'ς εμένα;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

θα σου ειπώ [αμέσως ένα]:

(απαγγέλλει)

«Βέβληκ' Αχιλεὺς δυο κύβω και τέτταρα». {209}

Πες αυτόν [εις τη στιγμή]

γιατί θαν' η τελευταία για τους δυο σας δοκιμή.

(τοποθετούν αμφοτέροι εκ νέου την χείρα επί της πλάστιγγος)

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (ως ανωτέρω)

«Σιδηροβριθές τ' έλαβε δέξιά ξύλον.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ (ωσαύτως)

« Εφ' άρματος γαρ άρμα και νεκρώ νεκρός.

(Η πλάστιγξ κλίνει προς το μέρος του Αισχύλου)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Να, σε γέλασε και πάλι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Με ποιον τρόπο;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Έχει βάλη

δυο νεκρούς μέσα στο στίχο και δυο άρματα, γι' αυτό
δεν μπορούν να τον σηκώσουν αραπάδες εκατό!

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Τότε να μη βάλη στίχους [από τα ποιήματά του]

εις τη ζυγαριά, μ' να έμβη και αυτός και τα παιδιά του

κι' η γυναίκα του αυτή

κι' ο Κηφισοφών [ο δούλος] τα βιβλία να κρατή.

Μα κ' εγώ [σας βεβαιώνω

μου αρκεί] να ειπώ δυο στίχους από τους δικούς 'μου μόνο

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Χορόν:)

Άνδρες, φίλοι μου, δεν κρίνω από αυτούς εγώ κανένα,

γιατί έτσι απ' τους δυο τους έχθρα θάχω με τον ένα.

Για τη γνώμη μου και τούτος είν' ένας σοφός [μεγάλος],
(δεικνύει τον Αισχύλον:)

και μ' αρέσει και ο άλλος.

(Δεικνύει τον Ευριπίδην).

ΠΛΟΥΤΩΝ

Πώς ; δεν θα εκτελέσης το σκοπό σου,
σύμφωνα και μ' αυτόν τον ερχομό σου ;.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ε καλά, [[κι αν γίνη]] κρίσις ;

ΠΛΟΥΤΩΝ

Πάρ' τον έν από τους δυο τους, όποιον συ θα προτιμήσης,
άδικα μην πης πως ήλθες.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Γεια σου! Νά, ακούστ' αυτό:
εδώ κάτω εγώ ζητώ
ναύρω έναν ποιητή.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Μπα! Και να τον κάμης τι ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Και την πόλι μας να σώση
κ' έργα [πειο καλά] να δώση.
Κ' έτσι απ' τους δυο να πάρω τούτον που την πειο καλή,
θα είν' άξιος να δώση για την πόλι συμβουλή.
Και για τον Αλκιβιάδη ποιά καθένας έχει γνώμη
ας μας πη πρώτ' από τάλλα•
γιατ' η πόλις μας ακόμη
Βάσανα τραβά μεγάλα {210}

ΠΛΟΥΤΩΝ

Κ' η πόλις τι φρονεί γι' αυτόν ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Τι ; πότε τον σιχαίνεται
και πότε τον αποζητεί.

(Προς τον Ευριπίδην και Αισχύλον:)

Ό,τι [καταλαβαίνετε,
κι' ό,τι] εσείς φρονείτε
γι αυτόν, να μας το πείτε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Μισώ εκείνον που αργεί τον τόπον του να ωφεληί,
μα για να κάνη το κακό γίνεται γρήγορος πολύ.
Που ζητεί στον εαυτό του την ωφέλεια νάχη όλη
κ' είνε ανωφελής στην πόλι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Εύγε, μα τον Ποσειδώνα! —Συ, Αισχύλε, τι φρονείς ;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Μέσ' στην πόλι να μην τρέφη λιονταρόπουλο κανείς,
μάλιστα κι' ούτε λιοντάρι• κι' αν κανείς τροφή του δώση
πρέπει και να το ημερώση.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μα τον Δία τον Σωτήρα! πολύ δύσκολα θα κρίνω•
με σοφία ειπώθη τούτο, παστρικά ειπώθη εκείνο.
Μα κανένας σας ακόμη,
πώς θα σώσουμε τον τόπο, ας ειπή ποιάν έχει γνώμη.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Αν κανείς τον Κινησία στον Κλεόκριτο {211} κολλήση
για φτερά, που ο αγέρας να τον πάρη όταν φυσήση
απ' τες θάλασσες απάνω.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Τέτοιο πράμα [να σου ειπώ]
θα φαινότανε γι' αστείο. Και ποιόν έχει αυτό σκοπό!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Στάμνες του ξειδιού να παίρνουν όταν ναυμαχία γίνη,
στου εχθρού τα μάτια ξείδι ο καθένας τους να χύνη.
Θέλω να σου ειπώ κ' έν' άλλο.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Πες.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Αυτούς που για προδότες
τους περνούσαμε ως τώρα, να τους πούμε πατριώτες,
και προδότες, όσους λέμε πατριώτες τακτικά.{212}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Πώς ; δεν νοιώθω• ξαναπές τα πειο απλά και παστρικά.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Όταν εμπιστευώμεθα, όσους με δυσπιστία
τους βλέπουμε, κι' όλους αυτούς που είναι 'ς αχρηστία
τους χρησιμοποιήσουμε, μπορούμε να σωθούμε.
Γιατί αφού τώρα απ' αυτούς τους ίδιους δυστυχούμε,
πώς τάχα η σωτηρία
δεν θα μας έλθη, κάνοντας [ευθύς] τα εναντία ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Εύγε σου, Παλαμήδη μου! {213} κεφάλι μέγα και σοφόν.

Εσύ το σκέφθηκες αυτό, ή μήπως ο Κηφισοφών ;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Μόνος μου• ο Κηφισοφών εσκέφθηκε μονάχα
για της ξειδόσταμνες.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ (προς τον Αισχύλον:)

Και συ ποιάν γνώμην έχεις τάχα;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Ποιους ανθρώπους έχ' η πόλις ; τους καλούς ; για πες μου συ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Μπα! και πούθε; τους μισεί
φοβερά!

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Και προτιμάει
τους κακούς ; {214}

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Δεν αγαπάει
τους κακούς, αλλά σε χρήσι

με τη βια τους έχει [πάντα και χωρίς να το θελήση].

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Τότε πώς τη σωτηρία ημπορεί κανείς να φέρη
σε μια πόλι, π' ούτε γούνα, ούτε χλαίνα τη συμφέρει;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Βρες μας συ τον τρόπο πάλι
που καθένας θα μπορέση απ' τον πάτο να τη βγάλη.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Από δω δεν θα θελήσω
να το ειπώ• μονο κει πέρα θα μπορέσω να μιλήσω.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Τέτοιο πράμα μην το λες,
γιατ' από 'δω πέρα βγαίνουν και η γνώμες η καλές.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Όταν του εχθρού τη χώρα επιβλέπουν σαν δική τους,
μα και τη δική τους χώρα σαν να ήταν εχθρική τους, {215}
κι' όταν νοιώσουν πως τα πλοία είνε δύναμις τρανή
κ' έλλειψις το κάθε πράμα που για δύναμις φανή.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Είν' η γνώμη σου σωστή,
γιατί καταπίνοντ' όλα απ' τον κάθε δικαστή. {216}

ΠΛΟΥΤΩΝ (προς τον Διόνυσον:)

Κάμε συ λοιπόν την κρίσι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Συ ν' αποφασίσης τώρα• κι' όποιον η ψυχή θελήση
η δική μου, θα διαλέξω.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Τους θεούς μόνο θυμήσου
που ωρκίσθης να με φέρης στην πατρίδα μου [μαζύ σου],
κ' έτσι διάλεξε το φίλο.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

[Μα] «η γλώσσα μου ωρκίσθη» {217} [και] θα πάρω τον Αισχύλο.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (εν οργή προς τον Διόνυσον)
Σιχαμένε! τι μου κάνεις ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ
 Η δική μου είν' η κρίσις
πως ενίκησ' ο Αισχύλος.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
 Και τολμάς να μ' αντικρύσης,
ύστερα από της τόσες που μου φτιάνεις προσβολές ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ
 Όταν και οι θεαταί σου δεν το κρίνουν όπως λες,
πούνε το κακό; {218}

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
 Μ' αφήνεις για νεκρόν 'ς αυτά τα μέρη,
ω σκληρέ ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ
 Τάχα ποιος ξέρει
αν δεν είναι η ζωή
θάνατος, {219} και το φαΐ
αν ζωή δεν είναι τάχα, και ο ύπνος μαλακό
και παχύ γουναρικό ;

ΠΛΟΥΤΩΝ
 Πέρασε στ' ανάκτορά μου.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ
 Γιατί;

ΠΛΟΥΤΩΝ
 Πριν αναχωρήσης
σε φιλοξενώ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ
 Ωραία! δεν θα με στενοχωρήσης!

(Ο Πλούτων και ο Διόνυσος εισέρχονται εις το Ανάκτορον—Ο
χορός των Μυστών
απαγγέλλει τας κάτωθι στροφάς).

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Ευτυχισμένος είν' αυτός πούχει συλλογισμούς καλούς
και τους μαθαίνει σε πολλούς.

Και τούτος που εδείχθηκε με σύνεσι μεγάλη,
στο σπίτι, στην πατρίδα του ξαναπηγαίνει πάλι,
για το καλό των πολιτών, και καθενός του συγγενούς
και φίλου του,—αφού σοφός είν' ο δικός του νους.

Και είν' ωραίο πράμα
το να μη κάθεσαι κανείς με το Σωκράτη αντάμα
να φλυαρή, αφήνοντας τη μουσική
και κάθε μέρος υψηλό στην τέχνη την τραγωδική.
Γιατί, όποιος γυρεύει
μ' αεροκοπανίσματα και λόγια να χαζεύη
και να σκοτώνη τον καιρό,
δεν έχει το μυαλό γερό.

(Επανέρχεται ο Πλούτων και ο Διόνυσος)

ΠΛΟΥΤΩΝ

Προχώρει με χαρά την πόλι μας να σώσης
με γνώμες αγαθές, Αισχύλε, και να δώσης
στους ανοήτους συμβουλή,—
που τέτοιοι βρίσκονται πολλοί.

(Παραδίδει εις τον Αισχύλον τεμάχιον σχοινιού)

Στον Κλεοφώντα {220} να το δώσης τούτο•

(Του παραδίδει έτερα τεμάχια)

κι' αυτά 'ς όσους βυζαίνουνε τον πλούτο
της πόλεως,{221} στο Μύρμηκ' από ένα,
Νικόμαχο κι' Αρχέμονα• {222} 'ς εμένα
πες τους να ρθούν χωρίς ν' αργοπορήσουν
κι' αν ίσως δεν θελήσουν,
εγώ, μα τον Απόλλωνα, ο ίδιος δεν θ' αργήσω
να δέσω χέρια-πόδια τους, και να τους στιγματίσω,
όπου καθένας γρήγορα ριχμένους κάτω θα τους δή
εις τον Αδείμαντο{223} κοντά του Λευκολόφου το παιδί.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ (παραλαμβάνων τα σχοινιά)

θα το κάμω. Δος το θρόνο
εις το Σοφοκλή και μόνο•

αυτός πρέπει να τον έχη
και καλά να τον προσέχη,
ως που πάλι καμμιά μέρα
να ξανάρθω εδώ πέρα.
Γιατί μοναχά εκείνο
δεύτερο στην τέχνη κρίνω.

(δεικνύων τον Ευριπίδην)

Και θυμήσου το καλά,
πως αυτός ο βωμολόχος, που 'πε ψέματα πολλά,
εις το θρόνο μου δεν πρέπει το ποδάρι του να βάλη,
ούτε κι' αν με βια τον πιάσουν για να τον καθίσουν άλλοι.

ΠΛΟΥΤΩΝ (προς τον Χορόν:)

Σεις με λαμπάδες ιερές φωτίστε του
ξεπροβοδάτε τον και τραγουδήστε του
αυτά τα αρμονικά του
τραγούδια, τα δικά του.

ΧΟΡΟΣ ΜΥΣΤΩΝ

Δαίμονες! που είσθε κάτω από τη γη,
δóστε καλό ταξίδι
στον ποιητή, όπου στο φως θα βγη,
και ξαναπάει στην πόλι του, να δίδη
σκέψεις καλές
και για να ευτυχήση συμβουλές.
Κ' έτσι τέλος κάθε λύπη, κάθε στεναγμός μας θάχη,
κάθε συμπλοκή με όπλα φοβερή, [και κάθε μάχη].
Και ο Κλεοφών κ' οι άλλοι, που της ίδιας γνώμης θάνε,
στη δική τους τη πατρίδα ας τραβούν να πολεμάνε.

(Ο Διόνυσος και ο Αισχύλος προχωρούν προς την έξοδον.— Ο
Ξανθίας λαμβάνει
επ' ώμου τα στρώματα και ακολουθεί μετά κόπου).

ΤΕΛΟΣ

* * * * *

{102} Κομποφακελλορρήμων.

{103} «Ω παί της αρουραίας θεού»: παρωδεί τον στίχον του Ευριπίδου «ω παί της θαλασσίας θεού», ενώ ταυτοχρόνως υπαινίσσεται και την μητέρα του Ευριπίδου Κλειτώ, η οποία ήτο λαχανοπώλις.

{104} Κατά το δυνατόν απόδοσις της λέξεως: «ω στωμυλιοσυλλεκτάδη», συντεθείσης κατά το ύφος του Αισχύλου.

{105} «Πτωχοποιέ»: Κατά τον σχολιαστήν εννοεί τον βασιλέα των Μυσών Τήλεφον, τον οποίον ο Ευριπίδης εις το ομώνυμον δράμα επαρουσίασε πτωχόν (ιδέ και Νεφέλας στ. 922).

{106} «Ρακιοσυρραπτάδη».

{107} Εννοεί τον Βελλεροφόντην, Τήλεφον και Φιλοκτήτην.

{108} Εις τον Τυφώνα, κατά την λήξιν της καταιγίδος, εθυσίαζον οι αρχαίοι μαύρην προβατίναν.

{109} Εις τους «Κρήτας», έργον απολεσθέν του Ευριπίδου, εισάγεται ο Ίκαρος μονολογών διά μακρών.

{110} Εννοεί την Αερόπην εις την αυτήν τραγωδίαν, πορνευομένην μετά του Θυέστου, ή την μίξιν της Πασιφάης προς τον Ταύρον. Υπαινίσσεται ακόμη την άνομον μίξιν των αδελφών Κανάχης και Μακαρέως εις το δράμα <Αίολος> και τον έρωτα της Φαίδρας προς τον Ιππόλυτον.

{111} «Κεφάλαιον»: αδρόν λόγον ως κεφαλήν ραφανίδος (Νεφέλαι 981).

{112} Δράματα απολεσθέντα του Ευριπίδου.

{113} «Ανδρών γνωμοτύπων».

{114} «Στρεβλά παλαίσματα».

{115} «Παραπρίσματα επών».

{116} Ο Αισχύλος επικαλείται την Δήμητρα, διότι κατήγετο εξ Ελευσίνος.

{117} Σατυρίζει τον Ευριπίδην ως αναφέροντα συχνά τον Αιθέρα εις τους
στίχους του.

{118} «Μυκτήρες οσφραντήριοι»—ως συντελούντων των μυκτήρων εις την φωνήν
(Σχολιαστής).

{119} «Αλινδήθρας επών»: Κυρίως α λ ι ν δ ή θ ρ α είναι ο τόπος που
κυλίωνται οι αθληταί εις την άμμον, κυλίστρα, μεταφορικώς δε
συναγωγή
άταχτος λόγων με δίχως (ή με στρυφνήν) σημασίαν. Ως εκ τούτου
εθεώρησα την
λέξιν αποδοτέαν διά της ανωτέρω εν χρήσει παρ' ημίν.

{120} Ο Φρύνιχος υπήρξε προ του Αισχύλου• τούτον επαινεί ο Αρ.
και εις
τους «Όρνιθας» (ιδέ μετάφρασίν μου. Έκδ. Φέξη, 1910 σελ. 64).

{121} Εις το δράμα του Αισχύλου «Φρύγες» ο Αχιλλεύς φέρεται
καθήμενος εις
την σκηνήν και σιγών. Επίσης και η Νιόβη ως απολιθωθείσα.

{122} «Τι σκορδινά;»

{123} Εννοεί γενικώς την κατάχρησιν των ποταμών, παρ' Αισχύλω.

{124} «Ρήματα ιππόκρημνα»: παρακινδυνευμένα.

{125} Ιππαλεκτρυών.

{126} Άσχημος τις και αηδής κίναιδος.

{127} Δούλος του Ευριπίδου βοηθών αυτόν εις τας τραγικάς
παραστάσεις• κατ'

άλλους διερμηνεύς των έργων του• κατ' άλλους δε και εραστής της
γυναικός
του (ιδέ και Θωμάν Μάγιστρον εν βίω Ευριπίδου).

{128} Εννοεί την εκ μέρους όλων των προσώπων του δράματος
ιδεολογίαν ως
εξηγείται περίπου και εν τω κειμένω διά της εντός των αγκυλών
προσθέτου
επεξηγήσεως.

{129} « Εκομπολάκουν».

{130} Δύο Κύκνοι υπήρξαν: ο εις υιός του Άρεως, φονευθείς υπό
του
Ηρακλέους, ο έτερος δε του Ποσειδώνος, φονευθείς υπό του
Αχιλλέως. Διά δε
του Μέμνονος, ή εννοεί ομώνυμον τραγωδίαν του Αισχύλου,
άγνωστον εν τω
καταλόγω των έργων του, ή τον ομώνυμον Αιγύπτιον σύμμαχον
των Τρώων, του
οποίου ο ίππος είχε κώδωνας και στολισμούς. Ως εικάζεται εκ των
κατωτέρω,
εννοεί μάλλον τον δεύτερον.

{131} «Κωδωνοφαλαροπώλους».

{132} Το στερεότυπον κείμενον έχει Μανής• προτιμοτέρα όμως η
γραφή Μ ά γ -
ν η ς, απαντώσα εις τον Σχολιαστήν, προτιμηθείσα δε και από τον
σοφόν Νεόφ.
Δούκαν.

{133} Ο Φορμήσιος και ο Μεγαίνετος ήσαν δύο ονομαστοί
παλληκαράδες εν
Αθήναις, των οποίων ο πρώτος ήτο δασύτριχος, ώστε τον
ωνόμαζον μαθητήν του
Αισχύλου.

{134} «Σαλπιγγολογχοπηνάδα».

{135} «Σαρκασμοπιτυοκάμπται». Πιτυοκάμπτης είνε ο μυθολογικός
ληστής, εν

ισθμώ της Κορίνθου, ενταύθα δε παρωδεί τον Αισχύλον εις την
σύνθεσιν
λέξεων πομπωδών.

{136} Ο Κλειτοφών εκωμωδείτο ως αργός.

{137} Περί Θηραμένους ιδέ πλειότερα εις σημείωση 71.

{138} «Ου Κείος, αλλά Χίος»: «παρόσον ποικίλος τις ων και
αχίστροφος,
καθωμίλει τους καιρούς προς το κρείττον μέρος αεί διδούς εαυτόν•
Κώος δε
ελέγετο είναι». (Δίδυμος εν Σχολιαστή)• ως εκ τούτου απέδωκα την
φράσιν
διά της ανωτέρω ερμηνείας, επεχούσης και θέσιν παροιμίας ως
πλειότερον
εκδηλωτικής του αγχιστρόφου του χαρακτήρος του Θηραμένους.

{139} «Τάδε μεν λεύσσεις, φαίδιμ' Αχιλλεύ!» Ο στίχος ούτος είνε
και ο
πρώτος εκ της αρχής των «Μυρμιδόνων» τραγωδίας του
Αισχύλου.

{140} «Εκτός οίσει των ελαών: Ο σχολιαστής εικάζει ότι εις το
άκρον των
ιπποδρόμων ήσαν ελαιόδενδρα, τα οποία εσημείουν τα όρια του
σταδίου• εκ
τούτου απέδωκα την φράσιν ταύτην διά της «υπερπηδᾶς τα όρια».

{141} «Τραγικόν λήρον»: παρ' υπόνοια λέγει ο Σχολιαστής, έθεσε
την λέξιν λ
ή ρ ο ν αντί του τ έ χ ν η ν, και τούτο διότι κωμικοί και τραγικοί
ποιηταί
εσατύριζον αλλήλους.

{142} Αι λέξεις «κοβάλους» και «πανούργους» του κειμένου
συμπίπτουν εις
την έννοιαν του πονηρός.

{143} «Θυμούς επταβοείους» κατά παραβολήν προς την ασπίδα
την επταβόειον,
ήτοι την αποτελουμένην από επταπλούν δέρμα βοός.

{144} «Κρανοποιών»:—υποθέτω ότι διαλανθάνει λογοπαίγνιον
ενταύθα μεταξύ
του π ο ι ώ ν σ τ ί χ ο υ ς και π ο ι ώ ν κ ρ ά ν η, ως
μεταχειριζομένου
του Αισχύλου κράνη εν τη ποιήσει, όπερ απεδόθη ως ανωτέρω.

{145} Ο Μουσαίος αναφέρεται ως ποιητής των μυθικών χρόνων,
υιός της
Σελήνης και του Ευμόλπου, κατ' άλλους δε Θραξ και μαθητής του
Ορφέως,
πρώτος εισαγαγών εις την Ελλάδα την τελετήν των Ελευσινίων, και
γράφας
ύμνους θρησκευτικούς. Ο δε ομώνυμος ποιητής του ειδυλλίου
«Ηρώ και
Λέανδρος» φέρεται νεώτερος.

{146} Αθηναίος αμαθής εις τον οπλισμόν.

{147} Γενναίος στρατηγός των Αθηναίων, ακμάσας εις τους
χρόνους του
Αισχύλου και του Αριστοφάνους.

{148} Εννοεί τους γνωστούς ομηρικούς ήρωας.

{149} Σθενέβοια, σύζυγος του Προίτου, η παρ' Ομήρω Άντεια,
ερασθείσα του
προγονού αυτής Βελλεροφόντου, απήτησε παρ' αυτού να καταστή
ερωμένη του•
εν αρνήσει δε του Βελλερ. τον κατήγγειλεν αυτόν ψευδώς εις τον
Προίτον,
ότι ηθέλησε να την βιάση και αποκαλυφθείσης της συκοφαντίας,
εδηλητηριάσθη, λαβούσα κώνειον.

{150} Κατηγορεί τον Ευριπίδην ως φιλήδονον, υπαινίσσεται δε
ταυτοχρόνως
και τους έρωτας της συζύγου του με τον δούλον της, ως
εσημείωσα και εν
{127}.

{151} Εννοεί τον Τήλεφον κλπ., ως εν {105}

{152} Η χρήση των ιχθύων εθεωρείτο μάλλον ως πολυτέλεια.

{153} Μ α ζ αν: είδος στρατιωτικού άρτου, κατεσκευασμένου εξ αλεύρου, ελαίου και οίνου (ιδέ και Θουκυδίδην ΙΙΙ. 49 και Ησύχιον εν λ.).

{154} Ρ υ π π α π α ί: παράγγελμα ναυτικών διά την παρασκευήν προς κωπηλασίαν.

{155} Οι κωπηλάται εις τας τριήρεις εκάθηντο εις τρεις σειράς καθ' ύψος:
οι κατωτέρω ελέγοντο θ α λ α μ α κ ε ς ή θ α λ α μ ί τ α ι, οι μέσοι ελέγοντο ζ υ γ ί τ α ι και οι ανωτέρω θ ρ α ν ί τ α ι.

{156} Εννοεί το δράμα του Ευριπίδου «Αυγή», του οποίου η ηρωίς γεννά εντός του ιερού.

{157} Εις το δράμα «Αίολος» φέρει τας θυγατέρας του Αιόλου εις ερωτικές σχέσεις με τους αδελφούς των.

{158} Σατυρίζει στίχους εκ του «Φρίξου» του Ευρ. έχοντας ούτω:

τίς δ' οίδεν, εί το ζην μεν έστι κατθανείν
το κατθανείν δε ζην ;

{159} Κατά την εορτήν των Προμηθειών, των Ηφαιστείων και των Παναθηναίων ετελούντο αγώνες, κατά τους οποίους οι γυμναζόμενοι ελαμπαδηφόρουν. (Ιδέ και σημ. {21}).

{160} Κατά τον Ευφρόνιον οι υστερούντες εις τους αγώνας του Κεραμεικού, εδέροντο εις τα νώτα από τους νέους, ελέγοντο δε οι δαρμοί ούτοι «κεραμεικαί πληγαί».

{161} Κατ' άλλους τετραλογία ήτο η Ορέστεια: Αγαμέμνων, Χοηφόροι, Ευμενίδες, Πρωτεύς (σατυρικών)• ο Αρίσταρχος όμως και ο Απολλώνιος αφαιρούσι τον Πρωτέα και αφίνουν την Ορέστειαν τριλογίαν, όπως και ημείς

εδέχθημεν αυτήν.

{162} Οι τρεις πρώτοι στίχοι των «Χοηφόρων»: «Υποχθόνιε Ερμή!
ο οποίος
εποπτεύεις το μέρος όπου ευρίσκεται τώρα ο πατήρ μου, σε
ικετεύω να γίνης
σωτήρ και σύμμαχός μου. Έρχομαι και καταφεύγω εις αυτόν τον
τόπον...»
Επροτίμησα ν' αφήσω αυτούσια τα αρχαία κείμενα εντός της
μεταφράσεως, διά
να εννοηθή ο έλεγχος και η υπόδειξις των κατ' Ευριπίδην
σφαλμάτων.

{163} Εννοεί την Κλυταιμνήστραν δολοφονούσαν εν τη κλίνη τον
Αγαμέμνονα
χάριν του εραστού της Αιγίσθου.

{164} Μία εκ των πολλών ιδιοτήτων του Ερμού, εφ' ας ελατρεύετο
ήτο και η
του Ε ρ ι ο υ ν ί ο υ (αγαθού, χρησίμου).

{165} Το κείμενον έχει: «ΕΥΡ. Εί γαρ πατρώον το χθόνιον έχει
γέρας,
ΔΙΟΝ. ούτως αν είη προς πατρός τυμβωρύχος». Το χωρίον είνε
πολύ ασαφές• ο
Σχολιαστής το αποδίδει εις τους λωποδυτούντας τα υπό την γην,
(ήτοι τους
τάφους) ο δε Νεοφ. Δούκας παραιτείται πάσης ερμηνείας διά την
ασάφειαν. Το
κατ' εμέ επροτίμησα την ανωτέρω απόδοσιν ως σατυρικωτέραν,
ήτοι: αφού ο
Ερμής δεν είνε μόνον χθόνιος, αλλά και εξέρχεται, τούτο θα πράξη
και ο
πατήρ του, επομένως ο υιός, ο τοποθετών αυτόν μετά του Ερμού,
καθίσταται
τυμβωρύχος (εί γαρ έχει πατρώον το χθόνιον γέρας).

{166} Ανθοσμίαν: ο οίνος ούτος, εθεωρείτο ελαφρότερος και
λεπτότερος των
άλλων.

{167} «Χρήσον συ μάκτραν, ει δε βούλει κάρδοπον: κ ά ρ δ ο π ο ν
και μ ά κ

τ ρ α λέξεις ταυτόσημοι: η σκάφη του ζυμώματος. Η έκφρασις
έρχεται ως
παροιμία, την οποίαν ηναγκάσθην ν' αποδώσω δι' αυτοτελούς
διστίχου,
προσομοιάζοντος προς παροιμίαν, θυσιάσας την κατά λέξιν
απόδοσιν του
κειμένου, αδύνατον ούσαν να περιληφθή, υπ' εμού τουλάχιστον,
εις δίστιχον.

{168} Συνέχεια της προηγουμένης περικοπής: «Και από την άκρη
του τάφου
αυτού φωνάζω τον πατέρα μου ν' α κ ρ ο α σ θ ή και ν' α κ ο ύ σ
η...»

{169} Η αρχή της «Αντιγόνης» του Ευριπίδου: «Ήτο ευτυχής ανήρ
κατ' αρχάς ο
Οιδίπους...».

{170} Εννοεί την γνωστήν ιστορίαν του Οιδίποδος, διά τον οποίον
υπήρχε
πρόρρησις ότι θα εφόνευε τον πατέρα του Λάιον κλπ.

{171} Στίχοι εκ του δράματος «Αρχέλαος» του Ευριπίδου,
αμφισβητούμενοι υπό
του Αριστάρχου.

{172} «Ληκύθιον απώλεσεν»: Η φράσις αύτη είνε εντελώς
σκοτεινή, και αυτός
δε ο σχολιαστής την παρατρέχει. Λ η κ ύ θ ι ο ν εσήμαινε μικρόν
δοχείον
ιδίως ελαίου, συνεκδοχικώς δε και τον λύχνον. Φαίνεται, όπως
εικάζει, και
ο Blondel (Γάλλος κριτικός και ποιητής του 12ου αιώνας) ότι η
φράσις αύτη
θα ήτο επωδός αρχαίου τινός άσματος με συμβολικήν σημασίαν
απορρεύσασαν
τίς οίδεν εκ τίνος γεγονότος. Η πιθανωτέρα αντιστοιχία της είνε:
«έχασε
τον κόπον του».

{173} Αρχή του δράματος του Ευριπίδου «Υψιπύλη».

{174} Αρχή εκ της «Σθενεβοίας» ή «Βελλεροφόντου».

{175} Αρχή από τον «Φρίξον» του Ευριπίδου.

{176} Εκ της «Ιφιγενείας εν Ταύροις» του Ευριπίδου: «Πέλοψ υιός του Ταντάλου, φθάσας εις την Πίσαν με τους ταχείς ίππους του.»...

{177} Εκ του «Μελεάγρου».

{178} «Δρέψας ο Οινεύς μίαν φοράν πλουσίαν εσοδείαν και προσενεγκών τας απαρχάς [εις τους θεούς]..•

{179} Αρχή εκ της [σοφής] «Μελανίππης: «Ο Ζευς, κατά τα αληθώς λεγόμενα..».

{180} Εκ των «Μυρμιδόνων» του Αισχύλου.

{181} Εκ των «Ψυχαγωγών» του αυτού.

{182} Εκ του «Τηλέφου» του αυτού.

{183} Εκ των «Ιερείων» του αυτού.

{184} «Στάσιν μελών»! άσμα εκ του χορού ψαλλόμενον υπό των χορευτών ισταμένων• αποκαλείται παρά τοις νεωτέροις στάσιμον μέλος, αντιστοιχούν περίπου προς το στάσιμον της καθ' ημάς Εκκλησίας.

{185} Αι περικοπαί αύται εκ των δραμάτων του Αισχύλου είνε ανάμικτοι και συντεθειμένοι κατά τρόπον ασυνάρτητον και ανανταπόδοτον. Ούτω το όπως Αχαιών δίθρονον κράτος, Ελλάδος ήβας» (έλαβεν εκ του «Αγαμέμνονος») — «Σφίγγα δε δυσαμεριάν πρύτανιν κύνα πέμπει» (εκ της «Σφιγγός») — «συνδορί και χερί πράκτορι θούριος όρνις», «κυρείν παρασχών ιταμαίς κυσίν αεροφοίτοις» (εξ «Αγαμέμνονος») — «το συγκλινές επ' Αίαντι» (κατ' Απολλώνιον εκ των

«Θρησσών», αλλ' αμφισβητείται υπ' άλλων). Το δε παρεντιθέμενον μεταξύ των στίχων «τοφλαττόθρατ» αποτελεί χλεύην προς την κατάχρησιν του Αισχύλου εις την σύνθεσιν πομπωδών και παρηχητικών λέξεων. Την περικοπήν ταύτην και τας εξής, ως μακροτέρας των προηγουμένων και στηριζομένων επί της εννοίας, προσεπάθησα ν' αποδώσω εις στίχους εν τω ιδίω κειμένω, όπως εννοηθή κάλλιον το κωμικόν της ασυναρτησίας κατά την από σκηνης διδασκαλίαν της παραφράσεως.

{186} Το «εκ Μ α ρ α θ ώ ν ο ς» προέρχεται εκ λογοπαιγνίου, καθόσον εις τους λειμώνας του Μαραθώνος εφύετο ο φ λ έ ω (φλόμος), παίζει δε ούτω προς την συλλαβήν φ λ ά τ του «τοφλαττόθρατ».

{187} Το ανωτέρω δίστιχον είνε αναγκαστική εξήγησις της λέξεως « ι μ ο ν ι ο σ τ ρ ό φ ο υ » (=σχοινιοστροφου, ιμονιά=το σχοινί του πηγαδιού), καθόσον οι αντλούντες ύδωρ από τα φρέατα έψαλλον άσμα «ιμαίον» καλούμενον.

{188} Ο Φρύνιχος εθεωρείτο ο αρμονικότερος των αρχαίων ποιητών, υπήρξε δε προγενέστερος του Αισχύλου, ως πολλαχού αναφέρεται παρ' Αρ. Ιδέ και {2}, {88}.

{189} Μέλητος ήτο ψυχρός τραγικός ποιητής εν' Αθήναις, είνε δε αυτός ο μετά του Ανύτου κατηγορήσας τον Σωκράτην.

{190} «Λεσβιασμός»: παρά φύσιν πρόκλησις ηδονής διά της γλώσσης εν Λέσβω μεταξύ ανδρών και γυναικών ή και γυναικών μόνον• ομοίως και «φοινικισμός», ελέγετο η πράξις αύτη, εκτελουμένη υπό πολύ χειροτέρας συνθήκας εν

Φοινίκη, κατά την βεβαίωσιν του Γαληνού: «των αισχροουργών μάλλον βδελυπτόμεθα τους φ ο ι ν ι κ ί ζ ο ν τ α ς των λ ε σ β ι α ζ ό ν τ ω ν».

Επαναλαμβάνει την λέξιν ο Αριστείδης και εις «Σφήκας» (σ. 1346) και εις «Εκκλησιαζούσας» (στ. 920)• ιδέ παράφρασίν μου εκδ. Φέξη, 1910, σελ. 59).

{191} Νέον συνονθύλευμα στίχων από διαφόρους τραγωδίας του Ευριπίδου με

εκζητημένην ασυναρτησίαν. Το κείμενον έχει ούτως:

Αλκυόνες, αι παρ' αενάοις θαλάσσας

κύμασι στωμύλλετε,

τέγγουσαι νοτίοις πτερών

ρανίσι χρώα δροσιζόμεναι... (Εκ της «Ιφιγενείας»)

αί θ' υπωρόφιοι κατά γωνίας

ειειειειελίσσετε δακτύλοις φάλαγγες

ιστότονα πηνίσματα και

κερκίδος (εκ του «Μελεάγρου») αοιδού μελέτας, (ασυνάρτητα)

ίν' ο φίλαυλος (εκ της «Ηλέκτρας») έπαλλε δελ-

φίς πρῶραις κυανεμβόλοις...

μαντεία και σταδίους...

οινάνθας, (εκ της «Υψιπύλης») γάνος αμπέλου,

βότρυος έλικά παυσίπονον... (αυτόθι)

περίβαλλ', ω τέκνον, ωλένας... (αυτόθι).

{192} Παρωδία της μελοποιίας και της εκζητημένης παρά τοις ποιηταίς

αρμονίας των στίχων διά της απαγγελίας• μέθοδος παρεμφερής περίπου προς

την εν χρήσει σήμερον παρά τοις ηθοποιοίς της Γαλλικής Κωμωδίας.

{193} «Δωδεκαμήχανον Κυρήνης»: η Κυρήνη ήτο γνωστή εταίρα, γνωρίζουσα κατά

δώδεκα τρόπους να παραδίδη εαυτήν εις ηδονήν, εκ τούτου δε και δ ω δ ε κ α

μ ή χ α ν ο ς εκαλείτο.

{194} Και άλλο τούτο συνονθύλευμα στίχων από τραγωδίας του Ευριπίδου,

έχον ούτως εν τω κειμένω:

Ω Νυκτός κελαινοφαής
όρφνα, τίνα μοι δύστανον όνειρον
πέμπεις εξ αφανούς, Αΐδα πρόπολον,
ψυχάν άψυχον έχοντα, μελαίνας
Νυκτός παΐδα,
φρικώδη δεινάν όψιν
μελανονεκυείμονα,
φόνια φόνια δερκόμενον,
μεγάλους όνυχας έχοντα...
αλλά μοι, αμφίπολοι, λύχνον άψατε
κάλπισί τ' εκ ποταμών δρόσον άρατε, θέρμετε δ' ύδωρ,
ως αν θεΐον όνειρον αποκλύσω.
ιώ πόντιε δαΐμον,
τούτ' εκείν'• ιώ ξύνοικοι,
τάδε τέρα θεάσασθε τον αλεκτρυόνα μου συναρπάσασα
φρούδη Γλύκη.
Νύμφαι ορεσσίγονοι,
ω Μανία, ξύλλαβε.
εγώ δ' α τάλαινα
προσέχουσ' έτυχον εμαυτής
έργοισι, λίκνου μεστόν άτρακτον
ειειειιλίσσουσα χεροίν,
κλωστήρα ποιούσ', όπως
κνεφαΐος εις αγοράν
φέρουσ' αποδοΐμαν...
ο δ' ανέπτατ' ανέπτατ' ες αιθέρα
κουφοτάταις πτερύγων ακμαΐς•
εμοί δ' άχε' άχεα κατέλιπε,
δάκρυα δάκρυα τ' απ' ομμάτων

{195} Παρωδία εκ της «Εκάβης» (στ. 68) και το πλείστον κατασκεύασμα.

{196} Παρωδία εκ των «Τημενιδών»!

{197} Κωμωδεί τον Ευριπίδην διά τούτων ως επιρρεπή εις θέματα μικροπρεπή και κακόζηλα του οικογενειακού βίου.

{198} Κωμωδεί τας επαναλήψεις των λέξεων, συνήθεις παρ' Ευριπίδη.

{199} Εκ των «Κρητών» του Ευριπίδου.

{200} «Δίκτυννα Ἀρτεμις»: Ο τίτλος ούτος της Αρτέμιδος προήλθεν εκ του ότι
νύμφη τις, Βριτόμαρτις καλουμένη, θηρεύουσα ενέπεσεν η ίδια εις
δίκτυα
κυνηγετικά, σωθείσα δε υπό της θεάς, ίδρυσεν ιερόν της Δικτύνης
Αρτέμιδος.

{201} Η προσθήκη αύτη ήτο αναγκαία όχι μόνον χάριν της
ομοιοκαταληξίας, η
οποία έπρεπεν απαιρητήτως να συμπληρωθή εις το τέλος της
κωμικής ταύτης
περιόδου, αλλά και διότι έπρεπε να κλεισθή κατ' αντιληπτόν διά το
θέατρον
τρόπον η έννοια του Κωμωδού, ότι δι' όλων αυτών των
ψευδοποιητικών
λοξοδρομιών καταλήγει και πάλιν εις την κωμικήν υπόθεσιν της
κλοπής ενός
πετεινού!

{202} Καθώς βλέπομεν, η προσφώνησις «κούκκου» των παιδιών
της σήμερον,
εκφωνουμένη ως σύνθημα παιδιάς, είναι αρχαιοτάτης καταγωγής
(κόκκυ).

{203} Εκ της «Μηδείας».

{204} Εκ του «Φιλοκτήτου».

{205} Εννοεί τους εριοπώλας της εποχής, οι οποίοι έβρεχον τα
έρια διά να
βαρύνουν περισσότερο εις το ζύγισμα.

{206} Εκ της «Αντιγόνης».

{207} Αριθμός υποσημείωσης χωρίς υποσημείωση. Ίσως
αναφέρεται και αυτό
στην προηγούμενη υποσημείωση. (ΣΗΜ 13/12/2008)

{208} «Νουν ουκ έχει»: δεν έχει βαθείαν έννοιαν, σημασίαν.

{209} Παρωδία εκ τίνος στίχου εν τω «Τηλέφω», ένθα εισάγονται πρόσωπα παίζοντα κύβους.

{210} «Η πόλις γαρ δυστοκεί»: νομίζω ότι η σημασία είναι διπλή ενταύθα: ή διά του δ υ σ τ ο κ ε ί σημαίνει ότι δεν δύναται η πόλις να γ ε ν ν ή σ η γνώμην ευκόλως περί Αλκιβιάδου, ή ότι διατελεί εις ωδίνας, υποφέρουσα εκ του πολέμου, όπερ παραδέχεται και ο σχολιαστής. Κατά την εποχήν εκείνην είχαν εκουσίως φυγαδευθή ο Αλκιβιάδης εις Λακεδαιμόνα, πείσας τους Λακεδαιμονίους να πολιορκήσουν την Δεκέλειαν.

{211} Ο Κλεόκριτος κωμωδείται ενταύθα ως κακός και μοχθηρός, ο δε Κινησίας ήτο ισχνός, ως και πολλαχού αναφέρεται παρ' Αρ. ίδια εις τους «Όρνιθας» (εκδ. Φέξη, 1910, σελ. 111 και εξής).

{212} Εις την περίοδον ταύτην ο Αρ. σατυρίζει ταυτοχρόνως και επί ασάφεια τον Ευριπίδην, την οποίαν και προσεπάθησα να μιμηθώ εν τη αποδόσει.

{213} Ο Παλαμήδης ήτο υιός του βασιλέως της Ευβοίας Ναυπλίου, περίφημος διά τας εφευρέσεις του, και φονευθείς ως προδότης διά ραδιουργίας του Οδυσσέως, εχθρευομένου αυτόν, διότι είχεν αποκαλύψη την προσποιημένην τρέλλαν του διά να μη εκστρατεύση εις Τροίαν. Λέγεται ότι ο Παλαμήδης εφεύρε τους κύβους, τα σταθμά και τέσσαρα εκ των στοιχείων του αλφαβήτου, ζ, π, φ, χ• εξ αυτού υπάρχει και η παροιμία «Παλαμήδειον εύρημα».

{214} Το χωρίον τούτο νομίζω εσφαλμένον εν τω κειμένω, έχον ως εξής:

ΔΙΟΝ. Μισεί κάκιστα. [ΑΙΣ.] τοις πονηροῖς δ' ἡδεται ;
[ΔΙΟΝ.] ΑΙΣ. Οὐ δὴτ' ἐκείνη γ', ἀλλὰ χρήται πρὸς βίαν.
[ΑΙΣ.] πῶς οὖν τις ἀν σώσειε τοιαύτην πόλιν
ἢ μήτε χλαίνα, μήτε σίσυρα συμφέρει;

Ὅθεν ἐπρωτίμῃσα τὴν διαίρεσιν τοῦ διαλόγου συμφώνως πρὸς τὰ
ἐν ταῖς
ἀγκύλαις ὀνόματα, ὡς συμφωνοτέραν πρὸς τὴν ἐννοίαν, ἐπὶ τῆς
ὁποίας καὶ
μετέφρασα.

{215 Ὑπαινίσσεται τὴν γνώμην τοῦ Περικλέους νὰ εγκαταλίπῃσι
τὴν Ἀττικὴν
καὶ νὰ πολιορκήσουν τὴν Λακεδαίμονα διὰ τοῦ στόλου.

{216} Ἐννοεῖ τὴν πληθώραν τῶν δικῶν καὶ τοὺς μισθοὺς τῶν
δικαστῶν
καταναλίσκοντας μέγα μέρος τοῦ δημοσίου θησαυροῦ. Το
δικαστήριον
ἀπετελεῖτο ἀπὸ 8 χιλιάδας ἐνόρκους.

{217} «Ἡ γλῶττ' ὁμῶμοκ'»: πρὸς μείζονα εἰρωνεῖαν ἐδανείσθη τὴν
φράσιν ὁ
Διόνυσος ἀπὸ τοῦ «Ἰππόλυτον» τοῦ Εὐριπίδου.

{218} Παρωδία ἐκ τοῦ «Αἰόλου» τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ στίχου: «τι δ'
αἰσχρόν ἦν
μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκῇ»;

{219} Παρωδία στίχου τοῦ Εὐρ., περὶ οὗ ἐσημείωσα καὶ ἐν {217}.

{220} Δημαγωγός, ὁ ὁποῖος, ἐπικειμένης εἰρήνης, ἐπεισε τοὺς
Ἀθηναίους νὰ
ἐξακολουθήσῃ ὁ πόλεμος, ἐὰν οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ἀφῖνον ὅλας
τὰς πόλεις.
Κωμωδεῖται καὶ ὡς ξένος τὴν καταγωγὴν, ἦτο δὲ καὶ εἶδος τι ἐκ τῶν
σήμερον
παρ' ἡμῖν καλουμένων ζ ἡ τ ω π ο λ έ μ ω ν.

{221} «Τοις πορισταῖς»: οἱ ἐπιβάλλοντες τοὺς φόρους.

{222} Ονόματα διαφόρων αρχόντων το όνομα Μ ύ ρ μ η ξ
υποτίθεται μάλλον
πλαστόν, ληφθέν εκ του ομωνύμου εντόμου και αντιστοιχούν προς
την λ.
αποθηκευτής.

{223} Ούτος ήτο εκ των στρατηγούντων και διοικητής μέρους του
στόλου,
αιχμαλωτισθείς υπό του Λυσάνδρου κατά την εν Αιγός Ποταμοίς
ναυμαχίαν.

* * * * *